

MORE I ZAUSTAVLJENE PRIČE

NEVA LUKIĆ

SADRŽAJ

Ne-događaj	1
Skakavci	2
Pandorina kutija	4
Univerzum	7
Čovječina	10
Linije	15
Kružni putovi	18
Weiwei	24
Čarape	27
Letci	32
Vječni završetak	41
More	43
Ljubavnici, ptice	45
Jing i Jang	48
SwissCube	53
Mašina boli	58
Tamna strana priče	70
Smrtna priča o besmrtnosti	77
Geneza	83

Priča napisana bukom	85
Tlo	87
Priča u kojoj nema krvi	90
EPILOG	93
Unutarnji svijet	94
O autorici	101
Impresum	102

NE-DOGAĐAJ

Ljepota je ležala u našem prešutnom dogovoru da ćemo se uvijek uspjeti ne sudariti na cesti. U slobodi pokreta unutar pomičnih granica. U prazninama prostora režiranih koreografijom naših tijela... Ne znajući, postigli smo dinamiku jata ptica, diveći se jatima ponad nas. Zbog vlastite samousmjerenosti, vlastite urezane putanje toga dana, poštovali smo zakon nametnute nam koreografije. Stvarnost, veća nego ikad, počivala je u samoj činjenici da se iz dana u dan mi doista nismo sudarali! U tom ne-događaju, koji se opet, tako lako mogao dogoditi. Je li sanjarenje o njegovu poništenju, o nježnim sudarima tijela na nekoj od većih ulica svijeta, još više učvršćivalo njegovu stvarnost ili ga je baš ta činjenica preobražavala u ne-stvarnost? Nije se radilo o dostizanju visokih ciljeva, već tek o bezbrojnim mogućnostima tako lako pokretljivog pokreta koji je uspavan ležao u našim tijelima. Baš poput kretnje riječi koju lako možemo nekome uputiti, a ne možemo jer se zadržava na usnama. Mi smo teške kutije pune beskrajnih, nikad ostvarenih mogućnosti pokreta. Mi smo sve ono što se danas nije dogodilo niti će se dogoditi! Ono postojeće, ali našim očima nikad viđeno. Skrivena, tamna strana; naša vlastita sjena koja upija u sebe ono što smo pomislili... Negdje između svijeta čvrsto uglavljenih, nametljivih predmeta koji nas vječito prisiljavaju da ih pomikemo ili zaobilazimo i svijeta ptica koje svaki naš pokret baca u beskrajan, slobodan prostor iznad nas, nalazimo se mi, bića misli, bića sjene. Balansiramo na granici neke vrste suzbijenog pokreta, osuđenog na hod po površini i svojevrijednog stajanja, pa pomicanja, stajanja, pomicanja... I kao da baš iz te osuđenosti gibanja i slobode statičnosti, izniče ta naša misao. Svakoga dana prolazimo ulicom i ne sudaramo se. Svi, svakoga dana nakon što stignemo kući možemo maštati o sutrašnjem sudaru tijela na ulici, o prostoru koji se lomi. O pucketanju. O nečemu, čini se, tako lagano dogodljivom. Može nam se činiti da se tako Sunce održava, energijom nastalom iz pokreta koji se nisu trebali dogoditi. Možemo odlučiti, sutra ujutro kad nekamo krenemo, svi mi sudarit ćemo se na ulici! Nježno, lagano... No, s jutrom ponovno sve će biti isto i večeras opet, mislit ćemo o istoj stvari. Tako neprestano uokrug... Programirani smo, poput najboljih satelita čije su putanje i dalje – krivudave.

SKAKAVCI

Ljudi su tek neobične sjemenke. Podsjećaju na visoke skakavce. Njihovi oblici što strše na sve strane. Udovi. Nosovi. A tek prsti... Njihova lica iz dana u dan čekaju. Njihova lica iz kojih će nestati. Nešto.

Ponekad se dogodi, prolazim ulicom i vidim svijet onakav kakav jest, svijet s kojega je strgnut pokrov sna... Skakavci nepredvidljivo i izgubljeno lamataju krakovima. Neprestano, danima, samo gore-dolje ulicama. Izvitoperena tijela, neprirodno streme uvis, stiješnjena nebom, Zemljom.

Odjednom, skok! Pregršt skakavaca istodobno odskoči na suprotnu stranu ceste... Umorni od krakova što im izviruju na sve strane... oni sklope svoje oči i skamene se. Nekoliko njih, koji se još uvijek kreću gore-dolje, dođe im pomoći. Isprekidanim, brzim pokretima donesu cement i počnu puniti sve praznine na tijelima ukipljenih skakavaca. Pune im usta kako se ne bi bunili, pune nosnice, pune uši... pune vagine da život slučajno ne bi imao izlaz, pune praznine među prstima, odstranjene u nekom drugom vremenu...

Nakon što su napokon i zadnju prazninu ispunili, dobivaju naredbu da usavrše svaki oblik. Uzimaju još cementa i pretvaraju skamenjene skakavce u trokute, kocke, kugle i trapeze... kako bi se stvorio dojam da je svijet razno-lik...

Oko mene sad kocke, kotrljajuće kugle i sjene. U svojim suhim prostorima gdje nikada ne kiši. Prođe i pokoji pokretni skakavac koji će možda tako unedogled, gore-dolje, vječna sjemenka...

Odjednom, skok! Jedan od oblika naglo ustukne na drugu stranu ceste. Neko vrijeme samo ondje ukipljeno stoji...

Bešumno, kao da je nema, kapljica klizne mu plohom i ne okrznuvši trenutak. Voda nastala unutra izbija na površinu, pronalazi prostor kroz stijenke. Tijesno, prazno mjesto... Put.

Pod kapljicama se nazire lice skakavca... On otvara oči i u sebe pušta prostor oko sebe.

Voda nastavlja kliziti niz lice. Kao da se ništa ne događa, nevidljivo ona stvara priču. Tijesno prazno mjesto. Utor što drži svijet.

Lice čovjeka strpljivo čeka, njegovo lice iz kojeg će nastati. Nešto.

PANDORINA KUTIJA

Usta su u početku bila zatvorena, meka oblina nalik Zemlji i unutra su riječi svijetlile poput krijesnica glasanjem cvrčaka. Šupljina se nikome nije otvarala, niti je išta govorila; riječi su se zrcalile u njoj poput oblutaka u kristalnoj, zanjihanoj vodi spilje. Bilo je unutra više riječi, no bakterija na vrhu prsta. Obično su bivale u zrakopraznom prostoru dok se lijeni Jezik ne bi probudio iz sna, dodirnuo ih svojim uspavanim, toplim tijelom kako bi ih barem na trenutak utjelovio. Spilja bi tad bljesnula kao da je dan – ponekad samo jednom riječju koja bi se uskoro ugasila poput baklje, a ponekad cijelim zborom rečenica. Riječima je to bilo dovoljno, jedino što bi ih ponekad zasmetala činjenica što između zuba nije bilo prostora pa nisu mogle zamišljati da šecu ulicama, već su jedino mogle skakati po nazubljenom zidu. Inače je život bio baš onakav kakav je trebao biti... Prolazile su količine vremena u kojima su riječi postojale iznutra, smirene i utjelovljene stvarale su kombinacije koje nitko nije mogao čuti niti vidjeti. Ostvarivale su se samo za neko više biće, kao da su svećenice u najsvetijem dijelu hrama... No, uskoro se u Jezik uvukao nevjerojatan nemir. Više nije mogao podnijeti to što je susprezan poput opasne nemani od trenutka svojega nastanka! Rođen zavezan. Nikada nije bio slobodan. Njegov izduljeni, nedovoljno razgranati oblik nije mu dopuštao da dodirne samoga sebe, već je mogao doticati jedino zube ili meso obraza, a sve to mu nije baš ništa u životu predstavljalo. Koja je njegova svrha na ovome svijetu? pitao se. Ne može čak ni samoga sebe spoznati, a kamoli se slobodno šetati ustima kao što to mogu riječi. Zar je on tu jedino zbog njih? Jedino da njih miluje? Tko će milovati njega?! Jezik je počeo divljati po ustima, suspregnut i zavezan poput žalosnog, tek probuđenog vulkana. Naprezao se po svim stranama usta poput zauzdanoga konja, no nikoga nije povrijedio jer je bio tako mekan, no nitko ga nije čuo jer je bio tako bešuman. Mlitava, sluzava zvijer. Ni zube nije mogao raspršiti po ustima, pretvoriti ih u malo stambeno naselje, riječima podariti ulice! Spoznao je da je nepotrebna anomalija svijeta. Toliko ga je to izluđivalo da se jedan dan tako naljutio da mu je masa postala triput veća. U nemoći se počeo bacati šupljinom poput velike batine i na kraju je sasvim slučajno (jer nije Jeziku na kraj pameti bilo da možda postoji neki svijet izvan njegova svijeta) probušio mali otvor u oblini koji je unutra donio blijedu svjetlost sličnu onoj kojom su obično svijetlile riječi kad bi ih dodirnuo. Poželio je potrčati van iz ove klaustrofobične jame, no čak i da se otvor uskoro nije zatvorio, to nije bilo moguće jer bio je ušiven u tkivo nitima snažnijim od najčvršćih čeličnih lanaca. Mogao se jedino podići na stražnje zakrčljale noge i režati, ljutito kao pas čuvar. Da je imao nož, odnosno da je uopće imao ruke kojima bi mogao uzeti taj nož, barem bi mogao dignuti ruku na sebe i prerezati

korijen koji ga je pretvarao u najobičnije, dosadno drvo. Nikamo nije mogao ići. Morao je stajati na ovome malome mjestu do smrti. Okovani Prometej koji je sam sebi iz dana u dan ključao jetru u vlažnoj, tamnoj rupi svojega Hada. Odahnuo je, na trenutak sretan jer se otvor zatvorio, a samim time i nada... Pun snage, mišićav, u svim smjerovima pokretan, a opet prokleta nepokretan počeo je grčiti tijelo suhim suzama, dok su riječi i dalje unutra bivale pune, kao u vodi. Stisnute poput mekog tkiva, poput nježnog balona utjelovljavale su cijelu tu oblinu koja je mijenjala oblik u skladu s njihovim mijenama. Nikada se njezin oblik nije mogao sasvim ponoviti. Riječi su bivale unutar mijene svrsishodne poput pčela, imale su određenu strukturu i vlastitu funkciju. Med su taložile u ustima. Stvarale zajedno... No, nesretnom Jeziku vrage nije dao mira i domislio se on napokon nečega – kad već on ne može van, ispuknut će on van kao katapult riječi kroz onaj otvor pa će mu one pričati što ima vani! Bit će njegove zarobljenice – slat će ih unutra, van, unutra, van, po zapovijedi. Živjet će riječi između dva svijeta. Kao da im netko svatko malo gnjuri glavu u vodu pa im opet daje malo zraka, pa im gnjuri glavu, pa im daje malo zraka... Takav bit će njihov život. Što im on može, i to je sigurno bolje od njegova života... One su barem slobodne unutra i bit će slobodne vani, pa moraju njemu malo pomoći, njegove jedine družice. Jezik je oteo nekoliko komada čvrsto ih zalijepivši za svoj vrh i potom ih je ispuhnuo prema otvoru. Nekoliko je trenutaka napet čekao što će se dogoditi, i stvarno, imao je sreće – otvor je progutao riječi, a Jezik je ponovno ostao u tami. Sad se počeo bacakati po šupljini od sreće! Uspio je! Samo ih treba dozvati natrag i one će se ponovno pojaviti tu, njegove službenice, njegove ropkinje. Uzeo je još stotinjak riječi i sve ih ispalio van. Onaj otvor ih je poslušno gutao, stalno se otvarajući, zatvarajući, niti jedna jedina riječ nije ostala unutra. Jezik se sam ponosno šetao svojom odajom uvjeren da mu je na tijelu narastao kraljevski plašt. Odlučio je malo pridrijemati, a zatim pozvati kući svoje stado. Kad se probudio, izgovorio je njihova imena i cijela se vojska u trenu stvorila kraj njega, ušavši unutra istim putem kojim je je izašla. Jezik se počeo samozadovoljno smijati i u njegovom se smijehu mogao osjetiti pomalo zlorad prizvuk. Zapovjedio im je da ga smjesta izvijeste o svemu, a one su rezignirano počele govoriti o mekim usnama kroz čiju prokrvljenost i toplinu skliznule su u svijet pun ljudskih bića i ratova... Napokon su riječi saznale što označavaju, prije su samo stvarale svoja osobna značenja koja nisu imala veze sa značenjima koja im je nadjenao vanjski svijet... Naviknut na svoj i njihov stari jezik, Jezik je odjednom shvatio da ništa što mu one pričaju, on ne razumije. Novi jezik kojim su te ludače govorile za njega nije imao značenje. U ljutnji ih je ponovno ispuknuo van...! Tako iz dana u dan, on ih je pljuvao van ne promišljajući što govori. Govor mu nije imao značenje, samo je bacao te riječi, bacao i bacao. Što su više svijeta vidjele, one su mu bile dalje i on ih je razumio sve manje. One su se same također

osjećale besmislenima, podvojene između svjetova, izgubljene u dimenzijama. Više nisu postojale jedinstvenost i sklad. Samo su se trošile i trošile riječi, Jezik ih je konzumirao bez razumijevanja, kažnjavajući ih jer mu uzmiču, jer sad same izlaze van! Mrzio je i njih i sebe. Neprestano ih je slao van, samo da ih ne gleda. A one su već govorile sasvim drugim jezicima. Niti jednu jedinu riječ više nije razumio u svom vlastitom kraljevstvu riječi. Znao je da se tamo vani hvataju sa svakakvim novim rečenicama i tipovima riječi, znale su da su nezadovoljne, ali svejedno su morale van. Pandorina je kutija bila otvorena. Nije bilo povratka. Jeziku se činilo da se nalazi u još većem paklu no prije. Više nije bio ni ljut, već samo rezigniran. Malo pomalo počeo je primjećivati kako onaj otvor postaje sve veći i veći. Jer riječi bi ga svaki put kad bi kroz njega prošle malo izlizale. Usta su se svojim blebetom sve više i više rastezala te uskoro pojela cijelu oblinu. Na svijet je stigla zjapeća praznina. Jezik se napokon uspio osloboditi i sakriti poput nijemog crva u neku pukotinu tla. Riječi su se rasteple svuda po svijetu, a da njemu nije ostala niti jedna jedina.

Danas se toga nijemog crva može pronaći u kamenim spiljama određenih otoka. Neki znanstvenici tvrde da se biće hrani kukcima i da poput morskih životinja nije svjesno ničega. Drugi, pak, zastupaju sasvim različitu teoriju. Kažu da biće hvata sve moguće riječi turista vrhom svojeg plosnatog, izduljenog tijela. Potom ih nosi u spilju gdje ih miluje i zalijeva kako bi zauvijek ostale, kako nikad ne bi ishlapile, barem dok je njega na Zemlji.

UNIVERZUM

Mislim da se nalazim na mjestu na kojem je možda sve počelo. Nikako onako kako smo mislili da je počelo... Stvar je sasvim drugačija no što smo mislili, ali ipak sasvim jednostavna, obratna. Nije bilo lako shvatiti tu oprečnost, a možda je to što smo shvatili ionako krivo...

Nalazim se u svijetu u kojem su slike postale nematerijalne poput riječi, a riječi opipljiva materija, čisti pigment. A glazba, glazba obitava u lepršavim konstrukcijama jata nijemih, bijelih ptica koje lete iznad vode i onda odjednom nestanu, svaka klizeći u daljinu na svome tonu... Evo me, koračam tim prostorom na kojem se materija izjednačila s ograničenošću riječi, a takva su mjesta rijetka poput pomrčine Sunca. Rijetko se baš sve posloži, a da tako i ostane. Osjećam kao da hodam napuštenim gradovima propalih civilizacija, da hodam Cuscom koji su Sizifi Europljani prvo uništili i zakopali da bi ga, potom, nakon nekoliko stotina godina mogli pronaći; kao da su ulice prazne, a nisu. Nešto je neobično s ovim mjestom, sve se doima nečim drugim, nečim obratnim od sebe sama... Mjesto je puno ljudi, a čini se praznim; ovdje riječi postaju arhitekturom, a arhitektura postaje neopipljivom poput riječi... Zašto? Zato što se pomrčina zaledila?

Čini se da ovdje riječ „kuća“ i stvarna „kuća“ žive u skladu. „Kuća“ i „Kuća“ stopile su se u jedno, u pomrčinu. Nisu li one, kao i ljudi kad se spoje, tek pomrčina, savršena okrugla tama iza koje pršti svjetlost. „Kuća“ i „Kuća“ ovdje postoje u harmoniji, a ne u diskrepanciji koja je inače vrlo česta u njihovu odnosu. Odras kuće ne odiše previše bojama, kako se poput ptice ne bi uzdignuo nad riječju i učinio je malom, malom, bespomoćnom... Sama riječ, pak, prikazuje samo sliku, poput nijemoga filma. Dovoljno je samozatajna da se svojim kriještanjem vrane ne uzdigne previše nad „zgradu koja ima zidove i krov i služi za stanovanje...“ Dakle, izgradit ću vam mjesto na kojem se nalazim:

Kuća Kuća Kuća Kuća Kuća Kuća
Kuća Kuća Kuća Kuća Kuća Kuća
Kuća Kuća Kuća Kuća Kuća Kuća
Kuća Kuća Kuća Kuća Kuća Kuća

Točno tako. Niti grama više. Ovdje su riječ „Kuća“ i „Zgrada koja ima zidove i abla-blabla“ u savršenoj ravnoteži na klackalici. To je posebno stanje. Kao kad visak podivlja nad izvorom

podzemne vode...

I ljudi koji hodaju ovim „ulicama“ (grč. aulós: cijev, frula), tim frulama (kad su pune glasova), tim cijevima (kad su nijeme i pounutrene) pravo su čovječanstvo. Ponovno su riječ „čovječanstvo“ i „ljudski rod, ukupnost svih ljudi“ u apsolutnoj ravnoteži na vagi. Riječ „čovječanstvo“ zgusnuta je među kućom i kućom i kućom i kućom... šarena, proteže se kroz sive ulice poput na štrik rasprostrta rublja.

Kuća Č Kuća
Kuća o Kuća
Kuća v Kuća
Kuća j Kuća
Kuća e Kuća
Kuća č Kuća
Kuća a Kuća
Kuća n Kuća
Kuća s Kuća
Kuća t Kuća
Kuća v Kuća
Kuća o Kuća

Svijet je oko mene osnovan, on je ona osnovna struktura koju mi jezik pruža kad kažem:

„Čovječanstvo je među ovim kućama.“

Temelj jezika ukazuje se u fizičkom obliku, nudi mi svoj osnovni kostur da oko njega gradim slike koje su ovdje isključivo nematerijalne.

Vidim Kulu Babilonsku koja je nekad možda stajala ovdje. Spiralni zigurat koji nikako nije mogao doseći nebo jer su mu stepenice bile sve tanje i tanje i tanje, a ljudska stopala postala su veća od stepenica... Ili je zigurat bez ljudi stigao u nebo i još uvijek putuje, ne uspijeva pronaći česticu koja se ne može podijeliti, iz koje ne može nastati nova čestica-stepenica? Vidim ga, vidim Kulu Babilonsku kako još uvijek putuje i kako će vječno putovati...

Nalazim se na mjestu na kojem čovječanstvo obitava, u gradu koji govori stotinu jezika; gradu koji je, kad ga se gleda kao cjelinu, zapravo dosegnuo Boga. Zidovi njegovih „Kuća“ razumiju melodije različitih jezika koji se unutar njih govore. Melodije jezika, poput melodije „bijelih ptica“ koje lete nad svim i svima, jedine nesvodive na kostur riječi, konstrukciju oko

koje će izrasti meso...

„Ptice“ nije dovoljna riječ za opis bijelih ptica. One kao da su ispale van iz ovoga grada, utjelovile se u nebu gdje vode svoj život u nekoj drugoj dimenziji. Ispale su iz sustava, možda izmišljenoga za čovječanstvo koje korača ovim ulicama i međusobno se ne razumije. Grad je možda svim tim jezicima dosegnuo svemir, ali jedinke od kojih je sastavljen nažalost ne mogu funkcionirati kao cjelina budu li nastavile govoriti svoje materinje jezike. Jezik je zato ovdje sveden na osnovu, na vizualni oblik, konstrukciju. Kako bi stranci mogli nekako komunicirati...

I u tom trenutku, shvatim kako nisu ljudi stvorili jezike, nego jezici ljude. U tom trenutku shvatim da se nalazim u samoj središnjici, „svetinji nad svetinjama“ hrama tri tisuće ili šest tisuća bogova (ne znaju im lingvisti točan broj)!

Nekada davno jezici su samo u zvukovima obitavali. U samim počecima nisu se time još zamarali, još neizbrušeni, tek su nastajali svaki iz svojega esencijalnoga zvuka. Neki su nastali iz klokotanja mora u šupljinama (Francuski), neki iz zlostavljanja bure koja ne pušta, neki iz tamburanja kiše, neki iz kloparanja kopita (Makedonski), neki iz klizanja snijega s planinskih vrhova (to mi malo vuče na britanski engleski)... a jedan još uvijek nastaje iz melodije ptičjega leta, i zato, pa zato, zato te ptice lete slobodne i utjelovljene u ovome svijetu! Iznad čovječanstva jezik se rađa! Godine su prolazile, a jezici su se sve više brusili, sve više postajali su cjeloviti, prava zrela gospoda. Kad su napokon sazreli, dobili su prirodnu potrebu s nekim voditi razuman razgovor! Sam sa sobom Jezik nije mogao razgovarati jer bio je previše u sebi da bi se čuo. Tako je bilo svakome jeziku, svaki se jezik osjećao baš kao drugi jezik i treći jezik i nikada jezici nisu bili složniji nego tada kada nisu mogli komunicirati. Malo-pomalo, poput nekih čudnih plodova, iz njih su počeli curiti oni za koje još nije postojala riječ. Pojavilo se mnogo neobičnih, novih bića, „najrazvijenijih bića na zemlji“, koja su sama sebe nazvala „ljudima.“ Jezike više nitko ništa nije pitao. Ali oni bili su sretni jer su napokon, barem nekako među sobom mogli komunicirati: pogledima, dodirima i slikama. Njima je to dovoljno. Taj zvuk tišine.

I evo mene tu u njihovom hramu. U hramu univerzalnosti. U univerzumu.

ČOVJEČINA

Na vrhu debelih zidova bliskih oblacima, u visokom zdanju bez krova, živio je čovjek. Dno svoje zgrade nije uspijevao vidjeti golim okom; u daljini, poput daleke svjetlosti, nazirao se tek njezin namještaj. Točkice što su se vrzmale oko namještaja možda su bile neka živa bića, bića slična njemu, no u to nije mogao biti siguran. Oko njega nikad nije bilo nikoga... Je li se samo probudio iz sna, ili se tek rodio, nije mogao reći, ali vrijeme iščekivanja počelo je teći... Svakim novim satom težina u njegovu želucu dobivala je na kilama simultano s mislima... Nekim je čuđom, iako nije imao majku, umio oblikovati misli na materinjem jeziku, tako da je osjetio veliku potrebu izjadati se nečijim usnama... Pokušao je s pticama, no one su samo graktale iz gnijezda koja su snijele na bridovima te je od njihova glasanja postajao sve više nijemim... Svako toliko do kraja bi začepio usta ukradenim jajem, pribijavajući se oštih ptičjih kljunova. U nekim se trenucima očaja čak pokušavao uvjeriti da im pripada, jer koju bi drugu ulogu igrao u ovoj priči?! Prstima bi tad dodirnuo svoj meki nos ili bi ruke pokušao rasprostrijeti u krila i sva bi nada u trenu ishlapila. Slegnuo bi ramenima i čeznutljivo počeo promatrati ta slobodna bića kako u zraku oblikuju jato, mrežastu kupolu neba. Začepio bi usta i nekim zalutalim kukcem, zbunjeno ga progutavši. Njegov se pejzaž sastojao od krošanja oblaka, njegovi najbolji prijatelji, koji ga nikad nisu stisnuli u zagrljaj, bile su ptice! One su se gnijezdile, a on je spavao stojeći, poput prave pravcate ptice...! Instinktivno je čeznuo za nebrotjenim koracima, ne bi li oni trebali biti njegov prirodan način izričaja? Tako su mu, barem, došaptavale njegove misli.

Potaknut mješavinom nepodnošljivih osjećaja, počeo je sam sebe dodirivati. Usnama je ljubio svoje ruke, noge, prste, dodirom im šapćući jade. Imao je osjećaj, budući da je bio jedini čovjek u svojem okruženju, da se „istinski on“ nalazi ondje kamo mu oko ne može doprijeti, a to je mjesto, dakako, bila glava. Jedino je nju osjećao kao svoju, a sve ono što ju je okruživalo, što je mogao vidjeti, za njega je posjedovalo vlastitu individualnost. Ljubeći svoju ruku, osjećao se kao da ljubi nekoga drugoga, a ponekad bi i popričao s njom zaboravljajući na cvrkutanje ptica. Na njegove riječi ona bi samo nijemo uzdahnula prstima, dok joj jednoga dana na završecima nisu počele visjeti čvrste, prozirne niti sline. Tvrde poput kristala, dugačke poput crijeva, savitljive poput prstiju. Bio je to trenutak kad je čovjek počeo graditi konstrukciju koju je odnekud poznao pod imenom „paučina“, nadjenuvši joj novo ime „čovječina“. Samoga sebe nije prozvao paukom, ako je u nešto vjerovao, bilo je to kako ne pripada obitelji člankonožaca.

Prestrašen, stajao je na gradskoj litici razrogačenim očima zureći u zrak, kao da je ugledao neko zlo, nadnaravno biće. Nadvio se nad ništavilo zamišljajući svoje prve korake. Praznina je zastrašivala više od svega drugoga, od nje je najbrže gručalo srce. Lupanje srca zbog ljubavi mačji je kašalj u usporedbi s tom adrenalinskom injekcijom... Poljubio je ruke čvrsto, kao da ih vidi posljednji put i prva dugačka linija svile zalijepila se za nasuprotan zid osmerostrane zgrade, nastavljajući se na liniju života njegova dlana. Znao je da mora prehodati nit kako bi mogao nastaviti graditi. Kad je ugledao tu jedva vidljivu liniju, koja kao da je bila sam zrak u drugačijem agregatnom stanju, lice mu se sasvim uozbiljilo. Hodač na žici prohoda na zemlji, a on će prve korake učiniti pod nebom. Hodač na žici može izgubiti život, a on ga može jedino dobiti. On nije hodač na žici. Čovjek je hrabro ispružio nogu, ruke raširivši poput krila. Nakon dva koraka nit se zalelujala i ostao je stajati u zraku na rukama. Stjecajem sretnih okolnosti, nit je bila skliska tako da je već nakon nekoliko trenutaka površinom cijeloga tijela kliznuo na suprotnu stranu. Znojan, sjeo je na zid napuštajući lelujući položaj. Nije doduše uspio prohodati, tek je brzinski otpuzao, ali za početak bio je zadovoljan. Odlučio je i ostale niti prijeći na taj način. Pun radosti življenja, ovaj je put strastveno poljubio svoju zlatnu ruku. Sočnost se još neko vrijeme zadržala u njegovim ustima. Zrakom se svom snagom istegla još jedna napeta struna, bljeskajući se poput dugačke kapi kiše. U daljini trag joj se gubio u kratkom tunelu oblaka. Zakoračio je još hrabrije nego prvi put, pa što, njegove su strune samo varijacije na temu katova! Ako ljudi vjeruju betonu koji im je netko drugi podmetnuo pod noge (tu činjenicu su mu također došapnule misli), zašto on ne bi vjerovao svojoj vlastitoj svili osjetljivoj na njegov dodir, a ne na potrese nametnute od stranih sila? Čvrsto je odlučio prošetati svojim novim napetim staništem. Smiren i priseban, uspio je učiniti nekoliko koraka kao da hoda po nikad ne dodirutoj zemlji. Oblici su bili previše udaljeni da ih vidi pod sobom. Osjetio se poput velike ptice grabežljivice koja se krilima nakostriješila nad opstojanjem svega. Vladao je, jer sad bio je lakši od te strune, svojim postojanjem najsrodniji oblaku. Nakon otprilike četiri koraka, na trenutak obuzeo ga je iznenađan strah, tako da se struna počela izvijati slijeva nadesno, ali se naposljetku ipak ponovno otkliznuo, ovaj put u visećem položaju. Zaspao je na debelim zidovima ugrižanim suncem, duboko vjerujući u budućnost.

Narednih dana ponavljao je postupak i uskoro su se linije pretvorile u mrežu još uvijek previše zasićenu prazninama. Puzeći, položaj koji je uskoro savladao, počeo ju je nadograđivati. Marljivo je rasla iz dana u dan iz osamljenosti poljubaca... U jednom su se smjeru iz centra čovječine radialno širile pravilne niti i ta je mreža mogla podsjetiti na okrugle mreže koje rade neke vrste paukova. Čovjeku je to nehotice uspjelo, ni sam nije mogao dokučiti kako. Druga je strana bila prošarana mrežom svakojakih linija koje nisu

tvorile nikakav oblik. Doslovno su, a ne metaforički, predstavljale pute njegova života, nastavljajući se točno na linije života, srca, glave, zdravlja, sreće njegovih dlanova. Ovaj čovjek, naime, nije ni imao ništa drugo. Simbolika je u njegovu slučaju postala stvarnost, a stvarnost se simbolički odvijala negdje drugdje... U toj zamršenosti linija barem se napokon mogao odmoriti od ptica i poljubaca u svojem neobičnom ljubavnom gnijezdu! Ako je vjerovati hiromantiji – živjet će najmanje petsto godina, tako da se može opustiti...

Naravno, još je nevješto klizio po čovječini osjećajući kako ga ona nitima tankoćutno prima u sebe. Nesiguran u njihovu čvrstoću, plaho se lijepio za njih, ne znajući ni sam strahuje li više za svoj ili njezin život. Nije se još usudio prepustiti nepoznatom, vlastitim prstima satkanom djelu. Sa strahopoštovanjem promatrao je istovremeno plošnu i oblu, snažnu i krhku ljepotu. Bila je nešto novo i zanimljivo, napokon opipljiv smisao njegova života. Reklo bi se, od riječi do riječi: „Sve mu je kutove kuće držala!“ Tapkao je nesigurnim putovima, ne odvažujući se osloniti na vlastite noge. Činilo mu se da će je koracima uništiti, a da će njezine praznine njega odvesti u propast. Pribojavao se i nevremena, siguran da će je pljuskovi i vjetrovi razoriti. Širom otvorenih očiju očekivao je prvi vjetar... No, kad je napokon stigao, ništa se loše nije dogodilo, čovječina se samo zaoblila i još ga čvršće primila u sebe! Veselo je obavijestio svoju ruku da je sve ipak dobro završilo.

Dani su prolazili, ptice su ispuštale krikove, a čovjek se svakim novim trenutkom sve sigurnije kretao po čovječini. Svako bi jutro, fučkajući u zboru s pticama (sad mu je godio njihov cvrkut) prazninu zraka ispunio još barem jednom niti života. Kao da je on, a ne slikar Apel bio taj koji je izrekao rečenicu: „Nulla dies sine linea.“ Postajao je sve vještijim graditeljem, puzao kao veliki svojom konstrukcijom.

Shvatio je da su male mogućnosti njena uništenja, tako da se napokon kao čovjek mogao izvaliti u svoju postelju! Pozdravio se s pticom stajaćicom u sebi. Krevet mu je doduše bio rupičast, udovi su mu stalno ispadali u eter... no pokušavao je uživati u lakoći toga postojanja jer mu je ipak bilo mnogo udobnije nego nekad...

Spavanje na žici nije želio vježbati, to bi značilo spavati u grču, dopustiti vlastitom krevetu da njime vlada! Ne, ne, ne. Bolje je bilo udove poslati van da se igraju. Jer, kao što smo već spomenuli, on ih nije doživljavao kao vlastiti dio, ne samo zbog toga što je uvelike primjećivao njihovu raznolikost, nego stoga što su se vječno distancirali od njega. Kako bilo, ipak se nezgrapno gnijezdio u linijama svojega života.

Udomio se čovjek napokon u čovječinu i život je postao lakšim.

Čovječina je, uz to, postala višestruko funkcionalnom. Svakojake već ispečene, narezane životinje počele su s neba padati u mrežu njegova života. Nikada do tada on nije vidio te životinje, a nažalost ni sad nije mogao znati kako izgledaju dok dišu jer se ispečene međusobno nisu previše razlikovale. Primjećivao je jedino razlike u okusu kokoši, svinja, srna, teladi, goveda... Ribe bi se ponekad također umrežile i tada je bio nadasve sretan jer su jedine bile u jednom dijelu, i mrtve nalikovale su sebi kakve su nekad bile. Njihovo meso bilo je najbljutavije, ali riblji su dani bili njegovi najbolji dani. Sjedeći na prozračnim pločicama svoje kuhinje, s tekom jeo bi ribu. Nije mogao dočekati da stigne do srži bliskosti kosti i razdvoji je od mesa. Naročito je volio i riblju kost, podsjećala ga je na okamenjeno pero, odnosno okamenjen let. Na ljubav, slobodu, na njegovu čovječinu... Nakon jela, ili u bilo koje drugo vrijeme, znalo se dogoditi da ga milosrdno opere tuš s neba u dubokoj kadi njegove kupaonice, kako bi se čist ponovno mogao prepustiti snovima.

Prestao je čovjek doživljavati izuzetnu gipkost svoje čovječine. Priviknuo se na njezine obline uobličene vjetrom. S vremenom, kad je majmunsko-paukove sposobnosti napokon razvio do savršenstva, svako bi jutro počeo pomamno ljubiti svoje ruke, kako bi mogao satkati što više linija. Poslovica se udebljala, sad je slovila: „Nulla dies sine quinquae lineae!“ Dosadilo mu je vječno puzanje. Želio je imati mogućnost ležanja, hodanja, stajanja, sjedenja. Kostur kuće više mu nije dostajao, čeznuo je za ispunjenjem praznina. Budući da nije posjedovao cigle, usmjerio se na jedini građevni materijal koji mu je bio dostupan.

Život je tekao iz dana u dan, svakim jutrom postajući sve krućim. Lepršava se čovječina uskoro pretvorila u onu koju je znao pod imenom čahura, a sad ju je preimenovao u „čovjehura“. Narastao joj je krov, zaokružila ga je čitavoga, kao što zemaljska kugla obujmljuje kukca u utrobi zemlje. Toliko je očvrstnula da više nije bilo izgledno da joj na nekome mjestu pukne očica pa da je on mora krpiti umornim poljupcima. Postala je gusta poput tapiserije i unutra je bilo sve manje zraka. Napokon se ponovno uspio osoviti na vlastite noge, a uz velik napor mogao je i sjesti! Mijenjajući položaje uživao je u vlastitoj tjelesnosti. No, čovjehura ga je sve više pritiskala, tako da su se njegovi udovi individualci uskoro sasvim sljubili uz njega. Bivao je kao „kompaktna ličnost“ unutar svoje ličinke! Takav, sanjario je o prazninama, tim prazninama kojih je nekad imao preko glave. Da mu je samo jedna rupa da se kroz nju baci u život!

U tom je trenutku čovjek shvatio da je neopipljivost mnogo krhkija od opipljivosti.

Naravno da je za sve okrivio prokletu čovječinu koja je oko njega isplela mrežu! Ali bilo je kasno za razmišljanja, sad kad se napokon mogao čvrsto držati za stjenke svoje

trodimenzionalne čovjehure.

Ostao je stajati.

Nikad nije pao.

Taj čovjek doista nikada nije (pro)pao.

Najveću svoju želju, doslovno je „ispunio“: utjelovio se zauvijek.

Ptice su iznad njegove glave cvrkutale život vječni.

LINIJJE

Znaj da je svijet zrcalo od glave do pete,
Svaki atom sadrži stotinu bliješćih sunaca.
Rascijepimo li srce kapljice vode,
Iz nje će niknuti stotinu čistih oceana (...)

Mahmud Shabistari, Gulshan-i-râz

Imam prijatelja opsjednutog linijama. Stalno mora bit na liniji, stari hodač na žici, da slučajno ne bi prešao granicu. Zbog toga se nismo vidjeli desetljećima, mi uvijek razgovaramo preko telefonske linije! Tad smo barem na istoj liniji, kaže mi on, a ja to doista ne razumijem. Mislim da se počeo previše pouzdavati u moderne komunikacijske kanale...

No on, pak, kaže da bismo bili zasebne jedinke da se vidimo uživo i da mu je već dosta obrisa i granica. Ovako smo jedno, naši glasovi zajedno plutaju telefonskim eterom: HALO! HALO! HALO?

Mislim da su se neke njegove vijuge malo iskrivile. Ma nebrojeno puta pokušala sam mu objasniti da je komunikacija u četiri oka mnogo bolja... no on se ne da, kaže da smo uživo dio nasumičnog kaosa svijeta, da smo razbacani, svatko na svojoj liniji – paralelni pravci, svemiri.

Tako već godinama ja slušam o linijama, sjedeći s njim satima na telefonskoj liniji. Rekla sam mu već kako nisam sigurna je li sve to doista zbog linija ili je to možda tek linija manjeg otpora! Ne, ne, ne, on uporno tvrdi kako su linije koraka šlampave i nepravilne i da se nikad ne stapaju u jedno. Sve bi trebalo biti dio istoga klupka! Ljuti se... svijet ne smije biti rascijepljen tom prokletom podjelom na žive i nežive linije. Pređu povezuje i s vlastitom smrtnošću tako što vjeruje da će dulje živjeti ako se ne razbacuje poput Tarzana po različitim lijanama, već živi život koji je, kao i život klupka, jedna jedinstvena linija.

Uvijek mi govori, vidjet ćeš stara, živjet ću barem dvjesto godina jer teško je i posebno živjeti na liniji, uvijek biti na granici. Mnogo se toga čovjek mora odreći...

Da... prema onome što sam uspjela razabrati iz naših višeminutnih razgovora:

„Žive linije“, Linije-majke, tanke čahure elana elastično vise u prazninama stvarajući meso i dah. Ne petljaju se u vanjski svijet, iako su duboko upetljane u njega. Unutar svega nalaze se izvan svega u svemu. Vode jedino unutarnji život prenoseći materijale i signale na različita mjesta u tišini. One su „Ničija zemlja“ po kojoj sve nastaje, te roditeljice obrisnih linija. Rastežu se slobodne u zraku, mesu, vodi, ne opisujući ništa.

„Nežive linije“ njihove su ekspresije, njihova zaleđena ticala koja obrubljuju prostor, opisuju različite vrste živog i neživog, kako bi ispunile prazninu svojih gladnih roditeljica. One uvijek zatvaraju ili ograničavaju nešto uvjeravajući život u njegovu raznolikost, uvjeravajući svijet u postojanje svijeta i stvarnosti!

Ovdje on ponovno dolazi do svoje čežnje da svi mi budemo spojeni čvorovi što se nalaze na istoj liniji, a što će, pak, dokazati da su svi oblici „neživih linija“ oko nas izmišljotina nastala iz mogućnosti postojanja odvojenosti odnosno paralelnosti.

Ma neš' ti neživih linija, pjeni se on, samo ih nekako treba ukloniti i istina će se pokazati! Usporedni pravci napokon će se potpuno prožeti a prividna mogućnost poredbe nestati...

Hmmm, ne znam. Baš nestanak metafore?! Kakve su to stilske fore? upozoravam ga ja...

No, on tvrdi kako je to jedini mogući put do jedinstva... Metafora mora nestati sa stilom kako bi moj prijatelj dokazao ono što je metafora dokazala već davno, no naravno nitko nikad nije šljivio (neopipljivost) riječi.

I evo, jedan dan, prije otprilike dva tjedna, nakon godina i godina naših razgovora, budi mene telefonski poziv u tri ujutro. S druge strane linije euforičan glas koji me pita jesam li osjetila nešto neobično u zraku! Ne znam, mislim da nisam, kažem mu pospano, njušeći prostor oko sebe, a on bez obaziranja nastavlja dalje...

Nakon sati i sati proučavanja usporednosti napokon se približio opipljivim dokazima! Shvatio je da, kad se međusobno miješaju „žive linije“ koje pripadaju istoj vrsti, one tad stvaraju „nežive linije“, odnosno oblike koji dovode do razdvajanja, do beskrajnoga broja različitih svemira koji su zapravo lažni! U svijetu koji smo dosad poznavali, uvijek su, bez iznimke, međusobno bile spojene „žive linije pripadnice iste vrste“. To je bilo pravilo! Onda bi one stvorile različite oblike i obrise, te je metafora u tom svijetu imala prostora za „poput“ i „kao...“ Morao je to otkriće podijeliti sa mnom dok još ima vremena! On, on je odlučio odstupiti od pravila i spojiti „različite vrste živih linija različitoga soja“, a ne samo istoga kao što je dosad bilo, ne samo one koje zajedno stvaraju obrube! Ljude, Biljke, Zgrade!

Automobile, Računala i Životinje! Razumijem li ja to?!

Njegove su linije protočne, putevi vode jedino putevima... Električni kabeli venama i kapilarama, neuroni vodenim cijevima...

Nevjerojatno, on ne može vjerovati svojim očima! No, svejedno nikad svoje otkriće ne smije pokazati nikome jer bi to značilo da je „sišao s linije“!

Evo, čudovište samo što nije prodisalo, više mi u slušalicu bez daha. Krhko čudovište na podu njegove sobe... Živa metafora! Metafora na nižem stupnju! „Podafora!“, tako je on zove, ha, ha, ha! Što je ona bliže dahu, on u sebi osjeća riječ manje. I to ga uopće ne brine...

Potpuni luđak! Tako on meni bez pardona u tri ujutro, sigurno zadovoljno trljajući ruke s druge strane žice.

A ja njemu na to sve naravno: Halo?!

No, on se ne obazire, nesmetano nastavlja dalje.

Govori mi da će se uskoro, samo što nisu, na podu njegove sobe, paralelni svemiri u potpunosti ukrstiti i stvoriti novi svemir u kojem kao posljedica paralelne radnje više neće postojati. To bi čak moglo dovesti do zaustavljanja vremena, iako u to nije sasvim siguran. Znat ćemo tek kad taj novi svemir u njegovoj sobi preraste i mene i njega i gradove i planine...

KRUŽNI PUTOVI

Jednoga dana ljudi te zemlje dosjetili su se da im smeta to što svi ljudi nisu iste visine. Bila je to možda posljednja stvar koju još nisu uspjeli srediti, jer je dosad nisu bili primijetili. Nekako je više-manje uvijek bila iznad njih, a ne ispred njihova nosa! Podmuklo, poput raka, živjela je u njihovim životima dok jednoga dana netko nije shvatio da činjenično stanje nije normalno, da je cijela država prljava i amoralna zato što si neki ljudi, još otkada je države, previše dopuštaju. Usuditi se približiti nebu više nego neki drugi ljudi, pa to je neuredno, diskriminirajuće i krši ljudska prava! Ni na jednom drugom polju situacija nije tako zabrinjavajuća, a oni su mislili da je kontrola u njihovim rukama! Sve ostalo funkcionira točno kako treba – svi su tramvaji iste visine, sve čaše u kuhinjskim ormarićima, sve krave na livadama, sve zgrade na poljanama, pa čak i sama zemlja, na kojoj se sve to nalazi, točno je onakva kakva treba biti – ravnica karirana jedino obrađenim poljima prostire se unedogled osakaćena za sve one nepravilnosti, obline i udoline, planine i dine, kojima obiluju sve one tobože lijepe, prirodne zemlje. Nikad nisu zavidjeli tim „lijepim“ zemljama jer je za njih red predstavljao ljepotu. Živjeli su zadovoljni dok nisu shvatili da njihova tijela na tako perfidan način rade protiv države! Bez pardona rastu izvan zamišljene granice, linije u zraku do koje je, to su oni nažalost tek sada shvatili, zapravo dopušteno rasti! Kako prije nisu primijetili neurednu, nepravilnu krivulju, zastrašujuću činjenicu da se visine ljudi lepezasto prostiru otprilike od 1,50 do 2,10 metara i taj je skup brojeva bezbrojan! Pola je metra značajna razlika kad govorimo u ljudskim okvirima, a ljudski okviri moraju imati određene okvire. Ljudi u toj zemlji počeli su pljeskati rukama, ponosni što će prvi na svijetu uspjeti postići potpun napredak, uzdignuti se do razine nadčovjeka tako što će se napokon svi spustiti na istu razinu! Ne mogu civilizirana bića rasti kako ih volja! To je divlje i naglašava spolnu diskriminaciju! Ne možemo govoriti o emancipiranosti žena sve dok su one niže od muškaraca ili o rasnoj jednakosti u ovoj državi u kojoj živi toliko različitih nacija i rasa. Novo je otkriće bilo za njih toliko revolucionarno da im je srušilo sva dotadašnja uvjerenja, ukazalo im na to da su dosad živjeli u laži i da moraju na put krenuti ispočetka. U najgorem slučaju, čak ne bi bio grijeh malo podrezati one koji su previše izrasli u nebo, sve bi učinili samo da isprave stvari! Nisu ljudi drveće da rastu kako ih volja! Stablu je rast dozvoljen iz određenih razloga i to se neće promijeniti. Ono je samo po sebi toliko neuredno da uopće nema smisla baviti se njime. Davno su ljudi ove zemlje bili odustali od drveća i već bi ga bili izbacili van da im nije bilo neophodno za život. Na tom, već prilično davnom referendumu, drveće se uspjelo izvući dok je, primjerice, s ružama, bila sasvim drugačija

situacija... One su dugo slobodno rasle, grmova različitih veličina, crvene, kao izvađene iz dubine tijela, dok ih jednoga dana Gospodin G., s čijega je balkona pogled pucao na tu divljinu, nije prijavio policiji. Nije prošlo ni pola sata, a gradska služba ih je već sasjekla u komadiće. Asfaltom punim latica nemilosrdno su prelazile automobilske gume... no mozgom gospodina G. ipak se nastavila motati umanjena cvjetna džungla čije je trnje prijetilo mačkama koje šuljale su se kroz nju. Prisjećao se cvjetova istovremeno otvorenih i zatvorenih, tog labirinta latica u kojem je Arijadna plela svoju paučinu... Mašta mu je bila raspirena do krajnjih granica, tako da je uskoro, kao uzoran građanin, odlučio predložiti rješenje za najveći problem u zemlji... Ljudi su bili zabrinuti, kao za vrijeme najgore ekonomske krize ili ratnoga stanja. Na ulicama se često moglo vidjeti dvoje ljudi kako razgovaraju na poseban način. Jedno od njih bi kontinuirano gledalo prema dolje pogrbljujući se, dok bi drugo pak istezalo vrat prema nebu! Kako su uspijevali voditi razgovor u takvome stanju i jesu li im se pogledi uopće uspijevali sresti, pitanje je...Vjerojatno su tim činovima zadnji izdisaji komunikacije u toj državi bili zapečaćeni, iako su njezini stanovnici bili uvjereni da svi složno streme k zlatnoj sredini. Uskoro više ništa nije funkcioniralo kako treba, počeo je vladati kaos sve većeg nesklada među svime. Zrak je odisao tjeskobom i netrpeljivošću. S jedne strane, ljudi su strepili nad odlukom vlade, što ako donese odluku koja će uključivati intervencije na njihovim, već postojećim tijelima? S druge strane, nisu mogli podnijeti tu neurednu liniju koja je povezivala sve njihove glave! Svakim novim danom sve više i više gubili su strpljenje, a za rješenje takvoga problema nažalost trebalo je mnogo sati rada. Što su mogli oni i njihova zemlja, tako slabašni, protiv te zle sudbe koja ih je snašla? Što je mogao malen ljudski rod protiv moćne sile rasta? Nisu mogli jednostavno reći „Stop“, ili „Nastavi dalje“. Neće se njihova vlada valjda ugledati na naciste, kontrolirati svaku jedinku posebno. Kao prvo, to novčano ne bi bilo izvedivo, a kao drugo ova država je pobornik ljudskih prava i jednakosti! U takvim razmišljanjima zatekao ih je natječaj vlade koja je na pravi demokratski način pozvala sve svoje građane da sudjeluju u traženju rješenja. U pozivu je stajalo kako je uvjet da u budućnosti svi građani i građanke, nakon dvadeset i pete godine života, budu visoki točno sto sedamdeset pet centimetara.

Na natječaj je pristiglo oko deset tisuća prijava, među kojima i ona gospodina G. Većina je prijava bila u skladu s vremenom u kojem su ti građani živjeli: običan je puk nudio jeftina rješenja poput rezanja glava i udova, što su vidjeli u filmovima na televiziji, biolozi i liječnici nudili su skupa rješenja koja su uključivala uzimanje hormona rasta ili intervenciju u DNA, a inženjeri su, pak, bili praktični – nisu ništa željeli mijenjati na ljudskim tijelima već bi stopala osoba nižih od sto sedamdeset i pet centimetara priključili na malu motoriziranu platformu koja bi njihov krajnji rast svela na željenu visinu, a stopala osoba viših od sto sedamdeset i

pet centimetara bi priključili na istu takvu spravu koja bi se nalazila ispod tla. Osoba bi automatski postala niža, a sprava joj je omogućavala lakše koraćanje kroz zemlju. Izbornoj se komisiji ni jedno od ponuđenih rješenja nije svidjelo. Sve su to bila ili krvava ili vrlo skupa trenutna rješenja koja u sebi nisu sadržavala ništa dublje. Nigdje se nije osjećao dah ideologije koji bi predstavljao istinske razloge zbog kojih je vlada odlučila provesti tako ekstremne mjere: razloge jednakosti, ljudskih prava i harmonije zlatnoga reza. Većina je rješenja gledala jedino u budućnost, osim rješenja inženjera, a njihova ideja, pak, nije donosila trajnu, evolucijsku promjenu njihovoj vrsti. Ostali se stručnjaci nisu previše bavili starijim generacijama koje su već bile izrasle, nego su na njih, a samim time i na same sebe, gledali kao na škart vremena koje će tek svojoj djeci pomoći da budu savršena. Od svih ponuđenih prijava, komisiji je tek jedna jedina zapela za oko. Bio je to jednostavan prijedlog gospodina G. za koji su smatrali da bi ih mogao odvesti u pravome smjeru. Nije sadržavao komplicirane nacрте za konstrukciju strojeva niti visoke budžete za proizvodnju čudesnih hormona. U njemu nije bilo jedne jedine kapi krvi, a gospodin G. niti je bio znanstvenik niti neki praznoglavi pripadnik širokih masa. Za uspješnu provedbu njegova plana bio je potreban jedino dugogodišnji trud i milijuni drvenih daski. Sve u svemu, iskonski i jeftino, u skladu s nepisanom ideologijom te zemlje. Gospodin G. mislio je na sve – na ljude koji će tek narasti i na one koji su već izrasli... jedino je morao sniziti prag ljudske visine u toj zemlji na sto pedeset i pet centimetara. Nešto se ipak moralo žrtvovati. Gospodin G. ponudio je sljedeće rješenje. Ljudi koji tek trebaju izrasti u pubertetu oko sebe početi će nositi čvrst drveni okvir fiksiran na sto pedeset i pet centimetara, tako da neće biti moguće da im tijelo slučajno izraste izvan okvira. Oni koji će ostati čak i ispod praga od sto pedeset i pet centimetara smatrat će se iznimkama u toj državi (a to su i do sada bili), a iznimke, kao što se zna, potvrđuju pravilo. Na generacije koje su već davnih dana prošle pubertet primijenit će se obratna taktika. Budući da nije cilj umjetno intervenirati u njihova tijela, svi ljudi te generacije u početku će se barem jedan sat dnevno pokušati kretati poput puževa – ponizno kliziti će zemljom, svi manje više iste visine, zamalo pa uklopljeni u plohu šahovskog polja. Ovisno o rezultatima i njihovim vlastitim dostignućima, s vremenom će provoditi sve više i više vremena u tome položaju. Obrazloženje je prijave gospodina G. zapravo ono što je osvojilo komisiju. Bilo je vrlo kratko i jasno: *Ova prijava ne sadrži umjetne intervencije. Neznatno je agresivna te potiče novu, prirodnu evoluciju naše vrste. Ne nudi instant rješenja, već građani naše države moraju voditi život u skladu s ovdje napisanom filozofijom. Kako nama, cijenjenim stanovnicima ove zemlje, do dana današnjega nije pala na pamet bit svega, taj začim bez kojega zapravo ništa ne funkcionira, ta zadnja stvar koju moramo učiniti kako bismo bili savršeni i potpuni – uokviriti same sebe?! Pribjegao sam najjednostavnijoj*

metodi – uokvirivanju čovjeka u drveni okvir. Taj čin može evocirati i patnje našeg prethodnika, cijenjenoga Isusa Krista, koji nije nosio okvir, već križ. Naše će nove generacije građana, stoga, proći i kroz bolnu katarzu. S druge strane, mi, čije su kosti već okoštale, poput puževa pokorno ćemo se okrenuti zemlji i vidjeti kakvom će nas evolucijskom stazom taj čin odvesti... Hoće li naše kosti omekšati poput ružinih latica, u kojem ćemo se smjeru kretati tako mekani, samo vrijeme može pokazati...

Nakon desetak dana vijećanja, izborna je komisija uvela pokusni rok za teoriju gospodina G. koju je sad trebalo provesti u djelo i vidjeti kako funkcionira. Odlučili su joj dati nekoliko godina vremena. Već nakon nekoliko mjeseci, sve veće tvornice proizvodile su drvene okvire s otvorima za udove, visine sto pedeset i pet centimetara, prilagođene ljudskim tijelima budućnosti. Otvori okvira bili su obloženi mekanom tkaninom kako ne bi previše žuljali mlade. Ljudska stopala i dijelovi ruku na neki su način postali jedini slobodni dijelovi tijela! Samo prsti živjeli su svoj vlastiti život, a sve ostalo bilo je zatvoreno unutar okvira, čak i mlada, još naivna ljudska lica. Bilo je potrebno unutra zatvoriti cijelo ljudsko tijelo kako bi tjeme i ramena spriječili da rastu i teže k nebu. Mogli su težiti jedino prema dolje, gdje ćemo, kako su upozoravali iskusni i stariji, naposljetku svi završiti. Treba stremiti da svi budemo iste „nizine“, i da svi čvrsto stojimo na tlu. Da, ljudi te zemlje ljudsku visinu više nisu zvali visinom, nego „nizinom“. Novi se termin bolje uklapao u cjelokupan identitet njihove zemlje u kojoj nije bilo planina. Ovdje su napokon svi morali biti jednako niski, jednako maleni, jednako pokorni.

Uskoro se na ulici moglo primijetiti sve više mladih ljudi koji su hodali uokvireni podsjećajući na žive slike, živu uokvirenu umjetnost. Nosili su ponosno okvire jer su im roditelji rekli da će ih to odvesti u bolji život. Kad postignu cilj, sve će samo po sebi zajedno činiti veliki, zajednički okvir življenja koji više neće trebati biti vidljiv da bi ga se osjećalo. Samo još ta zadnja stvar, ljudska visina... Neka se ne obaziru na starije generacije čije glave strše neuredno u vis. Stoga su roditelji tjerali svoje potomke da se što češće trude nositi te okvire. Samo su spavanje bez njih tolerirali, a sve to kako bi okviri postali sastavnim dijelovima tijela njihove djece, a samim time i njihovih života. Nakon nekoliko godina uspjeh se dokazao. Djeca su hodala gradom uokvirena, ali lagana, osjećajući se nezaštićeno bez okvira. Roditelji su osjetili da je napokon došao trenutak da se povuku. Djeci su prenijeli sve znanje i napokon mogu prijeći na drugi dio plana gospodina G. Stiglo je vrijeme za njihovu pretvorbu u puževe...

Znali su roditelji da sve ovo što su naučili svoju djecu sad moraju potkrijepiti svojim svijetlim

primjerom. Prazne riječi potvrditi praksom. Okoštalih tijela, znali su da će pravo iskupljenje doći tek kad oni polagano počnu puziti zemljom, moleći Boga oprost za oholost koja je njima bila ovladala. S gradskih putova polagano su se povlačili u šumarke uz cestu jer je lakše bilo puziti vlažnom zemljom. Kao i njihovoj uokvirenoj djeci, u početku im je išlo vrlo teško, njihova koljena i obrazi bili su krvavi, a usta puna zemlje. U početku su mogli izdržati tek sat vremena i već bi se mrtvi umorni vratili na udobne sofe svojih kuća, a njihova su uokvirena djeca uplakana trčala oko njih moleći ih da prestanu s tim eksperimentom – dokazali su da misle ozbiljno, nije važno što ljudi njihove generacije nisu iste visine! Na kraju krajeva, djeci je ipak bilo draže imati sretne roditelje ili uopće imati roditelje, nego živjeti prema pravilima određenih ideologija. U jednom trenutku poželjela su strgnuti okvire sa sebe, no to više nije išlo jer oni su bili srasli s njihovim tijelima! Bacala bi se djeca na krevete i uplakana zaspala do sljedećeg jutra koje je nosilo nadu da će stvari krenuti nabolje...

Kako je prolazila ta teška godina prilagodbe njihovih starih roditelja na njihova nova tijela, oni su sve češće počeli izbivati iz kuće. U početku su propuštali tek ručak, no uskoro ih nije bilo ni na večeri, dok na kraju jednoga dana više uopće nisu spavali u kući. Njihova bi ih djeca slučajno srela, u kišne dane nasred nekoga puta, kako se ondje prostiru dugački i sluzavi s glavom u podu. Sva tijela nalikovala su jedna drugima. Sva slične visine i nevidljivih lica što su se gubila u zemlji, tako da djeca nisu mogla znati koji su točno njihovi roditelji, ako je to uopće više bilo važno. Razveselila bi se djeca što napokon sve ide kako treba, potapšala bilo čije roditelje po njihovim sluzavim leđima i nastavila dalje svojim putem. Činilo se da država sve više i više funkcionira kako treba – sad su na ulici svi ljudi bili više manje jednake visine, neki čak više nisu trebali nositi okvire, a njihovi su roditelji život provodili u divljini pokraj puta, pretvoreni u horizontalna leđa čije se neznatne razlike u visini moglo tolerirati staroj generaciji. Draga su dječica u gradu čak izgradila nekoliko skliskih pločnika samo za njih, kako bi se roditelji ondje mogli prisjetiti svojega doma i nekadašnjeg gradskog života. Život u toj zemlji postao je onakav kakav su priželjkivali. Vlada, sad već sastavljena od novih uokvirenih generacija, predložila je gospodina G. za novog predsjednika, no nikako nisu mogli doći do njega... Kako su samo mogli zaboraviti – on je zasigurno jedan od najsajnijih puževa u grmlju! Zadovoljili su se njegovom statuom s tijelom puža i ljudskom glavom koju su postavili na gradski trg te krenuli dalje sa svojim životima. Sretna uokvirena djeca nisu mogla znati za promjene koje su se u međuvremenu događale u skrivenom svijetu iza grmlja. U trenutku kad su se njihovi roditelji priviknuli na puzajuća tijela kojima visina više nije bila jednaka duljini i koja su cijelom svojom masom prijanjala uz površinu Zemlje, a ne samo stopalom, percepcija im se u potpunosti promijenila! Zbog sporosti novog pokreta, stigli su do stupnja na kojemu je kretanje bilo

izjednačeno sa stajanjem što ih je dovelo u više stanje uma. Kao da su sami postali sila teža. Više nisu težili ničemu, niti su znali za ciljeve. Svaki dio njihova tijela bio je ondje gdje jest, na fizički drugačijem centimetru od drugog dijela tijela, no zajedno su činili harmoniju različitosti, cjelinu putovanja i stajanja. Svakim dijelom tijela osjećali su drugačiju boju, zvuk, riječ... Osjetili su da ciljevi kao takvi ne postoje jer njihov je prednji dio uvijek bio ispred srednjeg i nikako nije mogao osjećati iste stvari kao srednji jer ono što je prednji već prošao srednji je tek proživljavao. Nova su im tijela pomogla da se razviju u mnogo kompleksnije ličnosti, u osobe koje kao da su se sastojale od više duša i dalje funkcionirajući u harmoniji. Čovjek se sad činio primitivnim bićem čije je prokletstvo to što tokom života kao izvor misli osjeća jedino svoju glavu koja nikad nije u kontaktu sa zemljom. Glava, taj vrh tijela koji nije u skladu s njegovim ostatkom tjera ga da stalno nečemu teži, jer na kraju krajeva, čovjek jednostavno ima krivu postavu tijela, a samim time i uma. Cijelim tijelom dodiruje Zemlju kad sanja, a snove još naziva „snovima“, smatrajući ih nestvarnim i neistinitima, a to je zapravo njegov pravi život koji bi trebao razvijati, taj horizontalni položaj...! Kad bi sad to barem mogli objasniti svojoj uokvirenoj djeci. No, nažalost više nije bilo načina da se to učini pa su roditelji morali zaboraviti nekadašnji život koji im se sad činio lažnim i čudnim. Otpustili su čitavu prošlost koja je bila u njima i odlučili da nikad više svoje glave neće usmjeriti prema ičemu drugome nego prema sebi samima. Nigdje više oni neće „ići“. Samo u krug, njihovi vrhovi prema njihovim vrhovima... dok se napokon ne spoje i nestanu.

Tako i bi. Jedino što su se neki, ovisno o željama, odlučili držati isključivo tla, dok su drugi svoje vrhove počeli izvijati u zrak dok se napokon ne bi spojili sami sa sobom negdje pod nebom. Ovi su drugi tijekom spajanja jednostavno nestali, dok su oni prvi iza sebe ostavili kružne putove na zemlji. Nakon nekoliko mjeseci ondje je počela rasti divlja, neuredna trava. Odjednom je cijela država bila puna travnatih putova koje nitko nije mogao istrijebiti. Rasla je kao luda, gdje god joj se prohtjelo. Uokvirena djeca nisu znala što bi s tom travom, a još su manje znala gdje su im roditelji. Odlučila su napustiti svoju zemlju, no nažalost nigdje drugdje nisu mogla preživjeti jer druge države nisu bile prilagođene uokvirenim ljudima. Posljednji preživjeli raspisao je tjeralicu za gospodinom G. Gospodin G., koji je potajno pronašao svoju inspiraciju u spiralnom labirintu divljih ruža bio je optužen za najgori genocid u povijesti. Nikad ga nisu pronašli. Ni njega ni tu državu. Danas se više ne zna gdje se nalazila... Ona može biti baš bilo koje ravno područje na Zemlji, oslobođeno svakog brda i doline.

WEIWEI

Weiwei sjedi za stolom i jede. Jede zalogaj po zalogaj, a između zalogaja uvijek postoji praznina. Weiwei je općenito puna praznina, praznina možda na onaj japanski način. „Ma“, kako mi je rekao Shakiro, „Ma“ tišina riječi. Tako i Weiwei, iako nije iz Japana; ja nikad ne bih mogla biti poput Weiwei. Promatram je. Ona kao da razmišlja o svakom zalogaju koji polagano primiće ustima, neprimjetno kao da joj se praznina usta prirodno nastavlja na zrak kroz koji prolazi njena ruka koja drži vilicu, kao da među njima nema prepreke tijela. Lice joj se nesvjesno, tek neznatno mršti i ostaje napeto, zamrznuto u trenutku. Tko zna o čemu razmišlja, nije bitno o čemu razmišlja. Lijepo ju je gledati dok jede. Jedući kaže: „Pročitala sam danas nešto što sam napisala dok sam imala dvadeset godina. Pitala sam se, wow, who is that girl? Bilo je, rather good. Znae, energija mladosti.“ Weiwei često na kraju rečenice produljuje slogove ili pridodaje „yeah“ u nisko-silaznoj intonaciji. Potom se počinje smijati glasno, od srca, čak pomalo dječje nevino. Ja ne znam mnogo toga o Weiwei. Znam da se druži s ljudima jedino u vrijeme večere. Inače je viđam u kuhinji i nikad nisam sigurna ima li volje za razgovorom pa je ne želim predugo zadržavati. Hranu koju pripravi obično odnese u svoju sobu pa je kad prelazim preko terase vidim kroz prozor kako jede uz računalo. Čudno mi je to, ljudi obično ne vole jesti sami, no možda ona u tome uživa jer misli o zalogajima? Čini se da ima neki drugačiji odnos prema hrani. No, jedna je stvar činjenica, a to je da hranu ne može pripremiti u sobi, iako bi ona to sigurno vrlo rado, tako da je malo ispitujem dok lupa tavama po štednjaku. Saznajem da je živjela u Londonu tri godine, da je objavila jedan roman meni nepoznatoga naslova i da je trenutno „happy with her life“. Uskoro je jelo gotovo i Weiwei odlazi iz kuhinje.

Nakon toga dva dana ne viđam Weiwei. Zamišljam je kako sjedi na krevetu u svojoj sobici koja se sastoji samo od stola i kreveta i gleda preda se svojim crnim očima. Tako satima, dok ne otiđe u kuhinju pripremiti vodu za čaj. Sigurna sam, Weiwei može satima samo gledati ispred sebe. Tako mislim o Weiwei, mislim u pokretu dok se vozim biciklom kroz nepokošenu travu. Lijepo je u pokretu misliti o Weiwei. Ptice su glasne i neusklađene, a zrakom leti pamuk maslačaka. Dan se izliježe u svoj svojoj potpunosti, niti jedan njegov dio ne ostaje skriven pod zemljom ili pod oblakom. Ovo je dan najvećim brojem svjetlosnih godina udaljen od smrti.

Sutradan ponovno susrećem Weiwei za večerom. Ona ponovno jede polagano, iako grabi nekoliko puta, a čovjeku nije jasno kako toliko hrane može stati u maleno, usko tijelo.

Ponovno pomislim da je to možda zato što Weiwei misli dok jede. Njene misli tijekom zalogaja troše kalorije. Onako nekako kako si mi ti jednom napisao, da ljepljive riječi ostaju po trgovima i na fasadama; mi ljudi, stvari, starimo od patine riječi... Tako možda Weiwei ubrzano nestaje, baš kao pripovjedačica u njenoj priči za koju je lik Ouyang mislila da će nestati. Jedući, ovaj put nam Weiwei obznanjuje da će je doći posjetiti njezina obitelj. Zamišljam njezine roditelje koji će stići mršavi i puni torbi... Ona samo mirno kaže, jer se to podrazumijeva, da joj dolaze muž i sin. Nikad ne bih rekla da ona ima muža i sina, no eto, Weiwei odjednom postala je majka. Samo rečenicu dvije dalje od one da je živjela u Londonu i da je sretna sa svojim životom. I dvije, tri duge „Ma“, ispunjene šumom vrbinih grana uz most na zelenoj rijeci. Vrbe su sad pred kišu koja nikad neće doći. Sumrak je, nebo je ljubičastoplavo, prizor zahtijeva mnogo riječi. Odlazak u epicentar, sljublivanje. Weiwei nije na terasi, a niti je u sobi. Otišla je, negdje u šumi sluša davno zaboravljen ljudski jezik što bio je blizak šuštanju tih dugačkih peteljki što rastu iz tjemena drveta. Njene rijetke riječi napokon se izjednačuju s vjetrom, kao praznina njezinih usta sa svim zrakom svemira uokolo. Jezik i vjetar napokon postaju tek jedno jedinstveno strujanje zraka... Mi, ostali, odlazimo u toplu kuću, zatvaramo vrata pa točimo crno vino u tišini prostora u kojem je svaka riječ težak namještaj što ga nespretno premještamo s mjesta na mjesto kako bismo se osjećali „cozy“. Tek se na trenutak riječi spajaju s prazninama među njima, mi zaboravljamo gdje smo i razgovor je lagan. Možda se to događa jedino tad kad razgovaramo o jeziku samom, jedino jezik nas onda u potpunosti uvlači u sebe. Kao šuma što je uvukla Weiwei.

Sutradan ponovno prolazim terasom i nje doista još nema. Nije u svojoj sobi niti priprema doručak u kuhinji. Vidim je kako prolazi pokraj bijelih krava koje sve usklađeno gledaju u njenom smjeru i kako leži na livadi punoj sitnog, žutog cvijeća. Drugi mi kažu da je otišla sa svojom obitelji u razgledavanje. Vraća se za koji dan. Sada trenutno nosi sitno dijete na ramenima, dijete koje se smije na isti način kao majka. Njeno dijete je njezin najbolji prijatelj, mislim. Uskoro će debljina njegove ruke prerasti majku. Za dva dana Weiwei je ponovno na večeri. Sjedi nasuprot meni kao i svaki dan. Oko nje vlada tišina, osim zvonkoga smijeha koji vrlo često izađe iz praznine tih njenih usta, blizak šuštanju drveća, nedorečenosti arhaičnoga jezika što balansira na rubu metamorfoze. Sumrak, kaže Weiwei. Sumrak. Ja sam jako htjela dijete, ali naporno je imati dijete, u početku nemaš vremena ni za što... Nastavlja jesti kao da je svaki zalogaj cijeli svijet u vremenu. Poznavali smo se tek kratko i odlučila sam zatrudnjeti. Vidim velik trbuh kako je prerasta cijelu, njene ruke i noge postaju tako sitne i neprimjetne u njemu. Odnosi je trbuh u nebo, trbuh drugačiji od svih drugih trbuha, lagan kao balon. Potom je vidim tanku i bez trbuha kako sjedi i čita knjigu, a cijela trudnoća joj se zbiva u prstima kojima drži knjigu. Prije njega bila sam osam godina u

vezi, sa ženom, kaže. Dok njega nisam upoznala, uvijek sam bila samo sa ženama. No, zapravo je isto biti sa ženom i s muškarcem. Ponovno se počinje smijati, tim glasnim smijehom koji joj pomalo otkriva zubno meso i koji kao da za njeno biće predstavlja sve ono lagano, vanjski svijet u kojem se ponekad odluči otvoriti, otvoriti svojim djetetom, a potom se poput puža ponovno povuče u svoju sobicu pa satima gleda preda se.

Nakon večere šetamo šumom. Staza je široka i bijela, doima se kao zadnji preostatak dana u noći koja pada. Na kraju ovoga zavoja u daljini vidim tamno drveće, ulaz u mistični tunel koji će nas cijele obuhvatiti. Weiwei izbjegava gole savijene puževe, puževe bez kućica po putu. Boji se stati na njihova sjajna, crna tijela pa svako malo vrisne. Kažem joj da sam neki dan šetala ovdje nakon kiše i da su me puževi podsjetili na umjetnost. Zastala sam nad svakim malim tijelom pa ga nekoliko trenutaka promatrala. Možda su za mene ti puževi bili poput za nju zaloga koje tako usporeno prinosi svojim ustima da je sam čin njenog jedenja u potpunosti nevidljiv... Hodamo dalje. U visokoj travi pokraj puta čuje se glasno kretanje. Ne vidimo što je, samo čujemo da se kreće. Iz valova trave čiju boju siše sumrak može se pojaviti jelen, čovjek, divlja svinja. No, vlati se samo nastavljaju meškoljiti... Ponovno taj arhaičan jezik. Jezik nagovještaja slika. Jezik neizvjesnosti... Francuzi imaju izraz za sumrak. *Entre chien e loupes*. Između psa i vuka. Prije nego što vuk napadne imanje u noći. Prije nego što se vučjak opet pretvori u vuka... Da, ona je baš danas koristila taj izraz u priči koju piše. Za Weiwei to je mandarinski, a ne francuski izraz. Sumrak je najmelankoličniji u gradovima na moru, no ne znamo zašto. Polagano se počinjemo vraćati prema kući, nebo preko mosta pokazuje posljednju česticu ljubičaste. Konture zelene ograde iščezavaju u noći. I'm inspired, kaže Weiwei. I'm inspired, kažem ja. Možda nije mladost, ta energija, Weiwei. Možda je to kad nas obuzme nečiji duh, onda možemo tako pisati. Uz huk sove ulazimo u kuhinju i zatvaramo vrata od sobe. Weiwei pristavlja vodu za čaj. Primijetila sam, Weiwei uvijek pije čaj. Otpijamo zajedno nekoliko gutljaja.

ČARAPE

On i ja bili smo *par* (njem. Paar – lat. par: jednak) po definiciji te riječi. *Dva podjednaka predmeta ili dvije osobe koje obično idu zajedno ili rade zajedno...* Jedno s drugim, kao lijeva i desna noga, uvijek nas se moglo vidjeti skupa. Šetali smo zajedno gradom, stapali se s prolaznicima, razlijevajući se u mnoštvo... On se inače uvijek nekamo žurio, no kad bi zakoraknuo na ulicu bez nekog određenog cilja pred sobom, počeo bi hodati sporo, promatrajući sve oko sebe. U tim trenucima činio se starijim, zamalo starcem što oba dlana prislanja na leđa... a i vrijeme bi postalo neko drugo... kočije su prolazile ulicama a secesijski ukrasi bili su gđanc novi... Viđali su nas i u posebno označenim odjelima suvremenog grada... u dućanu smo zajedno kupovali fluorescentno povrće ugušeno uskim, plastičnim vrećicama... nakon kina svađali smo se jer sam uvijek komentirala film više od njega, što je njemu bilo dosadno, a i meni; mogli su nas sresti u sauni gdje su nam umjetni slapovi vode grubo padali na leđa... i u različitim kafićima kako nakon posla pijemo pivo izmišljajući neke nove, sasvim moguće životne priče... Da, vozači su nam čak lagano mogli mahnuti iz svojih automobila kad bismo na motoru projurili pokraj njih vozeći se na posao. Ondje bi nam se putovi napokon razdvojili jer bi svatko od nas zalupio vratima svojega ureda. Jedino je zid između njih razdvajao naše dane, jer već navečer spavali smo u istom krevetu unutar istih zidova... disali pod perinom zajedničke privatnosti, dvije osobe u jednom krevetu u jednoj sobi. *Pâr*, dvoje ljudi što *ima jednu funkciju ili čini cjelinu...* Funkcija nam je bila ista, jer iako smo bili na različitim pozicijama, neko smo vrijeme čak ulagali energiju u istu firmu, a našu se cjelinu najbolje moglo primijetiti noću kad bi dva uspavana tijela zajedno utjelovila scenu na platnu kreveta.

Naš je život neko vrijeme, dok se još nismo detaljno poznavali, tekao više-manje idilično, sve dok se na madracu naslonjenom na zid u gostinjskoj sobi nisu počele pojavljivati netom oprane čarape. Bile su pobacane na madrac poput polumrtvih, izdišućih riba... tek nekoliko centimetara udaljene jedna od druge. Djelovale su pomalo izgubljeno u svijetu kaosa čije su stvarateljice ujedno bile. Obične jednoboje, pokraj onih s cvjetićima različitih vrsta, pa prugaste, pa varijacije na temu jednoboje (debele, tanke, svilenkaste, vunene, one s debelim obrubom, one s tankim obrubom, one s logom i bez loga), pa rupičaste, pa kratke, pa sportske, pa dokoljenke, pa sokne... Cijeli svijet razigranih različitosti u tom skromnom, obično pod nogavicama skrivenom svemiru koji se čak ni za strane nikad nije opredjeljivao, jer, tko je ikad čuo za „lijevu“ ili „desnu“ čarapu unatoč činjenici da su one cijele dane

provodile u „lijevim“ ili „desnim“ cipelama, na „lijevim“ ili „desnim“ stopalima! Lakoća tih odjevnih predmeta, jednostavnost pokreta kojom ih se oblači i kojom prijanjaju uz zglob i stopalo poput malih gusjenica... a i činjenica da prije no što ih obučemo ne moramo prvo zastati i razmisliti je li riječ o lijevoj ili desnoj, već sve činimo u jednom dahu gotovo neprimjetno, daje im ton slobode... Bile su u paru, a opet neograničene normama lijevog i desnog, zimi vidljive tek ako bi onaj koji ih je nosio tako odredio, a obično skrivene ispod hlača... Sve to pridavalo im je dah identiteta... bar su one imale priliku biti ono što jesu... a čovjeku koji ih je nosio davale su priliku za odušak, za potpuni izričaj, za revoluciju! No, odmah je netko pametan, unatoč svim ovim priloženim dokazima o nezavisnosti čarapa morao sve upropastiti! Grozni je činovnik koji nije vidio dalje od svojih prljavih stopala, zaključio da se čarape mora žigosati istim uzorkom i prodavati u paru, zato što su uvijek dvije, kao što su i stopala uvijek dva! *Spário* ih je on, reklo bi se. Ili, još bolje – pronašao im je funkciju jer funkcija je ono što nekoga ili nešto čini parom. Pogodio ih Eros prugastim uzorkom i stvorio ljudskoj vrsti probleme, a čarape lišio identiteta i originalnosti! Sad su odjednom svi, prije no što će obući cipele, morali tražiti par čarapa koji ide zajedno jer bez istih čarapa nisu mogli napustiti kuću. Kad već sami nisu morali nositi uniforme, morali su barem uniformirati svoja stopala i zglobove, jer čim u našoj civilizaciji negdje postoji brojka veća od jedan, kao na primjer dva, to već vodi težnji za uniformiranjem. Sami sebe ipak moramo označiti. Regrutirati se, dolje ispod nogavica, gdje bi barem u miru mogle živjeti naša podsvijest i snovi! Stoga je ta ideja koja je kasnije postala gotovo pravilom, ideja da dvije čarape moraju biti jednake, ili s osobom nešto nije u redu, u potpunosti promijenila ne samo svijet nego i ljudsku svijest. Ne samo da je u gradovima zbog čarapa nastao teror i opća histerija! Ljudi su premetali po čitavim stanovima, samo kako bi pronašli dvije iste čarape... Zbog čarapa svi su redovito kasnili na posao što je pak izazivalo krkljance na cestama. Bilo ratovi, bilo kazališne predstave, ama baš ništa nije moglo početi bez traženja jednog para čarapa. Čarape su bile prolog svemu javnom, svemu što se nije događalo kod kuće. Odmah, lijevo ili desno, opredjeljenje, politika... vojska... gore-dolje! U kući, pak, one su bile izgubljene ili tek prljave, po podu pobacane... Inače se nisu baš spominjale... osim u našem iznimnom slučaju. Jedna jedina važna stvar kojoj su čarape bile uvod, a da se događala kod kuće, bila je naša svađa! Samo za mene, moj par(tner) odlučio je izložiti sve naše čarape na madracu, ni krive ni dužne žrtve na stratištu, kako bi dokazao da zbog mene više ne može spariti ni jednu svoju čarapu! Madrac je bio moja optuženička klupa i pretpostavljam da se tužilac nadao da ću uredno sjesti za tu klupu, pokušati za njega učiniti nemoguće, odnosno spariti barem neke od čarapa! No, kad čarape neće, onda neće. Čak da sam ih svim srcem željela spariti, to ne bi bilo moguće. Toliko sam puta obula parove koji ne

idu zajedno da su neke jedinke netragom nestale, a druge pak nismo uspijevali oprati u istoj turi pranja kao i njihove parove! Gubile su se čarape, iz ovog ili onog razloga u vorteksu vešmašine i ciklusa života. Više nije bilo načina da ih se vrati na nametnutu im strukturu bivanja „u paru“. Postale su jedinke koje su cirkularno kružile orbitama oko naših stopala, zasebno a ipak sve zajedno... neke nikad nisu dotakle tlo, a nekima se dogodilo više puta dotaknuti ga. Stale bi i osjetile Zemlju pod sobom... i potom ponovno završile u prljavom vešu, spremne za nova kruženja i putovanja. Osjećala sam to prirodnim načinom bivanja, a razlog zbog kojega je moja bolja polovica poludjela na mene pa razbacala sve čarape po madracu, bio je isti taj: za njega su, pak, dvije iste čarape na stopalima bile prirodan način bivanja. Raspariti čarape, nositi dvije različite čarape na stopalima, značilo je silovati prirodu. Mog dragog to je boljelo kao da mu netko izvrće kičmu pa više nije mogao podnijeti činjenicu što nigdje u kući ne može pronaći dvije iste čarape! U bunilu je spominjao različite pravilne strukture u prirodi – strukture kristala, vode, molekula, itd. Pokušavala sam mu objasniti kako dvije čarape ne metamorfoziraju u nešto treće zajedno te nije neminovno da one budu zajedno, nema potrebe združivati ih u jedinstvenu strukturu. Uzalud. Čovjek se zamalo razbolio od rasparenih čarapa. Iako me njegovo novo lice razočaralo, ipak sam željela riješiti taj problem... no on je tvrdio da rješenja nema, jer ja, naime, ne mogu protiv svoje prirode i svakom novo kupljenom paru čarapa uništiti ću međusobni sklad i idilu što će pak razoriti harmoniju njegove prirode. Ja sam destruktivna, kaotična sila, tvrdio je. Ja sam kao vjetar i kao potres samo što nakon mene ne dolazi do obnove zemlje. Ja sam vječno, mračno doba kaosa i da sam željela, već bih do sad sparila te proklete čarape! Činilo mi se da zapravo nije razumio mnogo o životu, iako je dosta dobro snimio mene. Ja bih sigurno, ne iz zle namjere, nego jer mi je takva bila karma, uvijek ponovno raspasila sve čarape. *Pâr, onaj koji je kome po kakvoj osobini jednak*. Mi to očito nismo bili. Šetali smo ulicama, on istih, a ja rasparenih čarapa. I uskoro smo se, zbog nepremostivog nesklada, na neko vrijeme odlučili razdvojiti. On je malo otišao k svojoj mami koja ne samo da je sparivala, već je i peglala njegove čarape, tako da je, barem što se tiče toga, postao miran. Ja sam ostala u našem stanu i odlučila malo uživati u samoći. Sad su me ove rasparene čarape još više podsjećale na nas i nisam željela ukloniti taj likovni postav iz svojega stana. Budile su u meni i tugu i sreću i nostalgiju u isto vrijeme... a i s njima se nisam osjećala samom. Nekako, one su simbolizirale nas, sve naše razlike i drugačije poglede na život. Jer, iako smo mi vrlo dugo bili par po različitim definicijama te riječi, ipak smo, kao što se moglo vidjeti na vrhuncu, više voljeli sasvim drugačije načine postojanja. U našem primjeru jasno su se ogledavale jednostavne suprotnosti od kojih je ovo čovječanstvo sastavljeno. *Mi smo bili svijet u malom*. *Pâr. Muško i žensko. Inženjer i tekstilna dizajnerica. Znanstvenik i umjetnička duša.*

Racionalnost i intuicija. Red i kaos. Njegov je posao bio proizvoditi „stvarnost“ koja funkcionira, a moj „posao“ bio je „ostvarivati“ samu sebe, jer bez tog ostvarivanja osjećala sam se kao da niti ja, niti svijet ne postojimo. Čitav moj život bio je samouvjeravanje da postojimo, iako mi često nije polazilo za rukom uvjeriti se u to. Iako je sva tkanina koju sam na papiru crtala bila namijenjena našim tijelima i sva je ta odjeća bila namijenjena nama, ljudskom rodu i potvrđivala je naše postojanje, ipak je bila sastavljena od praznina koje su me zastrašivale. U prvom redu, širokih praznina kroz koje su naši udovi samo prolazili – praznina za naše ruke, noge i glavu... te uskih praznina koje su se obavijale oko naših prstiju, grudi, stražnjice i stopala. Ponekad, nakon što bih bila gotova s nekim komadom odjeće, učinilo bi mi se da dizajniram odjeću za duhove... i da se nikad neću do kraja uspjeti uvjeriti u naše postojanje. Moj rad sastojao se od bezbroj praznina i zapravo jedino u njima, u onom prostoru koji nisam ispunila tkaninom, mogla sam vidjeti istinu... ogledalo za sve, vječnu metamorfozu. Osjećaj je s jedne strane bio vrlo zastrašujuć i nelagodan, ali s vremenom sam shvatila da me jedino takav pristup može osloboditi. Pravila poput „dvije iste čarape“ ili „tramvajska karta kondukteru na provjeru“ činila su mi se kao promocija neke lažne stvarnosti... a on, on uopće nije razmatrao takve teme dok mu nisam rasparila sve čarape. Kao da se bojavao te nedokučive istine koju nagovještavaju dvije različite čarape na stopalima... pa se brže-bolje želio vratiti natrag u dizajniranu stvarnost pravila koja je trebalo poštovati. Držao se tih uzoraka; u njih se ugledao, a ne u moje praznine-ogledala. I nije želio popustiti. Svakim sam se danom sve više čudila što telefon ne zvoni i kao da mi je tek postupno dopiralo do mozga da me on doista nikada više neće nazvati zbog prokletih čarapa! Odjednom me počeo rastuživati ciklus života čarapa koje sam prala, nekako mi te jadnice, niti krive niti dužne, više nisu bile mile. Gledala sam ih kako se rasporene izmjenjuju u mašini za pranje rublja i sad su me u potpunosti podsjećale na nas. Mi smo počeli živjeti tako, rasporeno i cirkularno kao moje čarape, no ja sam se ipak osjećala usamljenom i sve moje potvrđene teorije nisu mogle olakšati moju bol. Kad bih prepoznala neku njegovu čarapu, sparila bih je sa svojom, spojila bi ih u šareni smotuljak i spremila u ladicu.

Uskoro sam primijetila da se ladica puni, i da ga moram nazvati, pa što bude. U početku je oklijevao, no onda je ipak došao u naš stan. Brže- bolje, odmah sam otvorila ladicu i pokazala mu različito smotane čarape unutra. Neke su bile uredno smotane, u malu kuglicu, tako da se gotovo nije moglo primijetiti kako se u vanjskoj smeđoj nalazi, primjerice, žuta čarapa. Od nekih sam, pak, napravila svojevrzne skulpturice, smotala sam ih neuredno pa su im krakovi virili van iz druge čarape. Sve su te čarape bile spojevi mojih i njegovih čarapa... Rekla sam mu kako je to novi način slaganja parova, suprotan od slaganja po boji ili uzorku, nego po

nama, kao da miješamo gene. Moja i njegova čarapa, isprepletene, ugodno ispunjene, bez praznine između njih. Neko je vrijeme bez riječi zurio u te dvije čarape, a onda ih je odjednom, pomalo nasilno, uzeo u ruke i razdvojio. Bacio je bijelu čarapu na pod, a crna je čarapa odletjela ispod stola. Ja sam, isto tako bez riječi, pokupila prvo jednu a potom drugu čarapu s poda i potom ih polagano obula, crnu pa bijelu, na svoja gola stopala. Pogledavši ga umilno rekla sam mu da smo to mi, te dvije čarape na mojim stopalima. Narednih nekoliko trenutaka samo sam tako nepomično stajala, krhko biće koje mu se cijelo nudilo na promatranje. On je, pak, otrčao do sušilice i sumanuto izbacio sve čarape na pod. Znala sam da traži iglu u plastu sijena, čarapu koju će uspjeti spariti s nekom od čarapa na mojem stopalu. Sve me to podsjetilo na neku čudnu, izvrnutu, tragikomičnu verziju Pepeljuge... Već u sljedećem trenutku princ je strgnuo bijelu čarapu s mogega stopala i teatralno skinuo svoje cipele, a potom i čarape. Dramatičnim pokretom bijelu je čarapu obuo na svoje desno stopalo, a drugu bijelu čarapu, koju je nekim čudom uspio pronaći u onom čušpajzu rublja, na svoje lijevo stopalo. Bijelile su se, uparene, na njegovim stopalima. Neko smo vrijeme stajali jedno nasuprot drugome, kao da se spremamo na dvoboj, on s dvije bijele čarape na stopalima, a ja s bosom nogom i jednom crnom čarapom. Princ je napokon rekao da je to „On“, te dvije iste čarape na njegovim vlastitim stopalima, a ja sam, promatrajući svoja stopala, odgovorila da sam ja više razmišljala unutar „Mi“ pojma... Na tu rečenicu samo me razočarano pogledao i polagano, robustan i nemuš, odšetao iz moje kuće. Poput izgubljenog šteneta, moje je lijevo stopalo ostalo golo i napušteno. Bacila sam se na krevet i počela plakati. Ispunio me takav osjećaj praznine koji nisam znala ispuniti, a i moje dugogodišnje iskustvo u dizajnu ionako me naučilo da popunjavanje praznina ne rješava stvari... Lako je bilo Pepeljuginom princu kad je njegov jedini zadatak bio malenim stopalom zapečatiti prazninu pronađene cipelice. Dalje od toga nisu morali ići, a i na svu sreću, sigurno je, kao prava žena – uvijek nosila hulahupke.

LETCI

Izašla sam na stanici vlaka na kojoj se nalazi aerodrom i ponovno me uhvatio neobičan osjećaj kako nisam promijenila prostor sve od svoje kuće. Prvo je željeznička stanica izgledala kao ulica, a sad je aerodrom izgledao kao željeznička stanica. Moja nevidljiva, privatna žičara isporučila me u kutiju od aerodroma koji me, pak, može odvesti na nebrojena druga mjesta. Tek pokretne stepenice, dvorane i nekoliko *pomicatovnika*, *putovnika*, *autošeta* (*orig. engleski: movator, travelator, autowalk* – pokretni nogostup koji ubrzava kretanje aerodromom) koji su resigniranim ženskim glasovima ponavljali rečenicu: „Mind your step. Mind your step“, dijelilo me od Tenerifa, Ženeve, Šangaja, Linkopinga, Pise, Tel Aviva, Madrida, Ljubljane, Praga, Istanbula, Moskve, Rima... Sve se činilo lako, kao da mi je tijelo tek lagana tkanina obješena na žičane konopce zakvačene za prozor moje kuće, a koji vode kroz cijeli svijet. Promatrala sam ljude kako ubrzano lete aerodromom kao da im ovi *autošeti*, pa čak ni avioni, uopće nisu potrebni. Morala sam držati ritam s njima, jer sam imala osjećaj da će, zastanem li, pozliti mi od ringišpila tijela obasjanog bljeskajućim reklamnim sloganima. Stala sam tek na trenutak pokušavajući se koncentrirati na *Arrivals I* dok su se ljudi oko mene izmjenjivali, nestajući u zjevovima zraka. *Arrivals* lijevo, zaključila sam iz oglasne ploče i krenula u tom smjeru koji nije bio nimalo drugačiji od smjera *Departures*. Svi smjerovi izgledali su jednako iako su vodili na suprotne polove zemaljske kugle; a i svi mi, ljudi aerodroma izgledali smo isto, bilo putnici, zaposlenici aerodroma ili čekaoci. Istovremeno smo odlazili nekamo i ostajali ovdje, sve do trenutka dok neki od nas doista ne bi poletjeli ili otišli kućama... Ovo mjesto nas je, s jedne strane, činilo bestjelesnima i slobodnima, oplemenjenima mogućnostima sanjarenja, a s druge, materijalnima, ovisnima o krhkim papirima, novcima i putnim ispravama. Koračajući, krajičkom oka zamijetim, *Arrivals I* okružen je ljudima od kojih neki u rukama drže papire s napisanim imenima. To je poseban osjećaj, iz bilo kojega razloga čekati nekoga koga nikad nisi vidio... Spariti ga s papirom. Zgužvati ga pod prstima nakon što osobu potapšao po ramenu. Celulozu zamijeniti mesom... Meni taj papir nije potreban jer osobu koju čekam poznajem cijelu vječnost. Radi se o mojoj prijateljici koja će napokon doći u posjet...

Lepršava kao i uvijek, baš kao da sam je vidjela jučer. Pozdravit ćemo se nemarno kao da smo se doista vidjele jučer, no izdat će je način na koji će reći: „Bok“. Izreći će taj pozdrav pomalo sebi u bradu, ali će ipak nešto u njemu bit značajno. Kao da se „Bok“ malo trznuo negdje po sredini. Tako me uvijek pozdravi kad me neko vrijeme ne vidi. A tko zna kako ja

pozdravim nju, i kako ona razotkrije da mi je drago što je vidim...

Sjedam u kafić odmah pokraj *Arrivals I* i počinjem promatrati lica koja izranjaju iz dvokrilnih pokretnih vrata. U jednom trenutku ugledat ću poznato lice, dragih mi linija... Sad će se pojaviti, samo što nije... Pokretna se vrata otvaraju i zatvaraju, otvaraju, zatvaraju, no moje prijateljice nema. Ljudi neprestano naviru, donose ih podivljale plime sa svih krajeva svijeta. Vrata se otvaraju, zatvaraju, otvaraju, zatvaraju, ne uspijevaju doći do daha. Vrata broje vrijeme zrcima zamišljenih lica...

Pomalo mi već počinje biti čudno, pogotovo što je prazna pokretna traka za prtljagu koju vidim kroz staklene zidove. Također primjećujem kako svi ljudi s papirima u rukama i dalje stoje oko improviziranog hodnika kojim bi pridošli putnici trebali stići. Kako mi se čini, gotovo nitko još nije otišao s putnikom kojega je čekao. Možda tek nekolicina njih. Odlučujem se raspitati što se događa, za svaki slučaj... Na šalteru s informacijama sjedi žena s previše gela u kosi. Nokti su joj crveni.

„Oprostite, možete li mi potvrditi da je let SK 9301 doista sletio, kao što piše na ekranu?“ pitam je rezignirano kroz staklo, kao da je ovdje nema, kao da nije osoba već diktafon za davanje informacija.

„Da, gospođice, avion je sletio“, odgovara mi sa smiješkom. „Svi putnici toga aviona već su odavno napustili zonu prtljage.“

„Imate li moju prijateljicu V.S. na popisu?“ sad sam već pomalo uznemirena.

„Da, gospođice. Vaša je prijateljica sletjela danas točno u 15:45.“

„Ali, ja je čekam već neko vrijeme na *Arrivals I*, a njoj ni traga ni glasa!“

„U tome slučaju je, molim Vas, pokušajte nazvati ili se vratite još jednom provjeriti na *Arrivals I*. Uvjerena sam da ćete je uskoro pronaći.“

„U redu. Mnogo vam hvala. Doista mi nije jasna ova situacija“, promrmljala sam kroz zube i unezvijereno nastavila tumarati aerodromom.

Prvo sam se vratila na *Arrivals 1*. Svi oni ljudi još su stajali ondje sa svojim papirima s imenima. Sad su mi izgledali nekako pokisnulo i oni i papiri. Ni njima ništa nije bilo jasno, tako da su na moja pitanja slijegali ramenima. Samo su stajali ondje, jer nada umire posljednja, no hodnik kojim su žarko iščekivane zvijezde trebale prošetati bio je sasvim prazan, kao da aerodrom više ne radi. Također se primirilo kretanje putnika, tako da se

činilo kao da je sva vrtnja i gungula najednom stala. Kao da je ovaj moderan svijet mogao zastati samo u trenucima nedoumice, nesreće ili nesigurnosti. Jedino onda kad bi netko drugi ili neke više sile naredile, sekvenca je dugo trajala. Nitko više nije bio dovoljno jak da sam donese odluku o stajanju. Jer nitko, ama baš nitko, više nije želio čekati. Ni trenutka, a kamoli ovako dugo! Neki su ljudi, na moje čuđenje, već polagano počeli odlaziti kući ne dočekavši svoje prijatelje ili poslovne partnere. Bio je to očigledan sumrak vremena! Situacija će se, uvjereni su, vrlo brzo rasvijetliti... Ništa se loše nije dogodilo, avion se nije srušio, terorista u blizini nema... Avion je u najboljem stanju nastavio svoj put prema sljedećoj destinaciji... To što su ljudi nestali, poput sms poruka koje ne stižu, to je ovim čekaocima bilo sasvim normalno. Važno je da norme prema kojima smo naučili živjeti ne pokazuju nikakve abnormalnosti... Nastavila sam dalje svoju potragu krećući se od jednog do drugog putnika, preko jednih do drugih službenika... no nikako stići do vrha piramide, do osobe koja bi mi mogla odgovoriti na pitanje što se dogodilo s mojom prijateljicom. Svi su me, dakako, promatrali u čudu i postavljali mi ista pitanja. Je li avion stigao? Je li prtljaga preuzeta? Jesam li primila uznemirujući poziv koji bi mogao ukazati na to da se s mojom prijateljicom nešto doista dogodilo? Budući da su odgovori „da“, „da“, „ne“, zašto ja uopće tražim svoju prijateljicu po aerodromu umjesto da je nazovem. Samo bi me prosljedili nekom novom službeniku ne obazirući se na moje primjedbe kako je telefon moje prijateljice već satima isključen, kako je nestao njen glas baš kao i stas...

Svaki sljedeći službenik ponovno bi učinio isto i ne znam dokle bih se vrtjela u krug da napokon nisam naletjela na službenika koji me, pak, smatrao ludom jer sam ga napala prije nego što je uspio progovoriti. Rekao mi je da se smirim i da je za mene već sve pripremio. To je, niti pet niti šest, doista bio službenik zadužen za komunikaciju s nama, čekaocima aviona SK 9301. Stajao je ondje u podnožju piramide ponosan na svoju titulu, nesvjestan činjenice kako svi njegovi ostali suradnici ne samo da ga ne poštuju, nego nisu uopće svjesni njegova postojanja. Izgubljen u moru putnika i ostalih aerodromskih službenika, eto stoji on, „Manager of the lost, found and pending“ (Menadžer izgubljeno-nađeno-stiže).

„Ništa se vi ne zabrinjavajte, gospođo. Vaša je prijateljica sretno stigla“, kaže on meni sav sretan što barem netko od čekalaca nije otišao kući.

„A gdje je ona bila dosad, mogu li vas priupitati? Zar je završila u zatvoru? Tražim je već satima... Prvo me svi vaši kolege gledaju kao da nisam normalna što je uopće tražim, a sad me vi gledate čudno jer vam nakon ovako nadrealne potrage ne vjerujem da ste je pronašli.“

„Strpite se samo nekoliko minuta i predat ću vam je“, kaže on meni ljubazno, kao da sve

konce drži u rukama.

„Predat ćete je meni? Oh, mnogo vam hvala, samo dajte...“, ironično, ali ipak s prizvukom nade u glasu odgovaram srušivši se na obližnju stolicu.

Nije prošlo ni nekoliko minuta, a on me pozvao i hladnokrvno mi uručio kuvertu. Zastala mi je knedla u grlu jer sam pomislila kako se nešto loše dogodilo mojoj prijateljici. Telegram nikad ne donosi dobre vijesti... No, službenik se ohrabrujuće osmjehnuo potaknuvši me da otvorim pismo. Sad sam, pak, pomislila da je ovo sigurno pismo moje prijateljice u kojem mi je napisala nešto duhovito o ovome događaju. Moram priznati da sam se čak u jednoj stotinki sekunde u dubini duše razveselila što umjesto svoje prijateljice primam list papira napisan njezinom rukom što odavno nisam doživjela... Pismo namirisano kožom šake moje prijateljice koja se lagano pomicala udesno po papiru, u skladu sa svakim slovom koje je iznicalo ispod nje... No, kad sam ga napokon otvorila, vidjela sam da je njen potpis jedini trag znane mi osobe. Službenik mi se još uvijek odobravajuće smješkao, a ja sam počela čitati sljedeće:

META-OBLIK V.S.

IDENTIFIKACIJSKI PODATCI O PUTNIKU

Ime i prezime: V.S.

Mjesto prebivališta: Skalinska ulica, 10 000

Broj putovnice: 00009897390627

Dob: 32

Visina: 163.5 cm

Kilaža: 53 kg.

PODATCI O OVOM PUTOVANJU

Duljina boravka: 6 dana

Datumi boravka: 6., 7., 8., 9., 10., 11. 4. 2014.

Prebivalište za vrijeme boravka: stan V.L., Ulica prolaznih misli, 20000

Spomenici kulture koje će putnik za vrijeme svojega boravka razgledati: Izbor prepušten putniku.

ZAPIS PUTNIKA

Opis glave i lica: Lubanja koja pripada kategoriji normalne veličine. Plava, valovita kosa koja gotovo prekriva leđa. Male, plavkaste oči. Ovalno lice čija koža pripada u kategoriju tanke kože srednje debljine. Osoba stoga u budućnosti neće imati mnogo bora. Obrazi su rumeni, a usta crvenkaste boje. Osmijeh je pravilan i srdačan te otkriva redove pravilno posloženih zubi. Vrat normalne veličine, ni previše dug, ni previše kratak.

Vizualni opis tijela: Skladno oblikovano tijelo. Ni prejaki, ni pretanki listovi nogu. Čvrste grudi. Ruke normalne duljine koje završavaju šakom koja pripada kategoriji šaka manje veličine.

Opis glasa: Glasan govor. U trenucima ljutnje pomalo kreštav. Proizvodnja velike količine riječi. Inače glas ugodne boje.

Opis gestikulacije: Učestalo mahanje rukama. Ležeran način ophodnje s ljudima.

Na tom mjestu Letak je završavao. Jedino je u donjem lijevom uglu stajao datum, potpis moje prijateljice te potpis ovlaštenog službenika. U desnom uglu nalazio se bar kod. Bila sam doista zbunjena. Koji je vrug sad ovo? *Meta-oblik V.S.?!*

„Oprostite, biste li bili tako ljubazni i objasnili mi o čemu je ovdje riječ?“ obratila sam se još uvijek nasmiješenom menadžeru izgubljeno-nađeno-stiže.

„Ah, vi niste upućeni?“ odjednom se izraz njegovoga lica malo smračio. „Možda je i logično, ipak je ovo novi zakon, a kako vi ne govorite jezik zemlje u kojoj živite, onda je još lakše propustiti vijesti... Ukratko rečeno... no, čekajte, čekajte da vas prije pitam...“, počeo se po glavi i zastao. „Upućeni ste u sigurnosni sustav aerodroma, sve one strojeve kroz koje putnik treba proći kako bi se napokon našao u *Duty free* zoni?“

Kimnula sam nestrpljivo glavom na njegovu čakulu koja će, kako se čini, potrajati. Sve će on meni objasniti nadugo i naširoko...

Ima on vremena... Na aerodromu ima sigurno oko stotinu takvih menadžera tako da se svaki

kvalitetno može posvetiti svojoj zbunjenoj mušteriji. Za nekoliko sati vjerojatno ću saznati gdje mi je prijateljica.

„Ti strojevi postaju sve senzibilniji i senzibilniji“, smireno je nastavio kao da me nema. „Sad, na primjer, mogu otkriti koliko posto vode neki putnik nosi u sebi.“ Slegnuo je ramenima kao da se sve to samo po sebi razumije.

„Što to onda znači? Kao što, dosad, nismo mogli prenositi boce s vodom zbog opasnosti od tekućih eksploziva, tako sad više ne možemo prenijeti niti same sebe? Pa vi se šalite!“ obrecnula sam se na njega... Isto tako, primijetila sam kako se u mojoj ljutnji osjeća nešto odglumljeno. Ja u stvari nisam bila ljuta jer moglo se očekivati ovako nešto. Zapravo, samo sam čekala da se nešto ovakvo dogodi! Čak sam se na neki način i morbidno veselila idućoj ideji izopačenoga svijeta u kojemu živimo. Svijeta u kojemu sluz nije ljepljiva, a stvorenja se rađaju u staklenim, fluorescentnim kutijama. Svijet je oduvijek nakaradan, no nikad dosada njegova nakaradnost nije bila ovako klinička.

„Pa, mislim da ste točno rekli. Čini se da su osobe koje u sebi nose više od 63 % vode (osim djece, koja uvijek imaju veći postotak vode od odraslih u sebi) potencijalno opasne za naše društvo. U prvome redu zato što, ne znam to znanstveno objasniti, ali one nekako mogu sakriti tekući eksploziv u sebi jer dio vode koji nose u sebi višak je. Posebnim operacijama na njihovom tijelu može se napraviti mali ‘džepić’, maleno spremište puno njihove vlastite vode kamo se može spremati tekući eksploziv. I potom uđu u avion i bam! Nema više aviona...! Već je jedan takav slučaj bio u novinama, ne znam jeste li čitali... Doista zeznuta stvar. Čega li se još ljudi neće dosjetiti samo da zlo nanese drugima...Voda je na kraju krajeva ipak simbol života i rađanja, ali oni BAM! Apokalipsa!“ promatrao me sa zanimanjem čak pomalo očekujući moje odobravanje.

„Ne, nisam čitala. Niti sam znala da postoji nešto kao ‘dodatna voda’ u nama koja k tome može biti tako korisno iskorištena...“, gledala sam ga ljutito, kao da je on jadnik, menadžer izgubljeno-nađeno-pronađeno, ili kako već? Menadžer neriješeno? Kriv za sve. Što će jadan, ovakve mu gluposti omogućuju da zaradi kruh. No, i dalje sam bila uzrujana. „Koji je drugi razlog zbog kojega takvi ljudi ne smiju prijeći svetu granicu, ako biste bili toliko ljubazni i objasnili mi?“

„Drugi razlog...“, počeo je uznosito objašnjavati ponosan što tako dobro obavlja svoj posao... „Drugi razlog je to što postoje teorije, koje doduše nisu dokazane, da su ljudi koji u sebi nose više vode od većine populacije, vrlo vjerojatno i plodniji od drugih. Također, postoje mnogo

veće šanse da će takvi ljudi začeti blizance što našoj državi nikako nije u interesu. Mi ovdje nemamo više mjesta za nove imigrante, a svaki je putnik potencijalno opasan po tom pitanju. Možda se iz putnika pretvori u ilegalnog imigranta. Ova je država ionako već prenapučena svime i svačime...“, izgovorio je bez dlake na jeziku nimalo ne mareći za činjenicu da sam ja također stranac u ovoj državi.

„Dobro“, rekla sam ne želeći ulaziti u raspravu o imigrantima. „Sad kad ste vi meni sve razloge izložili, možda mi napokon možete objasniti gdje se nalazi moja prijateljica? Hoće li se ona napokon pojaviti ovdje ili je jedna od potencijalno opasnih za društvo pa je se ne smije prevesti preko granice?“ mahala sam mu Letkom s njenim potpisom pred očima.

„Pa, vjerovali ili ne, vaša prijateljica će doista učiniti i jedno i drugo. Naše uređeno društvo ipak drži do ljudskih prava tako da je neki pametnjaković gore na vrhu pronašao način kako sjediti na dvije stolice ili još bolje – nalaziti se istodobno u dva različita prostora i vremena!“ to izvanredno otkriće toliko ga je osupnulo da je na nekoliko trenutaka utihnuo zagledavši se nekamo u stranu. „Vaša prijateljica jest previše ‘vodena’ za prijelaz preko granice...“, nastavio je značajno, s nisko-silaznom intonacijom. „No, stoga je prevedena u Meta Oblik V.S. koji je jednak njezinom izvornom, mesnatom, još uvijek postojećem obliku. Drugim riječima, Meta Oblik V.S., jest vaša prijateljica!“ sav ponosan, kao da mi otkriva Ameriku, ne trepnuvši otkrio mi je značajnim šapatom.

A meni u tom trenutku ništa drugo nije preostalo nego da se razvalim od smijeha.

„Hahahahahahahahahahaha! Ovaj ubogi papirić moja je prijateljica?! Ajme, jadna ne bila, na što se svela?! Da je spalim pa u neku urnu pospremim?“ govorila sam mu držeći se za trbuh.

„Ne, niste me shvatili“, malo se uvrijedio. „Ovaj, kako ga vi zovete ‘papirić’, jest vaša živa prijateljica.“

„Živa? Oh, pa još bolje! Da je zagrlim ili što? Pa vi ste stvarno sišli s uma!“ odjednom sam se iz humorističnog stanja ponovno vratila u stanje ljutnje. „Pa jeste li vi ludi?!“ počela sam vrištati. „Pa što je vama?! Ovaj Letak, moja prijateljica?! Pa ovo je izvan svake diskusije! Da mi je netko rekao da ću jednog dana morati razgovarati o nečemu ovakvom pa rekla bih mu da je lud! Mislila sam da je razlika između Ljudi i Papira jasna kao dan, osim ako živimo u nekoj halucinogenoj sredini! Pa što je vama! Pa, ja idem! Ovi ljudi koji su već prije nekoliko sati otišli doista su bili pametni. Ako je moja prijateljica Papir, onda sam ja Nilski konj, a vi

ste, ne znam, Čajnik! Imate Alzheimerovu bolest ili ovo cijelo društvo, čini se, ima Alzheimerovu bolest?! Što je vama, gospode Bože... Moja prijateljica, Letak.“

„Da, i doletjela je ravno k vama! Umjesto da ste sretni, vi pravite skandale po aerodromu“, osvrtao se oko sebe mašući glavom.

„Pa, molim vas, možete li mi prestati prodavati ovakve priče! Je li ovo ‘Skrivena kamera’ ili što?!“ nisam mogla vjerovati da se ovako nešto događa. Naposljetku su me ipak uspješno uspjeli uzrujati. Njegovom glupošću i njihovom ludošću... No, na riječ „priča“ naglo se uozbiljio.

„Nemojte mi, molim vas, spominjati riječ ‘priča’!“ odjednom se počne derati na mene. „Ovo o čemu ja govorim ozbiljne su stvari. Riječ ‘priča’, pogledajte si definiciju u rječniku, može značiti: *a) usmeno pričanje, kazivanje; b) kratku pripovijetku o kakvoj povijesnoj ili izmišljenoj osobi, događaju i sl.; bajku; c) kraću pripovijetku, kao umjetničku tvorevinu u prozi; novelu; 2. glasine, vijesti (ob. neistinite); izmišljotine*. Dakle, ja niti vam pričam bajke, niti su ovo bapske priče! Ovdje je riječ o službenim, državnim odlukama!“ prijetio je pokazujući mi na službene pečate kojima je bila zapečaćena moja prijateljica. „Vašu prijateljicu ne smijete poderati jer ćete završiti u zatvoru. Knjigu podrapaš bez problema i nikome ništa!“ slavodobitno je pridodao.

Pogledala sam ga zabezeknuto i još uvijek, kad se sjetim toga trenutka, oči mi se razrogače u nevjerici na nekoliko dugih, bezrječnih trenutaka. Shvatila sam da čak ni ja više nemam volje za besmislenu raspravu s nekim tko živi u nekim sasvim drugim dimenzijama, ako bi ih se uopće moglo tako nazvati. Zahvalila sam mu rezignirano, kao da sam upravo progutala apaurin, i poput robota, tvrdoga tijela, ponovno se stopila s gomilom ljudi aerodroma.

Ponovno: „Mind your step. Mind your step“ odzvanjalo je pod mojim nogama. Moja prijateljica šušala je lagana među mojim prstima. Stanjena do boli, izmikana, isušena. Puna celuloze, keljila i punila. Kruta i šupljikava. Sva je voda bila isisana iz nje. Neobično, tek prije nekoliko sati vidjela sam ljude koji su stajali na *Arrivals I* držeći papire u rukama na kojima su bila ispisana imena lica koja će se uskoro ukazati pred njima. Sad mi se ta scena činila kao da se dogodila u nekom sasvim drugom, obratnom vremenu... Potražila sam riječ *Exit* kako bih se na svježem zraku malo smirila i zapalila cigaretu. Vani su, načičkani uz usku pepeljaru, stajali pušači iz svih država. Malo sam se odmaknula od njih i počela izrađivati avion od papira, od svoje prijateljice. To mi, bar se nadam, nitko ne može oduzeti. Zabraniti preobražaje, toga se za pravo čudo još nisu dosjetili! Budući da su oni

transformirali moju prijateljicu, transformirat ću je i ja. Uskoro su mi se pridružila dva dječaka iz Engleske pa smo u krug dodavali jedni drugima aviončić. Rekla sam im da je to moja prijateljica, na što su me djeca pogledala u čudu. Nekako im je teško bilo prihvatiti tu činjenicu... Još smo se kratko igrali dok nisam osjetila da je vrijeme da pođem. Ostavila sam im aviončić s pečatom u naslijeđe, čak i pod cijenu zatvora, pa kako da djeci zabranim da se igraju! A i mojoj prijateljici bi se to sigurno svidjelo, biti mali krhki avion u dječjim rukama dok oko tebe slijeću i uzlijeću prave metalne ptice...

Nakon te epizode, uputila sam se prema šalteru za kupovanje karata čvrsto odlučivši još danas pokušati uzletjeti. Ne čekati više ni trenutka. U susret mojoj prijateljici... nečemu... nadajući se okršaju na Security Checku. Dok sam prilazila plastičnim kutijama u koje moram staviti sve svoje privatne stvari, već me bila obuzela nelagoda koja kao da je zaustavila moje disanje. Počela sam pregledavati svoje džepove... da nemam možda nešto opasno sa sobom, kakvu pincetu ili čahuru staroga metka. Nikad se ne zna, nikad se ne zna, u panici sam pregledavala sve svoje otvore na odjeći i torbama... No, kako doprijeti u moju nutrinu, kako provjeriti ne krije li se ondje, u mojem tijelu, previše vode... Napokon je i na mene došao red. Plastične Arkade su čekale na mene a na njima je stajao Haron premišljajući se o mojem statusu. Da li da me preveze preko rijeke ili ne? Brzim korakom šmugnula sam kroz arkade i na moje sveopće čuđenje prošla bez ikakva problema! Tišina je vladala oko mene. Podmuklo „bip“ zastalo je u grlu senzora... Za nekoliko trenutaka već sam predavala svoju putnu ispravu službeniku i malo mi je nedostajalo da ga pitam ne nalikuje li mu taj dokument možda na moju (zapečaćenu) prijateljicu. U zadnji sam tren pregrizla jezik i s usiljenim smiješkom prošla i tu prepreku. Već za dvadesetak minuta sjedila sam u avionu zakopčavajući pojas. Ja, dakle, nemam opasnu količinu vode u sebi te nema potrebe preobraziti me u papir. Ja već jesam papir, ovakva kakva jesam... Tek lagani papir obješen na žičane konopce zakvačene za prozor moje kuće koji vode kroz uniformirani svijet. Svijet u kojemu aerodrom nalikuje ulici, ulica unutrašnjosti aviona, te jedino nebo postoji izdvojeno i nema veze ni sa čime.

Avion se polagano počeo dizati i u tren oka uzašli smo nad oblake. Mi, izabrani ljudi, koji u sebi ne nose mnogo vode, uzdignuli smo se iznad svega. Doduše, nisam bila sigurna, smatramo li se mi, ljudi od mesa, u ovom novom svijetu živima ili je ovo moj odraz, moja duša koja u metalnoj ptici juri nebom.

VJEČNI ZAVRŠETAK

Jednoga jutra ljudi na sjevernoj polutci probudili su se, a ljudi na južnoj polutci upravo su završavali s predvečernjim radom, pa iako je svjetlost iznad svih zemaljskih ljudi bila u potpunosti drugačija, iako su u prazninu neba iz svojih usnih šupljina izgovarali neke sasvim drugačije riječi, i jedni i drugi mogli su primijetiti kako u njihovim slavinama nema vode. Toga se dana sjevernjaci nisu uspjeli otuširati prije posla, te noći južnjaci su prljavi otišli u krevet, i sve to ne bi ih previše zabrinjavalo da se ista situacija nije ponavljala i sljedećih dana. Uskoro se svijetom proćuo glas – nema više vode, nije samo Afrika! Poćela je vladati panika, ljudi su oblizivali suhe kutove svojih usnica. Nikad prije na zemlji nije se istodobno moglo vidjeti toliko sluzavih ljudskih jezika kako izlaze van kao gliste pred kišu. Ali, ni kišnih kapi što su odzvanjale olucima u zajedničkom ritmu sa zveckanjem ćaša u obližnjem restoranu, ni tih kišnih kapi više nije bilo...! Rijeke su netragom nestale, mora su na leđima snježnih pahulja odletjela u neka nezemaljska područja. Kap je uskoro nestala iz upotrebe... Ljudi su se uhvatili rječnika razlićitih jezika, i tek kad pod A, B, C, D, E, F, G, H, I, J, K... nisu uspjeli pronaći rijeć „kap“, shvatili su da su oni još uvijek živi, da im usnice nisu previše suhe, i da na zemlji ćak nije previše vruće. Svijetom se jednoglasno proćuo urlik sreće: Juhu! Yeah! Aaaaaaa! Neki su ćak krenuli trćati različite maratone diljem zemaljske kugle, kako bi dokazali da se neće niti malćice oznojiti! Sve je bilo nekako laganije, u utrobama više nisu nosili težinu vode, a kalorije su se trošile nevjerovatnom brzinom. Svi su poćeli mnogo više jesti osjećajući se laganijima i mršavijima. Iako je sva hrana sad imala okus po krekerima, nastavili su živjeti kao da voda nikad nije postojala, kao da im je svaki dan posljednji. No, nakon odrećenoga vremena shvatili su da niti jedan dan nikome od njih naćalost nije bio posljednji! Barem do danas. Svi ti ljudi, svi mi, a to se dogodilo prije dvjesto ćetrdeset i sedam godina prema nekadašnjim vremenskim mjernim jedinicama, svi mi još smo živi! Starimo, izgledamo kao Metuzalemi, ali ne umiremo. Kopamo po Starom zavjetu da pronaćemo dokaz kako ni u to doba neko dulje vrijeme na zemlji nije bilo vode jer mnogi su tadašnji proroci, ako ćemo se drćati zapisa, živjeli stoljećima. Kad bi se to moglo dokazati, znali bismo da je vodu moguće na zemlju vratiti. Gabriel Garcia Marquez ovdje je s nama, njemu mnogi kućaju na vrata, misleći da bi moćda mogao nešto znati jer u *Sto godina samoće* kiša je padala danima. On samo slijeće ramenima, nastavlja pisati roman u kojemu se cijela radnja dogaća pod morem... Upućuje nas na Adama i Evu jer, pretpostavimo li da do tog vremena vode na zemlji nije bilo, tko bi drugi bio kriv za njezin povratak. Sasvim logićno, ali kako to dokazati, a nakon toga na zemlju vodu vratiti... Teško je pronaći uzrok

njezina nestanka, a još teže dozvati je da se vrati, barem dok ne prođe dovoljno vremena i dok ne steknemo dovoljno iskustva. Čovječanstvu je ovo u potpunosti nova situacija. Ne znamo što se može dogoditi, hoćemo li uopće opstati. Jer s nama u nebo ne gleda niti jedno dijete, niti jedna djevojka, niti jedan čovjek srednjih godina. Milijun vitalnih staraca gleda u nebo tužnim očima... Ne možemo se pomiriti s time da smo mi jedini preostali, da smo možda čak i besmrtni; više nema rađanja, nema podmlatka, nema mrskih staračkih domova. Moramo održavati ovaj svijet, jer to je jedino što drži nas, no najradije bismo svi skočili u more kojega više nema, nestali u njegovim dubinama. Svi mi, kao i Marquez, nemoćno već godinama sliježemo ramenima, samo jedan filozof misli da zna odgovor, no ne daj bože da je u pravu. Ako jest, to znači da ćemo ostati u vječnom limbu. To znači da je ovo pakao, kazna. Vječni završetak. A istinski završetak, nažalost, jedino i može biti vječan, jer nekad je svaki završetak bio otvoren i nakon njega je dolazio početak, dok knjige i filmovi nisu počeli nametati zaključene zaključane krajeve. Istinski završetci prije nisu postojali! Ako se ovo stanje bez promjene nastavi još stoljećima, onda ćemo moći reći da smo dostigli „eru vječnoga završetka“, tvrdi pesimistični filozof. Kako se to može dokazati... pitamo se svi... Tako što će svakog starca i staricu na ovoj zemaljskoj kugli natjerati da se prisjeti je li onoga jutra ili noći prije dvjesto četrdeset i sedam godina, netom prije no što će otkriti da u slavini nema vode, je li bio sretan i zadovoljan. Bude li odgovor svih staraca na zemlji potvrđan (nema laganja, danas postoje vrlo precizni detektori laži!), onda je njegova teorija dokazana. Znanstvenici mogu i dalje nastaviti istraživati Stari zavjet, pokušati dokazati da je Eva na zemlju vratila vodu, no po njemu rasprava ovdje završava. U trenutku kad su svi ljudi na zemlji postali zadovoljni, žudnja je nestala... Sve one kiše, sva ona mora, sve one rijeke, sve je to bila žudnja nerođenih bića da se pojave na zemlji u krutom obliku. Svi oni slapovi, možda je njima najslikovitije dočarati tvrdnju, urlici su bića koja su tek željela nastati, koja su balansirala na granici života i nepostojanja. Svaki put kad bi neko dijete, neka mačka, neki gušter, neka ruža izniknula, negdje bi kap vode na svijetu ishlapila kao da ju je netko popio. No, kako mi već živući organizmi nikad nismo bili zadovoljni, kako smo uvijek jedni za drugima čeznuli ili prema nečemu drugome težili, uvijek bi se voda vratila na zemlju putem kiše. Tako se taj ciklus ponavljao godinama, dok nismo dosegli napredan stupanj razvoja i prije točno dvjesto četrdeset i sedam godina izgubili žeđ. Jedino se možemo beznadno nadati, kaže pesimistični filozof, da ćemo se jednoga jutra, mi ljudi na sjevernoj polutci probuditi iz noćnoga, a ljudi na južnoj polutci iz popodnevnog sna, osjećajući neizmjernu žeđ. Još polusnjeni pohitat ćemo u svoje kupaonice i napiti se vode, napiti se vode do smrti.

MORE

Ponekad priče nastaju kad ih ispriповijedam tebi.

Danas je molila da ide na more. Danas. Isto kao jučer. More. Kroz staklene prozore. Kroz krošnje. Olovka. Prirodna u prstima. Olovka centar kruženja.

Oko nje plutaju fotografije i fotografije. Pa oblaci. Fotografije. Kroz rukopis razrijeđenih oblaka. Volim te. Govori fotografijama. Volim te. Tvrdo iscrtanim crnobijelim licima. U tvrdo iscrtanim staklima refleksije oblaka. Najsretnija je kad one iščeznu. Onda su lica sjajna i trzajuća, kao tijela u pokretu kroz prozor. Jer refleksije-sjećanja stalnije su od oblaka. Ona, kao i čovječanstvo, vjeruje da su konture stalne pa makar i na fotografskom papiru. Pod nogama osjeća tlo, stoga je to. Stoga što tisućljetno drveće iz tla raste. Samo zato uvijek ponovno zaboravlja na oblake, kao da uopće nikad nije znala za njih. Zaborav joj je upisan u miris kože još u djetinjstvu. Kao i to more, more, kroz prste, kojim zapljuskuje naša stvarna, mesnato popunjena, ostarjela lica kojima vilica ponosno podaruje formu. Mi danas, živi pred njom (a i ona živa pred nama), tek smo boca Coca Cole iz dućana, tek kamenje neke uvale. Putevi prema ispunjenoj čežnji. Samo je more uvijek u sadašnjosti. Samo njegovi valovi nisu tvrdo porubljeni. Čak i ta davna putovanja na more su sada. Zimovanja u hotelima u kojima smo kao djeca za večerom pozdravljali sve goste. Od stola do stola, željeli smo ljudima „dobar tek“, nakon čega bismo pojeli nekoliko palačinki... Jesmo li čuli tu priču, toliko puta ispričanu, pa se čini da bi iščeznula tek onda kad bi je se urezalo u kamen... takve su neke priče. Tvrde pod jezikom, baš kao one naše brade i vilice, baš kao ti naši istinski oblici koje baka ne vidi pred sobom.

Mi smo lutke od kartona pred njom, a tek u zidovima, u okvirima fotografija, svijet se množi i svijet vrvi od ljetovanja i zabave. More je zdravo čak i za stare ljude, rekla mi je kad sam joj kazala da joj može naškoditi. Rekla sam da ne može ići na more, da mora ostati kod kuće. Zar hladiti se? Samo je začuđeno upitala i nastavila gledati televiziju. Popodne me ponovno pitala zašto mi ne bismo zajedno išle na more. Kći je nije pavela, neka je povede unuka. Odgovorila sam da ne idem na more. Ponovno sutra. Ponovno svaki dan. Danas. Isto kao i prošle godine. Pa već nije bila dvije godine. More. More. Ako je neću odvesti ja, zvat će sina da je vodi. On je nikada nije iznevjerio. Nudim joj Coca Colu pa na trenutak zaboravlja. More. Coca Cola. Južni i sjeverni pol njezina života.

Sutradan otac dolazi s mora pa i njega moli da je odveze na more. Daje joj trideset kuna i vozi je u crkvu pa obuzeta glasom svećenika na trenutak zaboravlja. Zvoni nedjelja. Ako je neće on povesti, zvat će sina da je vodi. Za tjedan dana vraćaju se brat i majka s mora. Brat živi s bakom, djevojkom i mačkom tako da njega svaki dan moli da je vodi na more. Pita ga i sad. Da se idu kupati na more. On joj daje novine, televizijski program za cijeli tjedan koji izlazi petkom, pa ona ponovno na trenutak zaboravlja. Na more. Tek bezbojni sumrak vidi se kroz prozore. A kad sam se ja rodila, neka je zaustavim ako mi je to već pričala, djed i ona su se vratili u grad s jedrenja. S mora! More. I ja. Južni i sjeverni pol njezina života

Kao da je ova priča film, pun isključivo azurne boje, otac predlaže, brzo, brzo dok ljeto još nije završilo, da svi zajedno otidemo na more i da baku stavimo na valove, pod užarene suncobrane i strme stepenice. Sutradan zelenim automobilom visokoga krova krećemo starom cestom prema najbližem moru, baka i svi mi. Dok se vozimo, ona priča o svojem djedu i baki kod kojih je kao mala djevojčica neko vrijeme živjela, a oni su živjeli na moru, i djed joj je za vjenčanje napisao pjesmu za koju više ne zna gdje se nalazi niti se sjeća kako je ta pjesma točno slovila. Žao joj je što je izgubila tu pjesmu, ali sjeća se da je djed bio dobar čovjek i liječio je ljude besplatno i izradio je kuglice za bor od drveta u obliku nasmiješenog Mjeseca. I evo nje ponovno k moru, vraća se na nultu točku. Sjeverni i južni pol više ne postoje. Puše lagani jugo, a mi stojimo na molu okruženom nazubljenim, živčanim stijenama i azurnom bojom vode. Pod valovima je pijesak koji se kroz njih obraća površini mijenjajući ton mora.

Kao da je suho, lagano deblo nekog drveta, deblo željno vode, nježno uzimamo baku u ruke i podižemo je iznad svojih glava. Glava joj je sad u oblacima na koje je tako lako zaboravila. Stojimo nepomični neko vrijeme i promatramo more. Naša tijela, potpornji bakina tijela.

Njeno tijelo, kažeš zato smo na planetu.

Poredani pod njenom površinom poput male vojske, od najstarijeg prema najmlađem, samo što iza majke zjapi jedna praznina i potom ponovno počinje niz. Kad nas se promatra sa strane djelujemo poput velikog pauka koji je možda izgubio tek jednu nogu. No i dalje vozi. Prema moru. Baka ne primjećuje da njezina sina nema, više ne zove sina da je vodi. Jer je sad na moru. Jer je na moru. Moru koje zaustavlja priče.

LJUBAVNICI, PTICE

Kad se sjetim, kad mu je lice bilo među mojim nogama, lice puno crne kose, lice detaljno kao dlaka kose, produhovljeno lice koje bi moglo krstiti ljude u rijeci Jordan; lice koje voli ženskost, a ponekad je to dovoljno da nastane jedna cijela mala Zemlja. Neovisna.

Samozadovoljna. Kad se sjetim, osjetim se stvarnom. I sjetim se kako su ptice letjele pod prozorom prizemlja i let im je bio ugodan, ne samo očima, već i tijelu, let im je bio kao da ih netko sigurnom rukom povlači za nevidljive konce visoko u zrak i potom ih ponovno vraća Zemlji, ali nikada sasvim do tla. One ima da se zaustave na nestalnim krošnjama, daleko od zemaljskog kraja. I letjele su baš tako taj dan i zato me i sljedeći dani podsjećaju na njega, jer te ptice uvijek tako lete, a potom jednostavno nestanu, kao da su nestale u tišini sobe tišinu učinivši zvučnom. On je spavao dok sam ja promatrala ptice i mislila o tome kako su bicikli i ljudi bliski kad idu istom brzinom. Ptičji let me ispunjavao; mislim da ljudi vole kad je zrak ispunjen nečim što će uskoro nestati. Snijeg će ishlapiti, ptice će odletjeti, latice će zamirisati i uvenuti. Ljudi vole kad nebo hrani prazninu zraka. Vole da im je toplo, da su ispunjeni, kao ja u krevetu, s tijelom do sebe čije detalje sramim se pogledati jer mi je još nepoznato, a možda mi nikada neće postati poznato. Bojim se suočiti s detaljima, bježim od njih, kao ptice od ljudi. Pogled mi neprestano nekamo leti. Samo se vrti u krug, zapravo ne ide nikamo. Nezreo i besciljan poput kokoši čija krila uvijek ponovno padnu na Zemlju. No, bilo je tako lijepo šutjeti u tome krevetu, no ja sam ipak počela govoriti, nešto o tome kako njegovo tijelo tišinom upija svijet oko sebe, kao morska spužva vodu, ja sam zamislila da njegovo tijelo sve pretvara u vodu, jer mi se tako sviđalo što je šutio, a kad je govorio, govorio je francuski. Ja ne govorim francuski, no ipak sam počela govoriti jer nisam s Dalekog istoka, ne znam šutjeti vječno. Život je tako kratak. Već je gotov. Još malo! Pogledaj! Život je samo ovo popodne. Mala djeca umiru u ovom životu. Čini mi se da će Zemlja eksplodirati. Pa sam ga vratila među noge, lice puno čvrste kose, lice detaljno kao zavojita dlaka na njegovoj ruci, produhovljeno lice koje voli ženskost, a ponekad je to dovoljno da nastane cijela jedna mala Zemlja. Zdrava. Neuništiva. On drvo. Ja *Zemljovoda*... ali ipak sam mu rekla da stavi zaštitu. Vidiš, mene guma ipak štiti, a Zemlju zagađuje... On drvo na koje tek na tren slijeću bijele ptice. Ljubavnici, ptice. U ptice, uroniti u njihov let, posuditi sjene njihovih krila koja glavinjaju po zidovima sobe i nestati.

* * *

Sunita (Soo-nee-tah) ne zna pisati hindski, iako govori tri jezika. Suniti je samo topao majčin dah prenio jezik njenih predaka. Svoj jezik ona nikada ne viđa na papiru jer ne živi u Indiji, nikada nije bila u Indiji. Kao što u njezinoj državi Surinamu ne pada snijeg, tako se ni njezina slova nikada nisu zalijepila na papir. Bilo bi joj gotovo čudesno nešto napisati ili pročitati, baš kao da u Surinamu bude minus dvadeset. Sunita zna samo latinicu. Majčin je jezik u tijelu i ne zna za papire. Uostalom, oni ionako lete, baš kao jezik, baš kao ptice, iako djeluju postojanije. Sunita želi bebu da s njom može pričati hindski, bebu umjesto papira, papiri su dosadni nijemi materijali. Papiri su i poput vilenjaka, poput bijelih duhova s drugoga svijeta. Ali, ne za Sunitu. Njoj su papiri samo računi, poslovi koje treba riješiti i koji se poslije cijepaju.

Beba će kiši reći „paanee barasna“, a potom je pozdraviti s „Ram Ram“. Sunita će ovoj hladnoj zemlji pokloniti suvenir iz Surinama. Imam osjećaj da će roditi bebu punu boja, šarenu poput papige koju je zatvorila u krletku u kupaonici. Ptica stalno skriči, nezadovoljna svojom pretvorbom u živu skulpturu. Ponekad je puštaju van da malo proleti po stanu i tad se nad nju nadviju tamne sjene ptica iz bijelog svijeta. Bezbojne, bezvoljne, a papiga, iako zatvorena, i dalje pršti zelenom i crvenom kao da je stigla iz daleke galaksije da zagrije grad! Ali, ne može ništa iz ove krletke, ne može ništa dok joj je bijeli strop granica neba. Pustite papigu van da boji letom i krilima...! Dajte je bijelim pticama...! No daju je tek mojem ramenu dok ja strahujem od njenoga malenoga, preciznoga kljuna (kao da igra pikado zaustavit će mi leteći pogled) ili od toga da će mi se zapetljati u kosu. Suniti je bila uletjela u kosu baš na onaj dan pun ptičjeg leta, na koji su me podsjećali svi naredni dani puni leta. Došla sam kući i Suniti se let bio zaglavio u kosi! Djelovale su nemoćno, i ptica i Sunita, dva bespomoćna zemaljska bića čija bliskost uzrokuje kaos. Tada mi je Sunita kroz smijeh rekla da Kishan, njezin – „This boy, not good“ i papigu zove Sunita. Sunita i Sunita, dva malena zemaljska bića. Prije su imali više ptica, u drugim kavezima u kući i sve su se zvale Sunita. Sve su Kishana kvocale u mozak, baš kao Sunita. Sunita nema kričav glas, već dubok i veseo, glas kao kad iz užeta na sve strane neuredno viri špaga. I tamnu kožu, no više nalikuje nekom dalekom potomku Inka. Sunita je također, baš kao i Sunite, nekoliko godina živjela u krletci. Kad je stigla u ovu hladnu zemlju, o njoj se brinuo „Old man“ koji joj je dozvoljavao da ide jedino do posla i natrag. To je starac čije su bile druge krletke koje bi mu Kishan i Sunita ponekad pričivali. On ima bar dvadeset krletki punih ptica u svojoj kući i nevjerovatno da je i Sunita, ptica najsrdačnijeg osmijeha, također bila ondje. Nevjerovatno da je starac ptice iz svoje zemlje zatvorio u krletke, kako bi ga podsjećale na domovinu. Kako ga one u takvom stanju uopće mogu podsjećati na njegovu zemlju u kojoj se gnijezde slobodne u bambusima koji svi cvjetaju i umiru u isto vrijeme? Ili je njegova zemlja, bez

obzira na slobodu papiga, zapravo sasvim neslobodna, kad je mora ponijeti sa sobom u kavezima u hladnu zemlju koju ni nakon trideset godina ne voli, hladnu zemlju u kojoj su jedino bijele ptice slobodne...? On je također jedna od Sunita, oni su svi ovdje došli u kavezima i ostali u kavezima, jer moraju jesti. Ovdje su kavezi malo širi, to čovjeka može prevariti. Daleko seže prostor slobode kretanja... Ptica sama zarađuje za sjemenke. Tako je i Sunita, godinama, donosila sjemenke sebi i starčevim pticama. Kad je poželjela ići u kino, starac bi joj rekao na hindskom jeziku, no ja Sunitu poznajem na engleskom, rekao bi joj: „Not go out. Out dangerous. You want to go to cinema? Here's the cinema!“ Otišao bi u dućan i nabavio najveću moguću televiziju i najbolji mogući film i kokice i dao Suniti da gleda film okružena ptičjim krikovima. Isto tako, kad bi poželjela ići u restoran jesti indonezijsku hranu, starac bi odmah otrčao van i donio joj sva moguća kulinarska čudesa...! Kad bi se vratio, rekao bi joj na hindskom jeziku koji ni on ne zna čitati ni pisati, a ja Sunitu poznajem na njezinom lošem engleskom jeziku, rekao bi: „Not go out. Out dangerous. Want to eat? Here eat!“ I tako je činio za svaku stvar koju je poželjela Sunita, princeza u zlatnome kavezu. Starac je činio sve kako ne bi završila u nepoznatim bijelim posteljama, u mrkloj noći koja nestrpljivo čeka rođenje leta bijelih ptica. Sunita, ime u prijevodu znači „dobro odgojena“. Zato je Sunita sklopila dogovor s Kishanom, petnaest godina mlađim od sebe. Ona je njegov skrbnik u ovoj hladnoj zemlji, a on će njoj napraviti bebu. Jer, „men not good“, „this boy-not good!“ Zato Sunita želi samo bebu bez muškarca. Kad je imala dvadeset godina, majka joj je izabrala muža koji ju je varao i cijeloj njegovoj obitelji je morala kuhati pa je odlučila: „This not for me“ i otišla u hladnu zemlju kako bi postala medicinska sestra. Frajerica Sunita, sada ima i svoj stan i svoj auto, jedino joj još nedostaje dijete koje je dogovorila s Kishanom. Ljubavnici, čudne ptice što spavaju zajedno dok papiga skviči iz kupaonice.

JING I JANG

Kuća do kuće živjeli su Jing i Jang. Jing je svoju još uvijek unajmljivao, iako je imao preko šezdeset godina, dok je Jang svoju davnih dana otplatio, iako je imao samo trideset i tri. Jing nikada nije poželio, a kamoli pokušao otkupiti kuću jer je sam čin unajmljivanja za njega predstavljao svojevrsnu slobodu. Značilo je to da uvijek može otići i da još uvijek ne zna u kojem će prostoru dočekati smrt. Možda je njegova sljedeća kuća upravo u izgradnji... a možda na njenom mjestu još raste šuma... Divno – prvo šuma, potom izgradnja! Cijeli civilizacijski skok, cijela povijest ljudskoga roda u dva koraka. Njemu se tako nešto još događa, a da on i ne zna pa neće valjda biti poput Janga. Taj ima tek trideset i koju, a već zna gdje živi i umire! Pih, taj Jang, tako je mislio Jing, ali zapravo se nije previše zamarao Jangom. Bio mu je u redu taj dečko što satelite šalje u svemir. „Kul“ posao, slengovski mislio je Jing. Biti iznad svega u svemiru, e samo da bi podmuklo špijunirao Zemlju! Pih, malo prozaično, ali „kul“, svakako „kul“, kao da je bitno zašto su sateliti gore, važno je da jesu. Jang mu je objasnio da je njegov mini satelit kockastoga oblika jer ga je tako jednostavnije izraditi i to je Jingu bilo neobično, kockasti satelit, hm... Odmah ga je to podsjetilo na grobnicu pa više nije želio slušati o satelitu, crnom lijesu što osamljen pluta svemirom. Brrrrr, smrznuo se. Zar je to sve...? No, to nije bilo sve. Jang mu je objasnio kako njegova percepcija nije ispravna jer je satelit živ! Postoji posebna orbita koja se zove *groblianska orbita* i tek u tom limbu sateliti čekaju na svoj nestanak koji može, a i ne mora doći... Vrte se oni i dalje, na toj putanji 36,049 km daleko od Zemlje, a koja je još 321 km dalje od posljednjeg aktivnog Zemljinog satelita... Jing se iskreno sažalio nad njihovom okrutnom sudbinom, programiranom sudbinom satelita koji su pušteni s lanca u svemirski prostranstvo, a i dalje se moraju kretati po dodijeljenoj putanji, navigujući njome iščekivati zadanu smrt! Izgube tlo pod nogama, a osjećaju se kao da hodaju po asfaltu jer je čak i u zrak svemira upisana riječ, naredba sa Zemlje! Jang mu je rekao da priča gluposti, da što bi on želio da sateliti i Zemlja zajedno mamurno bauljaju? U tom slučaju ne bi bilo ni nas ni ničega. Osmjehnuo mu se, simpatična mu je bila starčeva naivnost, a Jing je na njegov komentar samo frknuo nosom i rekao kako ne razumije dalje od nosa, programirani robot! No, nije se on istinski naljutio, već je nadahnut otišao kući napisati epitaf satelitima, ljudskim tvorevinama koje se nalaze iznad svega ljudskog. Piju kavu zajedno sa Zemljom, nastalom od nekih sasvim drugačijih ruku. Zavide joj na raznovrsnosti svojom uglancanom, pustom površinom; svojim zidovima koji ih ne dijele od drugih zidova jer ulice su tako daleko. I ljudi na prozorima. I Jing i Jang, dva susjeda koja će uskoro, bez obzira na svevišnju

satelitsku providnost, upasti u uobičajene ljudske probleme. Oh da, Jing je volio satelite, ali Jang nije volio njegova malenoga, zemaljskog psa! Nije ga mogao smisliti, iz dana u dan želio ga je nogom ritnuti u svemir da pravi društvo njegovim satelitima, da malo laje na njih, a njega napokon pusti na miru! Zašto stalno kopa po njegovom vrtu? Nek' ide proć! S druge strane, Jing nije mogao podnijeti osobu koja ne bi voljela njegova malenog psa koji je svugdje išao s njim, u tramvaje i na ručkove, a sve s ciljem da se Jing ostavi svojega najvećega poroka – pušenja. Odlučio je kupiti psa, kako bi napokon mogao nešto korisno činiti rukama. Gladiti divno biće koje to zaslužuje više od ljudske gamadi! Peseka je zato morao svugdje voditi sa sobom, kako ga slučajno ne bi uhvatila apstinencijska kriza! S vremenom je umjesto o cigaretama postao ovisan o malenoj životinji! I nije se pisalo dobro onome tko ne bi volio lajava čupavca. Dogodilo se to jednoga nedjeljnog popodneva kad je Jang grubo šutnuo malenoga Satelita (tako ga je Jing odlučio nazvati iz više razloga: zato što ga je pas pratio poput malenoga satelita i zato što je zavolio satelite uz svojega ludoga susjeda) pred Jingovim očima. Jing je ostao bez riječi, a iz pogleda mu je ispaao ogromni kamen na cijelo Jangovo tijelo. Samo je uzeo psa u ruke i otišao kući, prekinuvši šetnju. Cijelu se noć okretao u krevetu, nemoćan da smisli valjanu osvetu. Želio je učiniti ono što je bilo nemoguće: šutnuti Jangove satelite toliko snažno da izlete iz orbite, da poremete cijeli svemir satelita, da se svi sateliti nasukaju jedni na druge, da nastane kaos pa iz njega sve ponovno izraste, neki novi svemir za koji nikad nitko neće pomisliti kako je nastao na ovako banalan način! Nažalost, nije imao tako veliku moć, ali svejedno je poželio baciti barem hrpu menčuga u nebo! Ali ni one ionako nikad ne bi stigle do satelita, već bi burno doputovale do njega obivši mu se o glavu! Bio je apsolutno nemoćan... Stoga je odustao od takvih ideja i odlučio se držati dobre, stare klasike: nabacat će menčuge na okup i izgraditi zid, svojega će omraženog susjeda baciti za plot tako da ga ni on ni njegov pas ne moraju viđati! Za nekoliko dana zid je izrastao. Visoki zid koji je čak za nekoliko metara prerastao vrhove njihovih kuća, jer Jing nije želio vidjeti čak ni dimnjak te odvratne kuće, jedva je mogao podnijeti oblak koji je hladnokrvno lebdio u plavetnilu nad njom. Sad su se Jing i Jang mogli susresti samo na ulici, a ulica, hvala Bogu, služi za odlaženje, tako da nije bilo prevelikih problema. Život je tekao mirno. Pas je mogao grepsti po zidu do mile volje, izolacija je bila izvanredna! Ipak, nakon nekoga vremena, budući da se život voli događati izvan zidova, maleni je psić nekako uspio zalutati u Jangov vrt. Kao da ga je sam vrag nagnao ondje! A Jang je očito bio čovjek pravila i nije mogao podnijeti one idiote koji čak i daleko u svemiru ukrste putanju svojih satelita s njegovom i onda dođe do sudara! Zar ljudi ne razumiju da ukrštene putanje znače nestanak?! Bum, tras, nema više! Mrtve čestice lebde u svemiru. Najviše voli one ljude koji tako romantično pričaju o ljubavnim parovima: „Njima su se

putovi ukrstili, sudbine im se ispreplele...!“ Koje budale! I sad ovaj prokleti pas opet dolazi na njegovo zemljište. Njemu to nikad nije bilo jasno! Zašto nečije zemljište uvijek mora graničiti s nečijim tuđim zemljištem?! On želi biti slobodan na svojoj putanji... Zato je ovaj put Satelitiću malo spalio repić i vratio ga kući s porukom oko vrata:

Poštovani susjede Jing,

Neprihvatljivo je prisustvo Vašega psa u mojem vrtu. Već sam Vam nekoliko puta objasnio da ne volim pse zato jer oni uvijek nekamo lunjaju. I koliko god da ne vole mačke zapravo su im vrlo slični. Stoga sam ovaj put odlučio pribjeći malo oštrijim metodama i spaliti vašem psu rep po uzoru na uličare koji to rade mačkama. Žao mi je, ali moram Vas naučiti pameti kako se tako nešto ne bi još jednom ponovilo i kako ne bih došao u priliku učiniti nešto još mnogo gore

Želim Vam ugodan dan,

S poštovanjem,

Susjed Jang

Kad je Jing pred vratima ugledao svojega psića spaljena repića, počeo je plakati. Nije mogao shvatiti zašto se taj čovjek koji šalje satelite u svemir stalno bavi ovozemaljskim stvarima? Pa više se on, Jing, bavi njegovim satelitom nego taj idiot Jang! Slomio se, naprosto više nije mogao. Zašto taj ludi susjed njega i njegova psa ne pusti na miru? Kome su oni išta skrivili? Maleni psić dopremljen iz Španjolske i ekscentrični starac u penziji? Došlo mu je da zazove Boga za kojega sateliti predstavljaju tek prizemlje svijeta i zamoli ga da ih zgazi sve odreda! On, jadan starac nemoćan je protiv satelitske gamadi, ne razumije se on u tehnologiju i GPS! Niti je može isključiti! Ali, glavno da se njegova psa može šutati kao najveće smeće! Poludio je od tuge i bijesa, plakao je cijelu noć i zapalio dvadeset cigareta prvi put nakon pet godina. Na jadnoga psa bio bi zaboravio da ovaj nije cvilio zajedno s njim... Ujutro je sjeo za stol, još jednom pročitao Jangovo pismo i napisao sljedeće:

Poštovani gospodine Jang,

Nakon proplakane noći odgovorit ću vam na vaše šturo pismo u kojem su sve riječi poslagane u falange, nema riječi koje iskaču iz tih redova, neću reći: „lepršavo poput ptica“. Iz vašega pisma, gospodine Jang, vidi se da ste Vi jedan kruti idiot koji propušta sav onaj život između. Možda se previše družite sa svojim satelitom koji vas je očigledno razmazio. Uvijek ide onamo kamo mu vi naredite, odgovara na svako pitanje koje mu postavite. E pa gospodine Jang, to nije život... Baš zato što nisam robot poput vas i vašega satelita, neću se praviti nepovrijeđenim. Jer, toliko sam povrijeđen da namjeravam otkazati kuću i preseliti se

nekamo drugamo. Vaše prisustvo u svojem životu više ne mogu podnijeti, čak niti iza zida. Zidovi su propusni i kroz njih mogu hodati ne samo ljudi, već i duhovi. Očito to nije bajka. Jasno je da ja mogu hodati kroz zidove jer više ne mogu podnijeti vaše prisustvo niti iza zida! Hvala Bogu da samo unajmljujem kuću pa imam slobodu otići... Oduvijek sam znao da sam pametan što to činim! Da sam idiot poput vas, morali bismo se nas dvojica još dugo trpjeti jer u današnje vrijeme nije lako prodati kuće, kao što i sami znate. A i vjerojatno bismo se posvađali oko toga koji od nas ostaje, a koji odlazi. Sretni ste sa mnom što nisam budala poput Vas, gospodine Jang! Također, ne znam jeste li već upoznati s tom činjenicom, ali u moru postoje organizmi koji se zovu morske štrcaljke ili morski plaštaši. Dok se još nalaze u stadiju larve, oni vode slobodnoplivački način života. Imaju razvijenu hordu (kostur), posjeduju svojevrсни živčani čvor te organ za ravnotežu. Kad pronađu prigodnu stijenu, na mjestu se zacementiraju. Dakle, prelaze iz nomadskog u sjedilački način života i u tom trenutku počnu prolaziti kroz vrlo zanimljiv preobražaj! Naime, zbog sjedilačkog načina života koji počinju voditi, dolazi do pojednostavljenja njihove tjelesne građe tako da ti organizmi predstavljaju eklatantan primjer regresivne evolucije! Dok se ne odluče smjestiti, zbog prisustva horde, oni pripadaju skupini hordata kojoj pripada i sam čovjek. No odrasle, sjedilačke jedinke gube hordu tako da se jedva mogu svrstati u hordate! Također, ti pametni „odrasli“ probave svoj živčani čvor koji je do tad kontrolirao pokret i bio jednak ljudskome mozgu. Zbog toga se vrlo često kaže da morska štrcaljka pojede svoj vlastiti mozak, jer više joj nije potreban, sad može „nirvanirati“ u miru! Nisam siguran da li ste shvatili ovu metaforu gospodine Jang, siguran sam da niste, no ipak sam vam to morao napisati. Beskućnici i beskičmenjaci nikako ne mogu zajedno, čak ni uz pomoć zidova! Ovo je posljednji put da čujete nešto od mene. Moj pas i ja više Vam nećemo smetati. S poštovanjem, bivši susjed Jing

P. S. Želim vam mnogo uspjeha sa štrcanjem satelita u svemir jer je to jedino što znate raditi. No svejedno, moram vam reći da se žarko nadam da će vam se jednoga dana mehanizam pokvariti i da će se sateliti srušiti baš na vašu glavu, vi hladnokrvno, sjedilačko đubre koje nema pametnijega posla nego paliti tuđim psima repove! Impotentni kretenu!

Na ovome mjestu pismo je napokon završilo. Jing je bio veoma zadovoljan, hi, hi, hi! Baš se dobro ispucao, iako ono mlado, robotizirano čudovište ništa neće shvatiti niti će mu moći vidjeti lice dok bude čitao pismo. No, fućka mu se! Glavno da je njemu bolje. Otišao je do susjedovih ulaznih vrata i gurnuo pismo ispod njih. Sada se još treba spakirati i za nekoliko dana više neće biti u blizini tog odbojnog stvorenja... No, za nekoliko je dana u tom dijelu kugle zemaljske, gdje su živjeli Jing i Jang, počeo rat. Znali su i Jing i Jang da je stanje loše,

ali rat im nije bio ni na kraj pameti. Sad nije bilo pravo vrijeme da Jing otiđe, osim ako se ne želi pridružiti izbjeglicama, za što je ipak bilo još prerano. Ostao je Jing u svojoj iznajmljenoj kući, a umjesto satelita, za koji se nadao da će Jangu jednoga dana pasti na glavu, Jangu je bomba pala na zid. Ali nije samo Jangu, nego i Jingu jer je podignuti zid bio zajednički. Da, oni su zapravo dijelili ono što ih je dijelilo. I ništa drugo nije bilo srušeno osim toga zida. Bomba je srušila granice i kuće su ponovno u ljubavi gledale jedna na drugu! Jing je bio ljut kao pas i Jang je bio ljut kao pas. U savršenoj harmoniji lajali su jedan na drugoga, dok su sateliti lebdjeli negdje daleko iznad svega, a bombe padale po Zemlji.

SWISSCUBE

Otkad zna za sebe Jean Yvesu je pogled, češće no drugima, uperen u nebo. Djetinjstvo pamti po beskrajnim oblacima, i po dječjoj krici koja se čula izdaleka. Ležao bi sam na travi, licem uronjenim u oblake, prepuštajući se svijetu mašte. Pokušavao je ugledati svijet koji je poznavao, travu na kojoj je ležao, u bijelim oblicima oblaka, stvarajući tako novi svemir prema vlastitom scenariju. Oblaci iznad njega doista su postojali, no unutar toga postojanja, za razliku od svake druge pojave ili stvari na svijetu, davali su mu meku slobodu da u njima pronade nešto svoje. Kao da su bili stvoreni baš za to, za poticanje ljudi na stvaranje. Svidjeli su mu se... kombinacija stvarnosti i mašte, opipljivog i neopipljivog, prokleta granica svjetova, stoga sasvim neuhvatljiva. Dokazivali su istinu o tome kako su svjetovi trenutni i prolazni pa ih ne stigneš ni izgraditi ni promisliti, a kad ono – već prođu. Taman bi ugledao automobil ili čudovište s dugačkom surlom umjesto ruke, a automobil bi već postao stolica iz koje se puši dim, a čudovište bi se samo rasplinulo. Ni jednom nije uspio biti dovoljno brz te osmisliti infrastrukturu jednoga čitavog „oblakovskog“ svijeta. Čudovište nikada nije sjelo na uspuhanu stolicu, automobil se nikada nije provozao kristalno plavim nebom i veselo zatrubio... Nesvjesno je naučio kako svijet ne postoji kao cjelina i kako svaki njegov malen dio za njega predstavlja odvojeni element. Bio je zahvalan kad bi imao sreće i promatrao ga onako prodorno, uhvatio ga makar na trenutak. Vrijedni bi trenuci za njega tad dobili oblik oblaka, tek oblaka, i uvijek se toga kasnije sjećao. Kad bi osjećao, uvijek bi mu se pred očima pojavila slika oblaka koji ne pokušava biti ništa doli oblak, koji želi otići i nestati, iako ljudi u njemu pokušavaju ugledati nešto drugo, nešto niže, bliže njihovom zemaljskom svijetu.

To je značilo da nije želio niti mogao pretjerivati u trenucima u kojima je osjećao, kititi ih žigovima i zavjetima. Riječi su mu lunjale glavom baš poput oblaka, a kad ih je trebalo izreći, samo bi ishlapile. Kao da ih je progutao sam vrug! Za njega one nisu bile namijenjene izricanju jer ih gotovo nije bio svjestan. Uživao je u njima u nekom polusnu prije nego što bi uopće shvatio da bi neke od njih možda ipak trebalo nekome uputiti. Nadao se, duboko u sebi, da možda ipak ostaju pohranjene na nevidljivom tvrdom disku unutar njegova mozga i da će ih jednom pronaći pa makar i za dvadeset godina te svakome od dragih mu ljudi reći ono što je trebao, prkoseći pojmovima sadašnjosti i budućnosti, prostora i vremena. Dotad, do trenutka u kojem će njegova duša možda izbaciti podatke, odlučio se posvetiti voljenoj tehnologiji te osim s oblacima, komunicirati i sa satelitima, a potencijalno i svemircima.

No, sigurne se putanje ponekad izjalove, pogođene nepredviđenim životnim zbivanjima... Jedan od njegovih prvih projekata bio je „cubesat“ SwissCube, poslan u svemir dvadeset i trećega rujna, godine dvije tisuće i devete, izravno iz Indije... Dana 18. 2. 2011., kad je SwissCube prvi put slikao tamu svemira, nas troje smo, pak, prvi put zajedno izašli van. Nas troje, time mislim – Jean Yves, Anastasia i ja. Ja sam bio Jean Yvesov cimer otprilike godinu dana, a Anastasia je bila cura koja je tek nešto prije toga sletjela na Zapad. Upoznali smo je kad se javila na naš oglas kojim smo iznajmljivali mali sobičak, zvan „sanduk“, u našem stanu. Na kraju je odustala od sobice, no nas troje smo ipak zajedno izašli van. Bila je to posebna večer jer sve su umjetničke galerije u gradu radile do kasno u noć. Sjećam se, Anastasia je bila uzbuđena jer ovdje, u ovom za nju novome svijetu, nije mogla sresti nikoga koga poznaje. Nisam ništa rekao, ali pomislio sam kako će kasnije vjerojatno promijeniti mišljenje, kasnije će joj nedostajati bliskost ljudi i priviđat će joj se poznata lica u licima neznanaca. Dok sam promatrao njezino lice, sretno i zajapureno zbog svega novoga, ona mene uopće nije primjećivala, zalijepila se za Jean Yvesa i za njegov satelit. Svojim joj je šturim rječnikom Jean Yves objasnio kako je SwissCube danas prvi put fotografirao svemir. Iako nije znala ama baš ništa o satelitima, oduševila ju je činjenica što je neki maleni satelit, udaljen od Zemlje oko sedamsto kilometara, velik tek 10 x 10 x 10 cm, baš na današnji dan poslikao cijeli svemir, iako je cilj bio snimiti tek jedan njegov lepršav element, poimence polarnu svjetlost. Naime, ta prva fotografija SwissCubea bila je gotovo potpuno crna, s tek malo termičke buke u sebi. „Svemir kao jedinstvo. Uvijek iznova *Crni kvadrat* na crnoj pozadini...“, rekla je Anastasia gledajući u nebo, sigurno ga osjećajući potpuno cjelovitim. Uvjeran sam kako se baš u tom trenutku Jean Yves zaljubio u nju, no nije ništa rekao, već je, baš kao u djetinjstvu, samo uperio nos u nebo. Tako su njih dvoje, nesvjesni međusobne usklađenosti, u tišini gledali prema gore.

Nakon toga izlaska, ništa se među njima nije zbilo, a Anastasia i ja počeli smo se družiti kao prijatelji. Ne samo zbog toga, već i zbog Anastasijine strasti prema njegovu satelitu, Jean Yves još više se povukao u sebe. Kao da su njegovi snažni osjećaji utopili mogućnost bilo kakve rečenice. Čitave je dane radio ili promatrao nebo narančaste boje što je bila posljedica zračenja brojnih staklenika ove zemlje. Ja bih mu povremeno donio vijesti o Anastasiji, pričao bih mu o tome kako se razvija njezin život i kako se snalazi, na što bi se on tek lagano osmjehnuo i to je bilo sve. Jednom sam čak Anastasiju doveo k nama na večeru. Toga dana bila je malo pripita i nosila je kratak kaputić od umjetnoga, tirkiznog krzna koji nije željela skinuti iako je u stanu bilo toplo. Dok smo se nečemu smijali, otvorila su se ulazna vrata i u sobu je ušao Jean Yves. Nikad neću zaboraviti njegov pogled kad ju je ugledao. Ni traga ljubomori što sam je doveo doma ja, a ne on, ni traga ljutnji, već samo smirenost i

plemenitost lica. U tom sam trenutku shvatio koliko je moj prijatelj zapravo jak i postojan čovjek. Nekako, bez riječi i dodira, njegov pogled je sa sigurnošću govorio kako Anastasia svojim bićem pripada njemu. Ona je u tom trenutku šutnje, kao da je se nimalo ne tiče ono što se oko nje zbiva, neusiljeno uspjela priupitati tek: „A kako je SwissCube, Jean Yves?“ Širokim osmijehom, kakav sam prvi put vidio na njegovu licu, na to je pitanje samo nespretno kimnuo i potom se ispričao jer mora raditi. Anastasia je na to ostala prilično zbunjena, nestala je sva neusiljenost iz njenih pokreta i do kraja večeri bila je šutljiva, što je izgledalo još tragičnije u kontrastu s njenim veselim, tirkiznim kaputićem. Ja sam, pak, istovremeno bio ljutit, ali i nadahnut tim dvama bićima pokraj sebe i donio odluku kako više nema smisla tako često nazivati Anastasiju.

Nisam joj se javljao neko vrijeme. Dani su prolazili jednako kao i prije nego što se pojavila u našim životima, jednolično i bez živosti mladosti. U mom životu radilo se, pilo i razgovaralo, no sve kao da je moglo proći pokraj mene, bez i najmanje želje da nešto zadržim, bilo osobu, događaj ili priču. Pretpostavljam kako se takav život naziva kolotečinom i kako je to normalna pojava, ali meni se nimalo nije sviđala. Osjećao sam se poput zombija koji život gleda kroz staklo i ne može ga dotaknuti. Jean Yves, kako mu i priliči, sigurno je čeznuo za oblacima, lelujavima, Zemlji bliskima. Platonski zaljubljen, bio je u stanju dovoljno svjetovnom i proljetnom baš za promatranje nebeskih, bijelih oblika... Na sreću, nije prošlo mnogo vremena i Anastasia se odlučila javiti. Bila je duboko uznemirena, istovremeno u stanju uzbuđenosti i straha, kakvo je prikladno baš za razmišljanje o satelitima. Opsjedalo ju je ono duboko, očima nevidljivo, prazno i crno. Opsjedao ju je i Jean Yves, rekla mi je da više ne može ovako. Iscrpljena od neispoljene strasti i mršava, zaplakala je na mojem ramenu, a meni je srce zaigralo, kao da je riječ o filmskoj ljubavnoj priči. Uopće se nisam stigao rastužiti nad svojom sudbinom, već sam se sa slašću poistovjetio s likovima. Čim sam stigao kući, rekao sam tom čudaku da je pozove van i žustro zalupio vratima svoje sobe. Za pravo čudo, nije ni dan prošao, a Jean Yves se pohvalio kako je to doista i učinio. Poslušao je moj savjet i pozvao Anastasiju van – u kontrolnu sobu! Onu istu u kojoj se vodila komunikacija sa SwissCubeom koji je postojano kružio oko Zemlje. Nikad mi ni jedno od njih nije ispričalo kako je izgledao taj spoj, no ja sam uživao misleći o dvoje neobičnih ljudi u kontrolnoj sobi. Kao da smo vodili neku izvanzemaljsku, platonsku ljubav u troje; bili smo poput zvijezda jer u zvijezdu dvije zvijezde ne moraju znati za treću. Ona se tek naslućuje izdaleka.

Dogodilo se to ovako... Jean Yves je dovezao Anastasiju do zgrade u kojoj se nalazio njegov ured. Bilo je kasno poslijepodne i puhao je nesnošljiv vjetar protiv kojega nikakva kapa nije pomagala. Zastave su kuckale pod snažnim naletima strujanja zraka. Anastasia se oduševila

zgradom jer nikad nije vidjela zgradu s tako velikom satelitskom antenom na krovu. Nekako ju je više podsjećala na laboratorij profesora Baltazara nego na prostor u kojemu se vrte novci i u kojemu bi trebali raditi „odrasli“ ljudi. Također, bila je to jedina zgrada izgrađena u pustoši ravnice i nebo je nad njom bilo beskrajno, savršeno za promatranje oblaka. Činilo se kao da se oblaci slijevaju u tu oblu satelitsku antenu, kao da blisko, zemaljsko nebo želi dodirnuti ono daleko i nedostižno... Nakon što je Jean Yves na trenutak pogled uperio u nebo, da potvrdi kako je ono još ovdje, ušli su u predvorje popločeno sjajnim tamno-plavim pločama na kojima kao da su bile duboko utisnute sitne zvijezde. Toga dana nije bilo nikoga na recepciji jer je bila subota. Ubrzanim korakom uspjeli su se do drugoga kata i potom je Jean Yves otvorio vrata kontrolne sobe. „Ovdje ćemo komunicirati... Sa Satelitom...“, mucao je sebi u bradu. Anastasia je pomislila kako kontrolna soba nije ništa posebno. Nije bila nalik inovativnom laboratoriju nekog ludog znanstvenika, već je bila tek malo bolje opremljen ured s računalima. Bila je pomalo razočarana, no još se radovala satelitovom glasu iz svemira. Postojale su tri zemaljske postaje koje su mogle komunicirati sa SwissCubeom, a jedna od njih je ova ovdje. Satelit će se nalaziti iznad njih od 18:06:27 do 18:09:50. Imaju samo tri minute za razgovor s njim, inače ode Swissy do sljedećeg prolaska koji će se iznad njihove postaje dogoditi u 22:58:14! Jean Yves joj je vjerojatno poželio reći svoju teoriju kako su sve stvari trenutne i kako cjelina ne postoji, želio joj je otvoriti cijelo svoje srce, no nešto ga je kočilo, nešto neopisivo što ga koči cijeli život. Počeo je petljati prstima, nervozno je počeo pritiskati različite tipke na različitim računalima kako bi bili spremni za prolazak satelita. U međuvremenu, Anastasia je kroz ekran računala zurila u ogromnu antenu na krovu. Podsjećala ju je na leteći tanjur, no u njemu nije bilo uhvaćenih svemiraca niti ičega što bi Anastasijino oko moglo vidjeti. Bila je nekako tužna ta antena, tako prazna i razjapljena u nebo, kao da čeka Godota koji nikad neće doći. Odnekud su joj u misli navrle riječi melodije koju je znala iz prošlog života: *Loneliness of the world. Loneliness wherever you look. Fragments floating in the emptiness. The elements in the kitchen. Cupboards, cups and plates. The faint voice of the nightingale singing in the dusk of the night...* Iz misli je prene Jean Yvesov uzbuđeni glas, tona koji dosad nije poznavala: „Evo ga, stiže, sad će biti iznad nas! Nadam se da ćemo uspjeti uspostaviti komunikaciju!“ Uskoro je Anastasia čula: „BIP, BIP, BIP...”

I ponovno: „BIP, BIP, BIP...” SwissCube im se obraćao i obavještavao ih da su njegova matična ploča, njegove baterije i solarne ploče žive i zdrave. Jean Yvesove oči žarile su se. Anastasia je maštala o malenom objektu u svemiru, stvorenom ljudskim rukama, kojemu treba točno 98,5 minuta da se okrene oko Zemlje po svojoj orbiti. Siguran sam da je u tom trenutku odlučila živjeti u skladu s dva Zemljina satelita: s Mjesecom i sa SwissCubeom... U

sljedećem trenutku ponovno je čula „BIP, BIP, BIP“, no sve slabije i slabije dok potpuno nije ishlapilo i dok ovdje na Zemlji sve opet nije bilo kao prije. Satelit kao da je nestao u odvodu svemira... No, u te tri minute, tri tako dragocjene minute, kao da su bili ujedinjeni njih dvoje, a čak nekako i ja s njima...

„To je bilo to...“, kratko je rekao Jean Yves i potom su polagano izašli iz zgrade. Na pustopoljini koja se prostirala pred njima neka je djevojka jahala konja i Anastasia bi se bila oduševila tim prizorom, djevojkom na konju ispred velike satelitske antene na zgradi, da nije bila ljuta na Jean Yvesa. „To je bilo to“, ponavljala je njegove riječi u glavi osjećajući kao da ju je upravo fizički i mentalno iskoristio. Kad ju je dovezao kući, samo je zalupila vratima automobila, a on je, pak, još snažnije zalupio vratima svoje sobe kad je stigao našoj kući. Po tome sam shvatio da se ponovno ništa nije dogodilo među njima, odnosno da se dogodilo sve.

Anastasiu sam vidio još samo jednom. Obavijestila me da odlazi jer otkad je SwissCube ušao u njezin život, ni ona više ne može ostati na jednom mjestu. Osjeća kako mora otići i kako njezin život nema svrhu biti u jednoj točki na Zemlji, već su mu namijenjene staze. Činilo joj se da je jedina prava istina, ono kakav život doista jest, taj crni satelit, sam u crnom svemiru. „Svi mi smo tek masa izgubljenih satelita čije su putanje unaprijed određene...“, bilo je posljednje što mi je rekla prije no što će izaći iz kafića.

Jean Yves, pak, nastavio je po svome, barem dok se i naši putovi nisu razišli. Čekao je taj dan kad će ljudima, nakon dvadeset godina, moći reći svoje misli i osjećaje. U jednom od naših šturih razgovora ispričao mi je kako mu se Anastasia ponekad javi iz udaljenih područja Zemaljske kugle i pita jedino kako je Swiss Cube, nikada kako smo on ili ja. On joj obično, jednom riječju, odgovori da je SwissCube dobro. Samo jednom joj je teška srca morao odgovoriti da je SwissCube zamalo umro. Morali su ga „restartati“, no na sreću Sunce je uskoro napunilo njegove dvije baterije, tako da je ponovno oživio i još živi.

MAŠINA BOLI

Tog sunčanog jutra Hans nije protegnuo ruke prema suncu zaklonjenom stropom, kako je noć prije zamišljao ugodu svojega buđenja sutradan. Na spavanje je otišao dovoljno rano, zadovoljan što je stan uredan i sav posao koji je trebalo obaviti obavljen. Zaspao je sa slatkim osmijehom pravednika na usnama, onim koji se rijetko vidi u odraslih ljudi. Da, sigurno je i on imao brige, ali u tom trenutku one čak nisu ni ishlapile, nego je Hans jednostavno zaboravio na njih. Misli su mu još neko vrijeme uživale na konveksnoj granici jave i sna, metamorfirajući polagano u san u kojem su oko sebe nosile široke krinoline od magle. Konture su im se gubile i one su prerastale u pastelne slike. Čovjek je tonuo u san radujući se sunčanom jutru i početku dana uz sok od naranče. Potom odlazak u ured, sve uredno, baš kao što treba biti, točno onako kako on voli... I doista, sljedeći dan jest bio narančast i sok od naranče jest bio sunčan i Hans se probudio na vrijeme bez podočnjaka... No, čim je krenuo protegnuti ruke nije ih uspio rastegnuti do kraja jer ga je u tom trenutku užasno zaboljela glava. Bol se protezala od početka čela pa sve do stražnje strane vrata, kao da na glavi nosi kapu boli... Aaaaaaaaaaaaa, viknuo je Hans, no krik mu je utihnuo, a bol se svejednako nastavila. Otišao je u kupaonicu i nakljukao se aspirinima, potom u kuhinji popio litre čaja i soka od naranče, uvjeren da je dobio neku virozu koja će popustiti kroz nekoliko sati, a ako ne do tada, onda barem do sutra. Odlučno je krenuo na posao s kojega se ipak nakon dva sata vratio jer bol je bila nepodnošljiva. Zakucao se u krevet i pokušao zaspati, no san mu nije dolazio na oči, već jedino nepitka, slana voda, rezultat moćne boli. Otišao je u kupaonicu i nakljukao se s još deset-dvadeset tableta, no ništa, niti jedna tableta nije pomagala! Nakon nemogućnosti da sam sebi pomogne, a što je mogao drugo – Hans je prvi put u životu nazvao hitnu pomoć. Bol je bila toliko snažna da nije uopće mogao misliti, nije uspio čak ni pomisliti nešto poput – ajme, život je doista nepredvidljiv, ovakav dan nisam očekivao! Nije stigao ni promisliti – otkuda takva snažna bol? Odakle može dolaziti? Sve misli bile su mu otupljene do kraja, poput oblutaka potonulih u more, postojala je jedino mukla bol. Čovjek sa svim svojim mislima i svakodnevnim obavezama, nestao je. U bolnici su ga odlučili zadržati, jer kad je napokon stigao ondje, već je vrištao od bolova, vrištao kao žena u porođajnim mukama, to je bilo nepodnošljivo, zvučalo je kao da ga netko kolje! Svi pacijenti u bolnici šaptali su, svi su pričali o tom muklom krikui koji nikako nije prestajao, postojan poput autoceste, do svemira i natrag. Svaki od njih tom je krikui davao vlastitu dijagnozu. Neki su mislili da je čovjek izgorio u požaru, neki da mu je netko isjekao utrobu, a neki čak da umire od ljubavnih muka. Jedino što nitko nije pomislio jest da Hansa boli glava.

Zvučalo je kao previše dosadna dijagnoza... Možda bi pacijenti prestali pričati o tom neobičnom pridošlici da su doktori uspjeli obuzdati njegov krik. No, čak ni najmodernije tablete i anestezije nisu pomagale. Hans bi se uvijek probudio od boli, kao da je doživio neku vrstu nadsmrti, smrti tako bolne da te bol vraćala natrag u krik, u život... a ti niti u životu niti u smrti, ne možeš biti miran. U narednih petnaestak dana doktori su učinili sve pretrage, no ništa nisu uspjeli pronaći, tako da su, kao šećer na kraju, zaključili da je – Hans lud i otpustili ga iz bolnice. Dok su ga u invalidskim kolicima gurali kroz vrata, njegov krik je i dalje trajao u istom intenzitetu, niti jači niti slabiji, zvučao je poput ratne sirene koja je svojim zvukom u ovom slučaju nepotrebno uzbudivala svijet. Stoga su svi jednoglasno donijeli odluku da će ga smjestiti u ludnicu, uvjereni da ne treba pripremati zvučno izoliranu sobu za njegove krikove jer će Hans uskoro utihnuti od iznemoglosti. Na sveopće iznenađenje, to se nije dogodilo čak ni nakon petnaest dana. Hans je i dalje, poput najkvalitetnijeg nosača zvuka, postojano vikao aaaaaaaaaaaaaaaaaaaaaaaaaaaaaaaaaaaaaaaaaaaaaaaaaaaaaa, pretvoren u mašinu boli. Nakon što njegov krik nikako nije prestajao, više ni u ludnici nisu znali što bi s njim. Izludio je čak i već lude luđake koji su odlučili slijediti njegov primjer, tako da su svi vikali aa, au, ili ua, ili su plakali, ili vrištali, ili što god, ali ludnica se napokon preobrazila u pravu pravcatu ludnicu! Ludilo više nije bilo moguće obuzdati, pacijenti su toliko izludjeli doktore da je nekolicina njih napustila svoja radna mjesta jer takve uvjete naprosto nije bilo moguće izdržati! Devedeset posto osoblja pobjeglo je glavom bez obzira, a onaj manji postotak preostalih morao je zvati različite stručne službe u pomoć! Tek nakon dva dana pedesetak ljudi zajedničkim je snagama uspjelo smiriti situaciju. Hansa su preselili u sobu koja je gutala zvuk, tako da je za vanjski svijet nepotrebno Hansovo aaaaaaaaaaaaaaaaaaaaa napokon prestalo postojati. Luđaci su većinom klonuli sami od sebe, a one najupornije su nakljukali tabletama. Luda je ustanova napokon utihnula, svaki zvuk je nestao, tako da je sad više nalikovala grobnici i bilo je teško zamisliti ludilo koje se u njoj trenutak prije događalo. No, Hansovo se aaaaaaaaaaaaaaaaaaaaaa, postojano poput sata koji visi na zidu prazne kuće, nastavljalo. Stručnjacima je već postajalo vrlo neobično, odnosno, mogla se ta pojava polako već zvati fenomenom, to što Hans nije umro od napora ili gladi jer su mu doktori šopanjem i preko infuzije uspijevali dati jedva dovoljno za život. Nije bilo moguće da taj čovjek i dalje više aaaaaaaaaaaaaaaaaaaaaa, zdravo i odlučno kao da je počeo to činiti tek trenutak prije! Zar mu nije potrebno niti malo sna?! Stručnjaci su nahrupili u njegovu komoru bez prozora naoružani čepićima za uši. On je mirno sjedio na krevetu, leđima naslonjen na zid i vikao aaaaaaaaaaaaaa, dok je vani, izvan ustanove, sunce polagano zalazilo u svom mekom ritmu kao da je željelo pomilovati svaki djelić neba, polagano dan poslati u san. Hansov način vikanja aaaaaa bio je mnogo okrutniji

od Sunčeva načina zalaženja, iako su se obje radnje iz dana u dan ponavljale. Hansov se način nalazio izvan svijeta, izvan Sunca i Mjeseca jer je njega sad već toliko boljelo da nije mogao uživati u tonovima, toliko ga je boljelo da niti plačem nije mogao proizvesti barem neku vrstu melodije, neki lagani trzaj ili žestoki jecaj. Bol koju je prvotno osjećao na neki se način pretvorila u njegovu snagu, u njegovo gorivo i Hans kao da je istovremeno postao bolniji i snažniji ne samo od cijeloga zemaljskoga svijeta, nego i od samoga kozmosa... Većinu stručnjaka nije zanimala ta strana Mjeseca, već su željeli saznati (fizički) razlog zašto taj čovjek još nije umro, ili barem klonuo. Vijest je opasno uzdrmala cijeli svijet! Svi su nahrupili u Hansovu malu sobu! Crni, bijeli, crveni i žuti, oni iz bogatih i oni iz siromašnijih zemalja, oni iz ratnih područja i oni iz bogatog zapadnog svijeta, svi ama baš svi, nekako su pronašli novac za avion i doletjeli Hansu na metalnim krilima! Kad su se napokon tiho ušuljali u njegovu sobu (kao kontrast njemu koji je tako glasno vikao aaaaaa), ugledali su čovjeka koji je s jedne strane bio izvan svijeta, jer nisu mogli uspostaviti kontakt s njegovim zjenicama, a s druge strane – pa ama baš svi su ga razumjeli jer je njegov rječnik bio jednostavan, tja pa on je neprekidno ponavljao prvo slovo abecede! Promatrali su ga u čudu različiti stručnjaci, vjerski fanatici, propovjednici; promatrali su kontrast između Hansova patničkog lica i odrješitoga glasa „a“ koji je izvirao iz njegovih skamenjenih otvorenih usta. Zvuk koji su ta usta proizvodila bio je čvrst i postojan, zamalo pa nezemaljski, kao da nije pripadao tom nekom čovjeku zvanom Hans, dok je lice Hansovo bilo bijelo i činilo se kao da su sve nabujale vode svijeta skrivene iza njega i kao da u grču žele prodrijeti van, a ne mogu. Pogled na Hansovo lice štipao je srca ispunjavajući ih tugom, dok ih je aaaaaa koje je Hans proizvodio ipak ispunjavalo strahom. Vjerojatno stoga što im je patničko lice bilo nešto poznato, nešto s čim su se mogli povezati, dok je taj neprekidan zvuk bio nešto dotada neviđeno i zato su ga radije, čak i ne jedino zbog same glasnoće, čepićima za uši odlučili isključiti. Tim je činom istraživanje Hansa napokon moglo započeti. Uskoro su stručnjaci izvadili čepiće iz ušiju te se razbježali na sve strane, dok je manji broj njih ostao proučavati samu prisutnost toga čovjeka. Razbježani stručnjaci prikupljali su materijal o Hansovu životu, dok su oni prisutni proučavali svaki detalj njegova tijela. Nakon nekoliko dana oni razbježani vratili su se s tomovima papira s podacima o svakom djeliću Hansova života. Ništa posebno zanimljivo nisu uspjeli pronaći. Hans je imao dosadan život, netko bi rekao, u kojemu je sve išlo kao po žnorici! Rodio se u dobrostojećoj državi kao dijete dobrostojećih roditelja koje je u propisanom roku završilo ekonomski fakultet i nakon toga je odmah uspjelo naći posao te redovito, svaki dan od 8 do 17 h pohađati stol i računalo u svojem uredu. Iz nekoga nedokučivog razloga, kao što to razlozi koji se tiču takvih pitanja obično jesu, Hans nije imao ni djevojku ni ženu. Neki su njegovi prijatelji čak mislili da je

homoseksualac, no stručnjaci zapravo nisu znali na koji bi im način ovakvi nerazjašnjeni podaci mogli pomoći. Stavili su upitnik pokraj rubrike koja se ticala Hansova seksualnog života i odlučili nastaviti s podacima koje su imali, iako im čak ni oni nisu previše pomagali. Hans je bio prosječan čovjek iz dobrostojećeg svijeta koji se preko dana hvatao za čvrst plot svojega posla, a predvečer je iz svoje udobne fotelje obavezno pratio svjetsku i domaću politiku. Rat ondje, izbjeglice ovdje, teroristički napad blizu, uragan tamo, štrajkovi tu... Nakon toga bi rukama oprao suđe te zadovoljan otišao u krevet. Kao što je jedan prijatelj izjavio, Hans izuzev televizora nije posjedovao tehniku jer ga je manualni rad opuštao. Nije imao čak ni mašinu za pranje rublja. Hans je bio smiren tip, izjavili su svi prijatelji i nije im išlo u glavu kako on već dvadeset dana više aaaaaaaa, taj čovjek koji nikada u životu nije podignuo glas, a kamoli da bi vikao bez prestanka! Miran čovjek koji je živio za sebe i nikoga nije dirao niti je itko dirao njega. Više-manje to je bilo ono što su pametni psiholozi o tom čovjeku saznali! Brže-bolje su svu papirologiju donijeli u bolnicu gdje je ostatak ekipe proučavao Hansovo tijelo od A do Ž. Ovi su, pak, tutleki čiji su mozgovi živjeli u kutijama čije im debele membrane nisu dozvoljavale da odu u posjet drugim kutijama i da svoju misao povežu s nekim drugim mislima, dakako, otkrili još manje. Njihov je zaključak bio da je s Hansovim tijelom i mozgom sve u redu. Zašto taj čovjek još nije umro i što mu je zapravo, to oni nikako nisu uspijevali saznati, tako da im je ta igra već polagano postajala napornom, jer nisu znali kako je igrati. Svaki čovjek voli igrati igru koju zna igrati i koja mu ide, inače se povlači u neke druge igre! Većina se stručnjaka vratila svojim poslovima, prije toga duboko uzdahnuvši „ah“. Duboki „ah“ čula su dva posljednja preostala entuzijasta koje je problematično i teško Hansovo bivanje onako, baš istinski, uzbuđivalo. Za razliku od ostalih stručnjaka koji su Hansa odlučili proučavati kao objekt i koji su se uskoro naviknuli na njegovo duboko tužno lice a monstruozno, mašinerijsko aaaaaaaa su začepili čepićima, ova su dvojica bili ljudi s malo više srca i mozga. David je bio molekularni biolog, a Robert filozof koji je, među ostalim, mnogo znao o religiji i lingvistici. Njih dvojica, svaki za sebe, nisu mogli podnijeti uskogrudni pristup ostalih stručnjaka, tako da su samo šutjeli strpljivo čekajući da ovima nemogućnost pronalaska crnog ili bijelog odgovora uskoro dosadi te da napuste sobu. Kad su ovi to napokon učinili s glasnim „ah“ i zalupili vrata za sobom, Robert je poskočio do stropa. David ga je iz drugoga kraja sobe promatrao s nepovjerenjem. „Tko je pak sad ovaj“, mislio je. „Valjda neki luđak. Tko bi posljednji ostao na frontu doli ja i luđak.“

„Zašto skaćete, pobogu?“ pomalo osorno upitao je zajapurenog Roberta, a zvuk Hansova aaaaaaaa nadjačavao je pitanje. Hans se, pak, i dalje nije ni pomaknuo. Poput skulpture koja više aaaaaa spokojno je sjedio na svojem mjestu. Davida je to istodobno rastuživalo ali i fasciniralo. No, prema njegovim shvaćanjima, problemi su bili tu da se rješavaju i koliko god

tragični bili, bilo je neophodno da istovremeno fasciniraju istraživača jer iz dosade nemaštovitosti ne rađaju se pravi rezultati, već samo djeca! Stoga treba bilo kako riješiti taj problem i gotovo, kad se već sam od sebe pojavio!

„Hej, čovječe, zašto skaćete, pobogu?“ upitao je ponovno nakon što nije dobio odgovor, a čelo mu se lagano naboralo.

U tom je trenutku Robert zastao, a lice mu je bilo crveno kao da je cijeli dan proveo na snijegu neke visoke planine. Smireno je pogledao Davida.

„Što vi mislite da sam ja neki luđak koji će skakati do sutra? Ili još bolje, da je Hansova bolest prešla na mene, ha?! Ne, stari moj, dakako da sam mislio stati, no prije toga morao sam svim živcima izraziti veselje što je moj mozak polako počeo odmotavati klupko ovoga slučajaaaaaaa“, izgovorio je Robert, značajno podignuvši obrve i stopivši svoje aaaaa s Hansovim.

„A da?!“ počeo se inatiti stasom malen David, a okrugla škembica mu je veselo poskakivala. „A da, a da, a što ste vi to, molim vas, uspjeli saznati...? Nisam primijetio da ste provodili testove, nego ste cijelo vrijeme sjedili u kutu i šutjeli!“

„Pih, testovi! Kao da ja vjerujem testovima, a i što mi oni uopće govore i dokazuju? Testovi su ili ‘da’ ili ‘ne’. Ono neizmjereno ostalo teško se može saznati testovima“, prezirno je odgovorio Robert i uzdahnulo. „No, dobro...“, nastavio je malo lakše, „što je tu je. Svatko neka vjeruje u ono što vjeruje, no ja imam pravo na svoje metode.“

„A koje su to?“, i David je malo popustio u napadu.

„Ja jednostavno mislim“, rekao je Robert uzdahnuvši i okrenuvši glavu prema Hansu. David je također utihnuo. Oba muškarca promatrala su Hansovo patničko lice koje kao da je preraslo u prirodni element te su se sva ljudska bića osjećala jednako pri pogledu na nj.

„Dakle... što ste smislili?“ upitao je David oprezno nakon nekoliko minuta tišine.

„Smislio sam aaaaaaaaaaaaa! Hajde idemo van oдавde popit kavu pa ću vam objasniti!“

„A što drugo uopće postoji u ovome slučaju osim aaaaaaaaaaaaa... možda mi i to možete objasniti?!“ našalio se David.

„A što drugo uopće postoji u bilo kojem slučaju...?“ nije se dao Robert.

I tako su na kraju dvojica muškaraca, ruku pod ruku spojena s Hansovom tugom, izašla iz zvučno izolirane sobe. Hans je postojano kao i dotad svojim aaaaaaaa nastavio ljušturu svojega tijela i ljušturu sobe – činiti živom.

* * *

Kad su sjeli na kavu, Robert ništa novo nije otkrio Davidu, već mu je jedino svrnuo pažnju na ono što su svi oni koji su vidjeli Hansa mogli primijetiti. Da, radilo se o aaaa koje su svi mogli razumjeti, aaaa o prvom dječjem plaču, aaaa o prvom slovu abecede. Trebalo je krenuti otpočetak, smatrao je Robert. Taj čovjek ipak već skoro mjesec dana više aaaaaaaaaaaaa, više nešto najuniverzalnije u ljudskome svijetu, a čitav tim stručnjaka ne može dokučiti što mu je... Nije li to na neki način paradoks, to što je čak i prvo slovo abecede za ljude još uvijek potpuna mistika...? S druge, pak, strane, jasno je bilo njemu da baš zato što se radi o „univerzalom“, možda nikad nitko neće dokučiti Hansovu tajnu... I to doista ne bi bilo bitno, rješenje ne bi bilo neophodno, moglo bi ga se zauvijek prepustiti kontemplaciji, da se nije radilo o bolnima krvi i mesu, o čovjeku. Stoga, obavezno moraju krenuti od krika, od univerzalne boli. Tim će putem, smatrao je Robert, možda doći do rješenja. Uspio je uvjeriti Davida da te jednostavne misli koje su se u njegovu mozgu pojavile u apstraktnim oblicima, podvrgne testovima. Priznao mu je i sam da po pitanju boli kontemplacija nije dovoljna... Želio je pomoći tom čovjeku... i bilo mu je jasno da bez nekoliko testova to neće biti moguće. Trebalo je početi od Hansove glave, jer ona je bila ta u kojoj je sve počelo. Trebalo je pregledati apsolutno svaki njezin detalj, u doslovnom smislu riječi – cjepidlačiti. Testovi koje će David provesti savršeno će demonstrirati značenje toga glagola.

* * *

Dvojica su stručnjaka odlučila još jednom detaljno pročešljati Hansovu glavu. „Uzdaj se u se i u svoje kljuse“, bio je njihov moto. Čemu vjerovati drugima? Primili su se posla i prvo pažljivo pregledali Hansovu glavu iznutra i kad ondje nisu ništa našli, počeli su pregledavati vanjsko područje. Nekoliko dana kasnije ni ondje ništa nisu našli. S Hansom je, pokazivali su testovi, bilo sve u redu, no zašto je onda, pobogu, vikao aaaaaaaa već mjesec dana, pitala su se dvojica sad već prijatelja, u očaju se hvatajući za svoje glave. Trebalo bi im biti drago što

je čovjek očigledno zdrav, ali kako kad zapravo – nije. Oni su se jedino, strašno ali istinito, mogli nadati da će pronaći nešto neobično u vezi s Hansom. I da Hans uskoro odjednom nije sasvim posijedio, ne bi čak niti dvojici entuzijasta pala na pamet ta neobična ideja.

Posljednja stvar koju nisu provjerili, stvar dovoljno bujna koja im se cijelo vrijeme nalazila pred nosom, stvar puna dlaka, tako da su bogme imali na čemu cjepidlačiti – bila je Hansova kosa! Ovaj je put na ideju došao David dok ga je Robert zadirkivao kako se prije nije toga sjetio!

„Zato što po naravi nisam prokleta cjepidlaka! Čemu pažnju poklanjati svakoj dlaci? To samo psihopati rade!“ kao i uvijek, pomalo teatralan bio je David, no svejedno mu nije dugo trebalo da se baci na posao. On i njegova, također teatralna škembica koja je svojim lelujanjem neprestano svrtala pažnju na sebe, odšetali su se do laboratorija i zatvorili se ondje s različitim sijedim vlasima koje su išćupali iz Hansove glave.

Krenuo je David zajedno sa svojim mladim doktorandima proučavati dlaku po dlaku. Mladi kolege mislili su da je skrenuo s uma pa čemu dlaku po dlaku?! On uopće nije ulazio u rasprave s njima, jer je donekle dijelio njihovo mišljenje, već bi im jednostavno odgovorio da tako daje kredibilitet glagolu „cjepidlačiti“. Na spomen tog argumenta oni su ostajali bez teksta, sve imenice zamirale su u njima u sjeni toga glagola te bi jednostavno nastavljali raditi ono što im je David odredio. U tišini laboratorija svaki je stručnjak u ruci držao po jednu Hansovu sijedu vlas, njihova različita lica promatrala su Hansove naoko potpuno iste vlasi. Kad je napokon svaki od njih prodro u nestašnu liniju koja se nalazila pred njim i kad su svi sjeli za okrugli stol kako bi usporedili rezultate, imali su što vidjeti – DNK svake pojedine vlasi bila je drugačija, nije pripadala istome čovjeku! Hans je na glavi nosio jedan čitav grad od oko dvjesto tisuća stanovnika i taj je broj neprestano rastao jer se Hansova kosa nije prorjeđivala, već je iz dana u dan postajala gušćom! David se zamalo onesvijestio, a bogme ni Robert ovako nešto nije očekivao. Hans je postao jedinstven krik cijele zemaljske kugle. Svi oni čije je probleme nekad promatrao ugodno izvaljen pred ekranom, sad su postali njegov neodvojiv dio. Izrastali su mu iz glave zamijenivši misli koje zbog boli više nije mogao oblikovati! Dva stručnjaka entuzijasta, nakon prvotnog šoka, počela su se veseliti, uhvatila su jedan drugoga za ramena i počela se vrtjeti u krug. No, val veselja nije dugo trajao jer su shvatili da Hans i dalje više aaaa, a to što oni jesu došli do velikoga otkrića nije im baš previše značilo jer su znali da će se uskoro novi val još obimnije skupine strvinara okupiti oko tog jadnog čovjeka. Nije se više radilo samo o različitim skupinama stručnjaka, već o cijelome svijetu, svima onima koji su potencijalno mogli rasti iz Hansove glave! Hansov se „glas“ proširio nadaleko i naširoko! Različiti ljudi bacili su se na Hansovu glavu, u

potpunosti zaboravivši na njegovo bolno lice. Počeli su milovati njegovu kosu ili čupati dlake kao suvenire ili su bili toliko egocentrični da su čak i sad, kad se svijet na Hansovoj glavi prostirao pred njima u neprestano rastućem moru dlaka, ponovno tražili same sebe (tko zna po kakvoj logici budući da su sve dlake naizgled bile iste)! Pojavili su se čak i ljubitelji životinja do kojih je nekako doprla vijest da se na Hansovoj glavi nalazi i pero jednog ubijenog pilića, dlaka majmuna koji je zatvoren u kavezu jednog zoološkog vrta te čak i transgeničan DNK jednog laboratorijskog mišića! Agresivna je skupina životinjoljubitelja fizički napala Hansovu glavu nastojeći uništiti sve dlake koje su pripadale ljudima i da specijalna policija nije intervenirala, razjareni životinjoljubitelji ubili bi jadnoga čovjeka! Nevjerojatno u kakav se kokošinjac pretvorio svijet oko Hansa! Koliko izgubljenih ljudi zbog kojih je Hansov slučaj postajao sve veća i veća turistička atrakcija! Novine su reklamirale njegov slučaj kao: „Univerzum boli na jednoj glavi!“ ili „Požurite! Dodirnite bol svijeta na jednome mjestu!“ ili „Običan muškarac iz zapadnog svijeta postao novi Mesija!“ ili „Umjesto uplakanih skulptura Madone, aaaaaaa iz ukočenog Hansovog mesa!“ Sposobni su zarađivali na budalama trpajući ih u avione i prodajući im sijede dlake, a budale su, svaka iz svojega razloga hrlile vidjeti Hansa ili vidjeti sebe ili vidjeti cijeli svijet (ovisno o pojedinom slučaju!). To je bila jedinstvena prilika, a također i jedan od popularnijih slogana – „Na Hansovoj glavi svijet, Hans i vi sami!“ Ljudi više za odmor nisu odlazili na Bali ili na Kubu, već su putovali na Hansovu glavu prešetavajući se prstima po toj malenoj zemaljskoj kugli... Uskoro su se pojavili i politički problemi jer je vlada države u kojoj je živio Hans željela zabraniti posjete Hansu, no druge su države intervenirale tumačeći kako se posjeti Hansu ne mogu zabraniti jer on u sebi nosi DNK čitavoga svijeta te stoga apsolutno svi imaju pravo na njega! Njegova je domovina i dalje pokušala dokazati pomahnitalom svijetu da se radi o pojedincu pod imenom Hans, a ne o mrtvom svijetu svjetskih stanica koje rastu iz njegova tjemena, no ništa nije pomagalo. Druge su se države udružile pozivajući se na različite zakone i Hansova je domovina morala ponovo dozvoliti dolazak raznih turista koji su obilazili njegovu glavu tražeći različitosti među sijedim dlakama! Da, i takvi su problemi nastali – Hansova je glava ponovno dokazivala nadmoć BIJELE rase! Zašto su sve dlake bile bijele, pitali su se mnogi! S jedne je strane Ku-Klux-Klan likovao jer Hansova je glava napokon bila istinski dokaz da je bijela rasa nadmoćna svima drugima, s druge strane, Crkva je pokušavala ublažiti takve izjave logičnom izjavom da Hansova kosa dokazuje da su svi ljudi isti budući da su sve dlake iste boje, s treće strane javili su se neki obojeni koji su pod svaku cijenu željeli pregledati Hansovu kosu i izvući svoju bijelu vlas iz svijeta Hansove glave jer nisu željeli biti ondje zajedno s bijelcima! Sve zajedno, nastao je cirkus nad cirkusima! Robert i David bili su očajni jer su sebe krivili za ovo što se sad događalo Hansu. Svi ti

postupci kojima su svjedočili bili su vrlo nelogični i neprimjereni odraslim ljudima, osim izjave Crkve. Ako pod svaku cijenu želiš izvući svoju vlas iz Hansove glave da ne budeš ondje s bijelcima, kako ti onda ne smeta bivanje s njima na istoj zemaljskoj kugli? Ili, zar Ku-Klux-Klan čak nije u stanju shvatiti niti najjednostavniju činjenicu na svijetu, to da je Hans jednostavno posijedio od stresa? Ne shvaćaju li oni da sve rase sijede u bijeloj boji?! Ajajaja, Robert i David hvatali su se za glavu, nemoćni da pomognu Hansu. Taj je čovjek osjećao bol čitavoga svijeta, bio je najtankoćutnije biće na svijetu, a svijet ga je nemilosrdno čerupao. I što je bilo jednako strašno – svijet u svoj svojoj silovitosti nije čerupao samo njega, već i samoga sebe.

Koliko će se puta morati ponoviti nove verzije istih priča?, pitao se Robert. Kako ljudi mogu baš u tolikoj mjeri živjeti izvan drugih lica, izvan svijeta, a samim time i izvan sebe? Gdje se svijet uopće nalazi?

Dok se Robert povlačio u misli, David je u laboratoriju za svaki slučaj proučavao dlake s Hansova lica i tijela. Nije pronašao ništa neobično, sve su ostale vrste dlaka sadržavale Hansov DNK. Dakle, lice koje su gledali bilo je samo njegovo lice, tijelo koje je ukočeno sjedilo na krevetu bilo je samo njegovo tijelo...

A zvuk koji je Hans ispuštao, tako je mislio Robert, bio je zvuk cijeloga svijeta, zvuk boli i zvuk prvoga plača, zvuk ratnih sirena i zvuk brodova koji nose namirnice u daleke zemlje. Bilo je to „a“ koje nije željelo prestati, a koje je predstavljalo udisaj. *U početku bijaše Riječ i Riječ bijaše u Boga i Riječ bijaše Bog. Ona bijaše u početku u Boga. Sve postade po njoj.* Praznini daha oko koje se oblikovalo tijelo...

Ali baš tijelom, tijelom Hansovim, možda ga možemo spasiti... mozgao je David grickajući šibicu zubima. Tijelo je sasvim njegovo i lice je potpuno njegovo i otisak prsta je njegov i neka ga strvinari ostave na miru, prokleti bili!

U tren oka David se stvorio u Ministarstvu vanjskih poslova s novim nalazima i natjerao pomoćnike ministra da pošalju novi dopis u inozemstvo. Nakon nekoliko dana ponovno su dobili odgovor HIA -e (Hans International Agency).

Odgovor je glasio da, prema teorijama svjetskih stručnjaka, Hans i dalje živi zahvaljujući prisutnosti tuđih DNK u svojoj kosi, tako da nikako neće biti moguće izolirati gospodina i zabraniti cijelom svijetu da ga posjećuje. Bez tuđih DNK koje se vjerojatno naizmjenično aktiviraju, gospodin Hans bi odavno bio mrtav. Nažalost, njegov život sad pripada svima.

Jedino što bi bilo moguće učiniti, bilo bi odvojiti Hansovu glavu od tijela, no takav bi postupak ponovno zadirao u ljudska prava. Hans se doima potpuno zdravim, tako da takva vrsta eutanazije ne dolazi u obzir, a i pitanje je što bi se u tom slučaju dogodilo sa svijetom na njegovoj glavi. Jesu li vlasi na njegovoj glavi povezane sa životom određenoga ljudskog bića koje trenutno šeće ulicama nekog velegrada ili ne... teško će se ubrzo istražiti, no Hans je stoga opasan i po svjetsku sigurnost. On možda drži živote hiljada ljudi u svojim rukama, ispravak – na svojoj glavi te ga se stoga može smatrati novom vrstom terorista, odnosno bio-oružja. Iz svih navedenih razloga HIA proglašava Hansa (po život opasnom) svjetskom baštinom koju neprestano treba nadzirati. Povrh svega, više se ne može potvrditi da je Hans još uvijek ljudsko biće, budući da mu je tijelo ukočeno, a usta bez prestanka viču aaaaa. HIA ne može u potpunosti zabraniti posjete Hansu. Osobama koje zadovolje uvjete HIE i zatraže posebnu dozvolu za pristup, susret s Hansom bit će omogućen.

Pročitavši to, David nije mogao vjerovati svojim očima! Ton je bio tako hladan kao da se ne radi o ljudskom biću koje osjeća bol čitavog svijeta duboko kroz svoju kožu! Ili možda baš zato, zbog previsoke doze empatije, Hans više nije ljudsko biće...? Unatoč ljutnji koju je osjećao, zapitao se David je li Hans još čovjek ili ga je ta nevjerojatna bol koju je osjećao odvela daleko od ljudskosti, bliže svijetu mašina? Hans više nije bolio samoga sebe, već ga je bolio cijeli svijet, a to je možda malo drugačija bol koju nitko do sada nije iskusio. Slabiji, snažniji, tko zna! Nadalje, pitao se David, koliko dugo Hans uopće može živjeti, kad će mu napokon nestati toga glasa, koji je tko zna kome pripadao?! Glasa boli koji se pretvorio u metal koji reže... Mozgao je i mozgao, dok napokon nije došao do kakvog-takvog, vrlo jednostavnog rješenja. Pa tako je, ostat će bez glasa onda kad ga on i Robert napokon sakriju od svih strvinara! I onih s HIA propusnicom i onih bez nje! Nema se što drugo više učiniti.

* * *

Sljedeći put Robert i David zajedno su posjetili Hansa. On je i dalje, kao i posljednji put sjedio na krevetu i vikao aaaaaaaaaa, kao da doista moli za eutanaziju. Prije dvojice entuzijasta kod Hansa je bila frizerka koja je dobila propusnicu jer je izjavila da želi oblikovati frizuru od Hansove kose kako bi pokazala svijetu da je on cjelovito mjesto koje može funkcionirati jedino u strukturiranim, estetskim sistemima. Samo krutost čini razliku, dok je podatljivost raspuštene kose za mekušce, izjavila je. Kad se napokon dokopala Hansa, škarama je napala njegovu glavu pokušavajući na taj način počiniti masovni genocid,

iščupati sve vlasi iz korijena. Ponovno je specijalna policija morala intervenirati pa, iako je Hansova frizura sad bila malo neravna, on je na kraju ostao sačuvan u jednom komadu, a niti smrtnost na svijetu nije porasla, izjavila je HIA. Dvojica entuzijasta uzdahnula su u isto vrijeme razumjevši se u potpunosti i bez riječi.

„Znaš...“, rekao je Robert nadglasavajući se s Hansovim aaaaa: „Znaš li ti zašto sam ja onda bio reagirao na ‘ah’ onih odbjeglih stručnjaka? Zato što Hans, zapazio sam, ne viče ‘ah’ već jedino aaaaa... kao da nešto nedostaje. Zanimljivo, to njihovo ‘ah’ asociralo me i na prvo slovo kabalističke abecede, kabalističkog aleph-beta – slovo *Aleph*. Aleph se izgovara ‘ah’, a simbolizira zrak, vjetar. ‘Ah’ je prvi plač djeteta nakon rođenja..., riječ koja bijaše u početku. Tri slova, pak, zajedno sriču riječ *Aleph* – Aleph, Lamed i Peh. Aleph jest dah, Lamed simbolizira glavu, a Peh grlo... Na taj način snaga vjetra ulazi u tvoju glavu, u tvoje grlo, kako bi ti izgovorio *Aleph*; kako bi prodisao i progovorio... Bez zraka ne možemo govoriti i uskoro umiremo. No, meni se čini da je jedino Hansov slučaj suprotan tom zemaljskom pravilu. On izgovara aaaaa, ali kao da više ne diše na ovoj zemlji, kao da mu nedostaje to slavodobitno ‘h’ kako bi prodisao ili kako bi, tko zna – možda zauvijek ostao bez daha. Nije li to jedini način da mu pomognemo? Posljednja prilika prije nego što ga svijet do kraja raskomada? Ne mogu više slušati aaaaaa bez kraja i konca, bez ikakva smisla za ovaj naš zemaljski svijet.“

„Čini mi se dobra ta tvoja ideja, stari. Ja sam također zaključio da moramo početi ozbiljno djelovati! Ovo je postalo nemoguće – neki ga, poput ove frizerke, dolaze vidjeti iz potpuno fanatičnih uvjerenja, drugi se žale da im izaziva grižnju savjesti podsjećajući ih na njihov lagodan život dok polovica svijeta gladuje. Jesi li vidio to u novinama? Neka žena je izjavila da više ne može voditi normalan život otkad zna da Hans živi u njenom gradu! Zamolila je gradsko poglavarstvo da ga pokuša otpraviti u dijelove svijeta gdje vlada patnja i jad jer tamo bi se Hans bolje uklopio, a ona bi se napokon mogla posvetiti pametnijim stvarima!“ govorio je David vrteći glavom.

„Da, ipak je stvarnost stvarnost, a televizija televizija... No, čovjeku ponekad doista ne ide u glavu koliko su, zapravo, ljudi bešćutni. Čini se tako laganim, kao da nije potrebna velika empatija i inteligencija, kako se ne bi izrekle takve izjave ili poduzele neobične frizerske akcije... ali očito nije tako! Svijet je Idiot!“

„I to na Hansovoj glavi, ha ha!“ umirao je od smijeha David pokazujući na Hansove sijede dlake. Kosa mu je već bila vrlo masna jer ju se nitko normalan, nakon različitih izjava HIA-e, više nije usudio dodirnuti.

„Pogledaj kako je prljav i mastan svijet!“ rekao je Robert šetkajući gore-dolje po ćeliji, čak pomalo veselo gestikulirajući rukama. Njegovo izduženo tijelo pridavalo je profinjenost stiješnjenom prostoru...

„Strašno, da... Dao bog da nestane u svoj svojoj prljavštini... No, reci mi... Jesi li smislio cjelokupan plan pomoći Hansu...? Što si mislio?“ zanimalo je Davida dok se igrao valićima svoje škembice.

„Pa, budući da Hansa ionako više ne smatraju ljudskim bićem i da se ne zna kojoj državi pripada jer je on, jel' te, pravi kozmopolit.... nisu li to dovoljni razlozi da se tog čovjeka lansira nekamo u kozmos?!“ reče Robert samozatajno.

„Misliš u svemir, ti bigulicu?!“

„Da, mislim u svemir!“

„Aaaaaaaa!“ dreknuo je David čije je veselo aaaa napokon stvorilo neku vrstu melodije stapajući se s Hansovim mehaničkim zvukom. „Pa, kako ćemo to srediti....?“ upitao je sav zajapuren.

„Imam ja svoje veze, ne brini...“, odgovorio je Robert malo pogladivši nevidljiv brk.

„Ha, ha!“ počeo ga je David tapšati po ramenima. „Pa ti si zakon, stari! I znaš što – nadam se da si u krivu! Nadam se da Hans neće izgovoriti ah, već ha ha ha!“

* * *

I tako je Hans, najkozmpolitskiji čovjek svijeta (kojega su, između ostaloga, stoga prestali nazivati čovjekom) vrlo vjerojatno završio negdje daleko u kozmosu. Bez traga i glasaaaaa njegovo je tijelo nestalo. Najvjerojatnije je završilo na Mjesecu jer je on ipak najbliže tijelo na kojem nema vjetra. Je li Hans Mjesecu donio d(ah) ili ga je Mjesec njemu oduzeo, nikad se neće saznati. Na Zemlji nitko nije primijetio da je jednoga dana otprilike dvjesta tisuća ljudi umrlo u istome dahu, no tko bi ga znao je li to bilo zbog Hansa ili je to slučajnost, pojava koja se ponavlja iz dana u dan? Neki i dalje ništa ne primjećuju, a neki vjeruju u teorije zavjere i traže Hansa po Zemlji. Svjetska sigurnost je u pitanju, jel' te.

TAMNA STRANA PRIČE

Svakoga dana, na putu do posla, prolazila sam zemljom punom praznih štrikova koji su podsjećali na one za sušenje veša. Moj pogled iz vlaka doticao se jedino tankočutnih linija; ponekad su se nervozno otimale vjetru za koji se činilo da ih pokušava zaobliti. Zaštićena tijelom vlaka, nisam osjećala njegovu moć na licu, ali sam znala da je krenuo u napad na linije pokušavajući im dati nešto ili oduzeti nešto, nisam točno mogla odrediti što... Ništa, uvijek bi se na kraju povukao, a one ostale slavodobitno visjeti. Prazne, horizontalne linije, čije postojanje je izgledalo tako neobično. Polje tankih crta, horizonti su im se nastavljali unedogled kroz prozore vlaka, nestajući u daljini. Promatrala sam ih svaki dan iznova u nadi da ću nešto shvatiti, da ću saznati gdje im se točno nalazi početak a gdje kraj, da će mi netko reći kako su to odmorišta za ptice... ili da će, ako ništa drugo, netko jednoga dana objesiti nešto na te razapete štrikove koji su u meni izazivali nelagodu, jer ništa nije se događalo na njima osim prolaznoga vjetra i nevidljive kiše, a ptice su ih uvijek zaobilazile privučene golim granama. Svaki dan na putu do posla maštala sam kako ću na tim linijama ugledati barem malenu ružičastu dječju košuljicu kako se trajno grije na suncu i osjetiti njen pamuk kako se topi pod prstima. Nešto odakle bih mogla početi... Ali ništa se nije mijenjalo, iz dana u dan samo zjapeće linije. Priča oko mene bila je toliko nelagodna da me i sad prođu srsi kad se sjetim toga osjećaja, kao da mi netko izvija kralježnicu ili laboratorijskom mišu izaziva moždani udar gurajući mu šipkicu u tkivo. Priča koja mi nije ništa govorila niti je ikamo vodila i nisi se u njoj imao ni za što uhvatiti, iako je sve oko tebe visjelo i svijet je bio pun štrikova za koje se iz vlaka činilo kako su postavljeni na visini koju je ljudsko biće moglo dohvatiti. Moj je vlak samo nastavljao prolaziti kroz napeto, prazno crtovlje, a ja sam bila sretna što je šibao sto na sat jer sam morala samo oko pola sata podnositi nelagodu koja mi je stvarala knedlu u grlu činivši mi glas tišim i hrapavijim. Nelagodu koja je onu moju zamišljenu ružičastu košuljicu skupljala i skupljala tako da se na kraju svela na veličinu mogega dlana... Uskoro, pak, više ni tih pola sata nisam mogla podnijeti, već sam se vozila zatvorenih očiju od početka do kraja, ali crtovlja su se nažalost, poput najgorih metastazi širila i u prostor iza pogleda. Nakon nekoga vremena učinilo mi se da su nešto promijenila u mojem mozgu. Podarila mu osjećaj tjeskobne resigniranosti, poput prirodnih elektrošokova, ostavivši u meni trajni ožiljak linije koja je trajala i trajala, vječno sveprisutna, istodobno u stanju kretanja i mirovanja. Promatrala sam ljudska lica prošarana različitim linijama koje je vrijeme ili reska bol upisala u kožu i zavidjela im što mogu zaboraviti na linije baš kao da ih nema. Jedino su ih ogledala mogla ponovno ostvariti! Posjekotine u koži također su linije,

linije koje su u nekim slučajevima čak i krvarile i zašto onda njih više nije briga za te linije, zašto im ne ulaze u mozak, grlo, svugdje, kao meni? Koja je razlika između tih linija i linija pred mojim očima, njihove linije također traju, ovdje su s njima, nelagodno prisutne a da nikome ne trebaju. Čiste posljedice, a koje su mi također stiskale grlo. Nisam mogla objasniti, kao da sve nije bilo do kraja izrečeno, kao da je sve zastajalo u grlu. Niti jedna misao nije bila dovršena. Lopta nije skakala, već se samo kotrljala asfaltom. Ruke su šetale pejzažem bez tijela. Nisu više pripadale desnoj ili lijevoj strani nego su se stapale u molitvu. To je sve što je bilo preostalo. Samo linije, oko mene, u meni, crte na koje nitko nikada ništa ne vješa...

I da se jednom nisam ponovno, jednom unutar svih onih putova (ne)stabilne kolotečine, vozila vlakom na posao i da neki stariji gospodin nije sjeo nasuprot mene, tko zna kako bih se nastavila nositi s tim problemom. Tad mi se prvi put netko obratio u vlaku nakon nekoliko mjeseci putovanja, a nisam ni ja bila bolja, sva bolna od tog svijeta crtovlja, šutjela sam i gledala van iz dana u dan – linije.

„Dobro izgledate, vi mladi...” obratio mi se čovjek čije tijelo za mene nije imalo glavu, jer, kao što sam već spomenula – sva su bića, stvari i pojave zaostajale u mojem grlu skrivene, neprobavljene i cijeli svijet kao da se skupljao u knedlu.

Po rukama i tankom kokošjem vratu primijetila sam da je gospodin stariji dok mu je glas, za koji nisam mogla odrediti odakle dolazi, bio vedar i mladenački. Činilo mi se kao da otvoreni prozor vlaka priča sa mnom... Je li to što je izgovorio uopće bila cijela rečenica ili sam ja ponovno uspjela doživjeti samo dio...? Ne znam je li rekao još nešto, a ni ovo što sam čula nije me se baš bilo dojmilo. Dosadan početak razgovora koji je najbolje preskočiti. Mislila sam samo o jednom.

„Linije”, rekla sam. „Vidite ih? Izranjaju svakodnevno. Kao gliste na mokar asfalt.”

I nije bilo važno jesam li dovršila rečenicu, jer jedino što sam rekla i mislila bile su linije. Kao da se prvi put ono što sam mislila iznutra u potpunosti stapalo s onim što sam govorila izvana. Čak da si dio i odsjekao, ništa ne bi nedostajalo jer to bi i dalje bila linija.

„Ha, ha, ha!” nasmijao se stariji gospodin, a i u tom njegovom smijehu nije se imalo što odsjeći, osim kojega „ha”, što ne bi činilo veliku razliku... Njegov me smijeh ispunio tjeskobom jer nisam znala odakle dolazi. Vrlo nelagodno – gledam u njegov nijemi vrat, ali čujem smijeh, čujem taj drugi svijet kako odnekuda dopire do mene, kako osvaja moju

pažnju. Kao da je starčevo fizičko bilo prešlo u metafizičko. Iz kojih je glasnica dopirao taj glas?

„Linije... Hmmm. Da“, ponovio je ozbiljno. „Niste li čuli za priču koja se nije dala napisati jer onaj koji ju je pisao nije baratao svim znanjima ovoga svijeta, a koja su, pak, bila potrebna da je istinski napiše, onakvu kakva je doista trebala biti? Razumijete li da nitko na ovome svijetu ne može u tome uspjeti niti će to ikad biti moguće...“

Upitnik na kraju, pomislila sam. Pa to mora da nije odsječena rečenica jer je pitanje postavljeno do kraja.

„Možete li pojasniti, molim vas?“ inzistirala sam da ponovi objašnjenje.

„Sve priče ovoga svijeta, barem one za koje mi znamo, djelomično su stvorene neznanjem. Istinska priča, 'Priča nad pričama' ne postoji jer nikada ni jedan pisac nije baratao svim znanjima kako bi mogao izabrati ona koja su za tu priču prava. Svaki je pisac, nažalost, izabrao jednu liniju, učinio je potez iz točke koja mu se ukazala, zaboravljajući na 'Tamnu stranu priče'. Znaite, ista stvar kao i s Mjesecom... Tamna strana priče...“, zaigrano se nasmijao. „Svaka priča ima svoju tamnu, skrivenu stranu koju mi nikada nećemo vidjeti!“ nastavio je nakon kraće stanke. „To nije zasjenjena strana onoga što smo, recimo, zapisali, već onoga što smo zapravo trebali zapisati u prostoru priče, a nikada nismo. Tako da, sve u svemu – sve ikada napisane priče lažne su!“ rekao je starac iz tog nekog dalekog grla, iz te neke možda daleke crne rupe, a sivo odijelo padalo mu je u urednim naborima preko dva uredno posložena koljena na podu vlaka.

„Lažne...?“ ponovila sam u čudu. „Nije li to bit, da je priča neistinita, izmaštana... A dođemo li ikad do apsolutne spoznaje, tko zna hoćemo li nakon toga imati potrebu za pisanjem priča...“, tiho sam izgovorila u praznom kupeu tek tad primijetivši da je pun praznih stolica. Vlak je ostavljao linije za nama, ali uvijek iznova pojavljivale su se nove i nove.

„Što bi bilo kad bi bilo... U to uopće ne želim ulaziti... ali s vašom prvom tvrdnjom nikako se ne slažem!“ uzviknuo je bezglavi starac lupivši dlanom o mali stolić u kupeu. Pažnju su mi privukle njegove smeđe, kožne pohabane cipele koje kao da su se rugale njegovom svečanom odijelu koje zasigurno nije imalo smisla za humor. Onakve cipele kakve nose simpatični, pohabani starci što sviraju harmoniku na cesti...

„Niste u pravu...“, ponovio je odlučno. „Priče pomoću znanja trebaju otkriti istinu koja na kraju krajeva sa znanjem nema nikakve veze. Do dana današnjega nije napisana priča koja bi

bila istinita ali istodobno i izmišljena. Priča koja bi bila istinita jer bi poznavala sve putove i mogućnosti te među njima odabrala onu pravu liniju na koju će se prihvatiti, na kojoj će se rascvjetati i što je još važnije – način na koji će se rascvjetati... Razumijete li? Nije baš previše komplicirano.“

Ušutjela sam na taj komentar primijetivši da ovaj put mogu biti sigurna da je to njegova zadnja rečenica, iako sam se zaželjela još njih. Ali ništa nije bilo odsječeno. Ništa nije bilo propušteno. Napokon sam se osjećala dorašlijom linijama.

„Ali linije, linije lini je li nije je li nije je li nije?!“ uzviknula sam uperivši prst u staklo vlaka. Zašto ponavljam kad se nema što odsjeci?, zapitala sam se.

„Nisu li linije oko tebe najistinitija priča koju si ikada vidjela? Nemaš ništa izdvojiti. Nemaš u što prst uperiti. A pozadina je trava. I nebo“, mirno je izgovorio bezglavi starac čiji je vrat na vrhu bio gladak i zaobljen poput najfinijeg oblutka.

„Nisam to na taj način promatrala... Ja sam mislila da ne vode nikamo“, odvrtila sam zamišljeno. U tom trenutku učinilo mi se da su linije podatne i plave poput mora... I da je svijet pun mogućnosti. Već nakon nekoliko trenutaka uzbuđeno sam počela gutati riječi, postavljajući pitanja:

„Ove linije predstavljaju priče pisaca koji su izabrali jedan od putova a da nisu znali za druge?

Štrikovi vise zato da bismo mogli na njih objesiti što god želimo, pa čak i ono što ne visi?

Kako se ta priča čita? U dubinu ili iz vlaka?

Jesu li linije tanki proteini kose, DNK scenarij koji treba pročitati ili su riječi skrivene između linija?

Je li ova priča suputnica svih vlakova svijeta?

Oh, da li je golo drveće po istini njoj najbliži rođak jer se pravedno ukorijenilo i rasporedilo po cijeloj Zemlji te nekima dopušta da cvjetaju, a nekima da venu?

Što se dogodi kada se provučesh ispod štrikova?

Zašto su sve linije u priči iste?

I čekajte, čini mi se da vlak ponekad siječe linije, nije stalno usporedan s njima?!“

„Čekajte, čekajte vi!“ prekinuo me odjednom starac. „Stanite! To je važno!“ graknuo je, a vlak je i dalje šibao sto na sat. U tom sam ga trenutku u mislima ugledala kako trči za vlakom u kojemu se nalazim. Moja glava viri s prozora i maše mu, a on galopira staračkim nogama po asfaltu dok mu se predugačke nogavice hlača vuku po lokvama kiše!

Nakon povratka u stvarnost upitala sam ga nekako hladno: „Zašto ste me prekinuli? Mislila sam da je odgovor u brojnim pitanja kojima dio nikad ne može bit odsječen, koja su klice za čitave nove priče; mislila sam da je to jedina istinska priča. Priča cijela nastala od upitnika, koja se nastavlja unedogled... Zato što takva priča vrvi od života. Živimo dokle god postavljamo pitanja.“

„Imate pravo“, rekao je starac mirno i okrenuo svoju nepostojeću glavu prema prozoru, a vrat je ostao nepokretan poput statue. „Neću vam više ništa govoriti...“

„Ma recite mi, čovječe, i to sad, molim vas! I nemojte, zaboga, zviždati!“ rekla sam mu ljutito, a zvuk zvižduka bio je sve jači i jači. Melodija je podsjećala na koračnicu ili nešto slično.

„No, dobro...“, ustao je i riječima prekinuo zviždanje. „Prekinuo sam vas jer je to što ste rekli bilo bitno za ‘istinitu priču’. Ispravno je vaše zapažanje o pitanjima, dijelim vaše mišljenje. No, neke su stvari već odsječene, a nad nekima treba zastati. Iz košnice pitanja prepoznao sam pitanje važno za priču. Morate postaviti mnogo pitanja prije no što pronađete pravo. Izvježbat ćete se s vremenom, uvjeren sam.“

Ponovno je taj zločesti starac okrenuo nepostojeću glavu na drugu stranu, samo ovaj put u tišini bez zviždanja! U kupeu su na trenutak zamrli svi zvukovi. Bila sam toliko znatiželjna i nestrpljiva da sam zamalo zaboravila na postojanje bolnih linija. Neobično, kad sam na trenutak sklopila oči, više ih nisam vidjela pred očima kako se nastavljaju unedogled, već sam ugledala starčevo lice. Imao je prodorne, plave oči. Dva zareza od plavih očiju. I bore koje su mu crtale krugove različitih veličina po obrazima. I tanka, suha usta, kao i svi starci...

„Ali, je li točno da vlak ponekad siječe linije, nije stalno usporedan s njima?!“ bila sam uporna i zamalo sam propjevala tu rečenicu. Počela sam tresti starca za ramena i budući da sam na njegov vrat u mislima nastavila njegovu glavu, isti sam princip sad nesvjesno primijenila i na ostale dijelove njegova tijela, poput recimo ramena, dijelove na koje se po

uvriježenim pravilima ništa nije trebalo nastavljati... Ali ipak, ne znam zašto, stručak plave ženske kose, poput kože Ivana Krstitelja bio je sad prebačen preko starčeva ramena.

„Ponavljate se, gospodična – vidite da ponavljanje, ha ha, ipak ima smisla...” starac je umirao od smijeha.

„A odgovori? Imaju li oni smisla? Dajte mi, molim vas, recite odgovor...” bila sam nestrppljiva.

„Nemam vam što reći osim onoga što ste već sami rekli. Vlak doista ponekad siječe linije.

Pokušajte zamisliti da je vlak uvijek samo paralelan s linijama. U tom slučaju, uvijek bi ih propustio ili bi se, pak, uvijek susretao s njima. Cjelovite i ujednačene, one bi ga cijelim putem pratile poput drugih tračnica...

Ne biste nikada imali potrebu stati, prekinuti niti odsjeći, zar ne? Bilo bi to svojevrsno jedinstvo prostora i vremena. Putnik bi vječno čitao u vlaku.

S druge strane, pak, zamislite da su oko vas sad različite vertikale... Imali biste osjećaj da ste previše toga propustili. Vlak bi baš sve – boje, detalje, dodire, sasjekao u komadiće, a vaš se pogled ne bi stigao ni na čemu zaustaviti.

Zato vlak ponekad mora presjeći liniju, barem ja to tako vidim. Samim time što sebi dopušta presjeći njezinu beskonačnost, on stvara novi izvor. Početak koji je ujedno i kraj linije. Priča je počela, ali ne potezom iz točke, već odsijecanjem linije na spontano izbranom mjestu. Počela je, dakle, svojim krajem.“

„Zove li se to sloboda drugim riječima?“ upitala sam starca smireno gledajući van i učinilo mi se da jedino što vidim i što mogu vidjeti jest pogled kroz prozor koji se nekako uvijek smještao između linija... Možda je doista starčev glas dopirao iz tog grla...?

„Sloboda?“ upitnim tonom ponovila je starica koja je sve u svemu farbala kosu u blònd. Riječi su joj dopirale iz usne duplje. Na sebi je nosila proljetnu haljinu bez tijela. Zamislila sam cijeloga starca u sivom odijelu pokraj nje. Umirali su. Zajedno.

SMRTNA PRIČA O BESMRTNOSTI

Sjećam se, bio sam još prilično malen, otac mi je pričao o duhovima. Ležao sam u svom malom krevetu, a on me gladio po obrazu, govorio mi riječi pred san. Sjećam se, sjedio je i činio se statičnim i zamišljenim naspram mojih razbacanih, bezbrižnih nožnih prstiju pod pokrivačem. Soba je bila topla, zrak je postao vidljiv, a otac se razvezao o duhovima još toplijim od sobe, duhovima koji nisu bili ledeni, već su se topili od miline. Prisjećao se kako su se držali u zagrljaju, on i moja tad već pokojna majka. Šapnuo mi je na uho... rekao je: „Sine, ti se nikad nećeš bojati duhova jer ćeš znati da su oni ugrižani kao ljeto i da se zauvijek žedni vječno ponavljaju kao ljeto...“, misleći na zagrljaje. I još mi je šapnuo: „Zagrljaji su jedna od rijetkih zajedničkih stvari na svijetu. Pogledaj, vidiš kako je smiješno kad samoga sebe grlim, izgleda kao da sam se zavezao!“, pa je smijući se počeo stezati svoje prste oko svojega vrata, pretvarajući se da ostaje bez zraka. U tom sam trenutku skočio na njega pokušavajući ga spasiti od vlastitih ruku i neko smo se vrijeme škakljali, smijali i tukli, a njegove su me ruke, naravno, zagrlile na kraju, potom se i moje obavile oko njegovih pleća. „Vidiš...“, rekao je ubrzano dišući, „Ove naše isprepletene ruke su duh, jedan veliki duh svih naših predaka. Što misliš? Kamo odlazi sva ta ljubav, nastala među ljudima otkad je svijeta i vijeka? Što misliš da se s njom događa?! U nas ona ulazi, kamo bi drugamo odlazila, već u naše ruke-duhove...“ Ja sam u tom trenutku sigurno zijeovnuo, a on je zacijelo rekao, kao i mnogih drugih noći: „Sad vrijeme je za spavanje! Daj da poljubim male, žedne duhove!“ pa mi je izljubio ruke i tako tiho izašao iz sobe da mi se pričinilo kako je prošao kroz zidove. Ja sam pak neko vrijeme u čudu promatrao svoje ruke, razmišljajući jesu li one doista duhovi (ili je duh možda ipak ovaj moj šašavi otac!) i mogu li u tom slučaju razgovarati. Stoga sam uputio riječ objema (jer je otac rekao da su njih dvije jedino zajedno „duh-poluzagrljajac“) i čekao da mi nešto odgovore. Bile su sablasno bijele u toploj tami sobe, kao da se sama Mjesečina reinkarnirala u njihovim dlanovima, našim voljenim precima prepustivši samo cjevasti prostor prstiju... I dok je otac mirno spavao u svojem krevetu, uvjeren da se njegov sin nikad neće bojati duhova, ja sam vlastite ruke pokušavao pokopati pod pokrivač jer su izazivale jezu u ostalim dijelovima mogega tijela! Činilo mi se da su drugačije boje i mirisa od ostatka tijela. Činio sam sve da iz podzemnoga svijeta pokrivača ne pobjegnu van, u svijet živih! U toj neobičnoj igri doista su protekla čitava tri sata prije no što sam utonuo u san. Ujutro su mi se, hvala Bogu, ponovno činile toplima i pitomima, poput mlijeka koje mi je otac donio u krevet...

„Otac na mojem krevetu“ prva je slika koju pamtim i već je u njoj opsjednut smrću. To je jedno od rijetkih sjećanja na oca, urezano u moje pamćenje u obliku slike, jer će ga opsjednutost smrću odvesti daleko od slike. U narednim godinama neću imati prilike za smirene, statične slike sjećanja (osim mase njegovih fotografija koje ću baš zato opsjednuto proizvoditi fotografskim aparatom), jer će otac otkriti vrlo jednostavnu, čarobnu formulu besmrtnosti. Ne iz sebičnih razloga, nego zato da me ne ostavi sama! Jer na svijetu nisam imao ni bake ni djedove niti ujne niti stričeve, već jedino toga šašavog oca, ipak dovoljno normalnog da od svijeta, koliko može, sakrije svoje, kako bi ih svijet nazvao – mušice! Zato je uredio život tako da ima što manje prijatelja (čitaj: neprijatelja koji bi ga mogli špijunirati!) i da se što češće, skriven od svijeta, nalazi sam unutar četiri zida. Meni je zabranio da doma dovedim prijatelje i uopće da imam prijatelje, jer što je više ljudi oko nas, postoji veća opasnost da oca zauvijek odvedu od mene! Tako je i sin s vremenom postao čudak sličan ocu. Srasli smo u neobičan odnos, primjeren možda fetusima i maternicama, a ne pupčanom vrpcom oduvijek odvojenim očevima i sinovima. Negdje u primozgu sve mi je to vrlo brzo postalo jasno i tako je ostalo do dana današnjega... Oh, koliko sam puta zazivao svoju majku koju nikad nisam upoznao, uvjeren kako bi sve bilo drugačije da je poživjela! Nikakvu besmrtnost tad ne bismo trebali.

Sve je počelo kad sam imao devet godina. Tri godine nakon priče o duhovima, otac me svečano posjeo i objavio kako je otkrio formulu besmrtnosti, odnosno kako je samo odlučio primijeniti ono što su mnogi drugi već spoznali. Rekao je da još od majčine smrti intenzivno traži rješenje, jer ne želi da ja ikad ostanem sam na svijetu. Naš život će se odsad promijeniti i tome ćemo se morati prilagoditi. Jednoga dana i ja ću, ako poželim, na sebi moći primijeniti formulu besmrtnosti, no sad sam još premalen. Rekao mi je da pokušam upiti svaku crtu njegova lica jer ga baš i neću više moći ovako jasno vidjeti. Ovo je zadnji put da ga vidim u „stajaćem stanju“, ovako statično-neuravnotežena, odlučno je grmio, a ja sam upijao tu opipljivu sliku pred sobom kao da vidim duha ili kao da mi je otac upravo objavio da odlazi na drugi svijet. Strahovito sam se prepao, takav strah gotovo da nikad nisam osjetio u kasnijem životu! Otrčao sam tati u naručje, a on me čvrsto zagrlio. Unutar zagrljaja upitao sam ga nisu li duhovi-zagrljaji uvijek statični i što će sada biti s njima... Rekao mi je da se ništa ne brinem, da će sve biti u redu jer on nikamo ne odlazi. Nas ćemo dvojica još dugo, dugo biti zajedno, no za velike je stvari u životu, pa čak i za male, uvijek potrebna velika žrtva. Uplakan i ustrašen zaspao sam u njegovu zagrljaju, a ujutro kad sam se probudio, više nije bio pokraj mene. Otišao sam u kuhinju i ondje ga našao kako ubrzano cupkajući, gotovo skaćući s noge na nogu, uzima čvarke s tanjura. U prvom sam trenutku bio sretan što mi je tata takva fora pa sam smijući se kao blesava, zaigrana životinja, u ludom veselju počeo

cupkati s njim.

„To ti je to, mali. Čitava filozofija (be)smrtnosti skrivena u samome gibanju. Moram se vječno što brže kretati, strujati kao slap, vrtjeti se kao Zemlja kako bih postojao vječno. Vrlo je jednostavno, ali to još nitko nikad nije pokušao, barem koliko ja znam... Pretpostavljam da nisu bili dovoljno hrabri, uvjereni da će uništiti kosti, kolabirati ili što ja znam... Također, prije izuma kotača nije ni bilo moguće, jer i ljudsko biće koje se neprestano kreće mora spavati, zar ne? Znam da ćeš sad reći da se i Zemlja neprestano kreće pa nitko od nas svejedno nije besmrtn, no njeno kretanje je toliko brzo da ga ne osjećamo. Moja teorija je da neprestano moram osjećati kretanje kako bih ostvario besmrtnost! Stoga ću odsad morati spavati u noćnim vlakovima, tako da ćeš noću biti sam kod kuće, no mi ne vjerujemo u ledene duhove pa nam to neće biti problem, zar ne?“ govorio mi je primajući me za ruku i vukući u visinu, gore prema stropu i potom nebu. Ja sam prihvatio te njegove rečenice, iako ništa nisam razumio pa čak ni ono što će me u školi uskoro učiti o gibanju. Kao što su se drugi naviknuli na očeve koji nose odijela, aktovke i kravate, ja sam se u tren oka priviknuo na činjenicu da imam oca koji se vječito nalazi u pokretu kako bi dosegnuo vječnost (i dalje malo skeptičan prema uspješnosti svoje misije, jer nije bio siguran je li s kretnjom krenuo na vrijeme, smatrajući da je idealna godina za početak nezaustavljavanja – dvadeset i peta, godina do koje se raste, odnosno do koje se tijelo kreće u visinu). Kad čovjek razmisli i nije neka velika razlika između tih nepodudarnih vrsta... Moj je otac mene također umio prehraniti, jedino što je sad sav posao bio preselio kući da ljudi ne vide kako se neprestano kreće i da ga ne strpaju u ludnicu pod dijagnozom „vječne kretanje“, a on, kako je lud, sigurno bi im odgovorio (rečenicom koju je meni svakodnevno ponavljao) da se i Zemlja neprestano kreće i da smo svi mi u tom slučaju rezultat njenoga ludila i da nas bez (toga) ludila ne bi ni bilo! He, he, znao sam zamišljati tu situaciju i koliko god mi je s vremenom taj moj otac luđak sve više dizao živce, uvijek sam iznova uživao u toj pomisli. Kao da me držala da ne skrenem s putanje normalnosti! I tako smo se mi, a osobito otac, s vremenom ustalili u tom vječno nametnutom pokretu. U vrtlogu u koji smo upali više nije bilo nijansi ni razlika, sve je bilo jedan veliki, monotoni TIK-TAK, iako vrijeme, ako ćemo se držati teorije mojega oca, za njega nije teklo. Njegovo je fizičko stanje, naime, postalo više „tekuće“ nego „stajaće“. Neprestanim kretanjem, jednakim tečenju slapa, svoj je kruti vanjski oklop, i sav onaj postotak njegova tijela koji nije voda, uvjerio kako su i oni jedna od njenih molekula, odnosno da je on stopostotna voda – čisto, prozirno vrijeme. A vrijeme je, iako vječito vibrira i struji, kruto i neosjetljivo na bilo što, pa je s vremenom njemu sličan postao i moj otac. Jer, svi oni tragovi koje vrijeme cijeli život ostavlja na nama, sve one bore na našim licima, samo su ogrebotine prstiju vremena kojima nas ono nikad ne uspijeva uhvatiti jer mu se uvijek,

skliski kao ribe, izmigoljimo iz prstiju, osjetljivi na sve ono na što ono nije. Često mi se čini da smo mi proizvodi tog njegovog strujanja, te njegove prekrasne vibracije s kojom ta dominantna melodija praznog neba i nema neke veze.

U prvim godinama tatina gibanja još sam uvijek, barem u malim dozama, mogao razgovarati s njim, iako je i tad već bio duh onoga čovjeka s kreveta mogega djetinjstva koji mi priča o duhovima.

Na početku potrage za vječnošću čak je i pokazivao želju za razgovorom, no ja sam bio taj koji bi vrlo često već nakon prve rečenice postao razdražljiv jer više nisam imao živaca za razgovor obgrljen vječnim ne stajanjem. Nije li dovoljno kretati se riječima?! Zato sam ga, kad bih bio iznimno dobre volje, pokušavao izvući van u šetnju, jer je to bio jedini način da se osjećam kao da razgovaram s običnim čovjekom. Kod kuće je bilo nemoguće razgovarati s njim, osobito stoga jer on nije bio postojana Zemlja koja bi prakticirala samo jednu vrstu vrtnje, već je bio običan čovjek, očito nedorastao vечноj kretnji te je neprestano mijenjao način svojega izričaja! Koliko je to tek bilo nepodnošljivo! Malo je skakao, malo cupkao na jednoj nozi, malo na drugoj, malo se poput psa vrtio u krug, malo se (za kontemplaciju) vrtio oko svoje osi! Ah, koliko sam ga puta pokušavao uvjeriti da stane, iznoseći mu primjer Zemlje koja se kreće, a za nas ipak stoji, što on nikada neće uspjeti postići jer je čovjek, mali, glupi čovjek! Uvjeravao sam ga da se Zemlja nijemo muči kako bismo mi mogli u miru živjeti na njoj, ponekad stati, ponekad se kretati i za razliku od nje – razgovarati! Ova njegova ideja u potpunosti remeti prirodni ciklus! Uskoro se čak i ponešto uvrijedio na mene, uz veseli komentar da i besmrtnost remeti prirodni ciklus te da mu moji anti-argumenti samo idu na vrtnju! Bili su to posljednji izdisaji naše komunikacije jer je otac s vremenom prešao u drugo stanje. Konačno sam i ja odustao od ljutnje pokušavajući ga uvjeriti da se kreće rukama i glavom, a da noge malo oslobodi, da ne bude takav rob samozadanih pravila! No, ni da čuje. Doista me više nije čuo. Samo se kretao i hranio, kretao i hranio, kretao i hranio... moj otac, nova, neobična vrsta organizma... Jednom sam ga čak oborio na tlo, stišćući ga čvrsto u zagrljaj, no kad sam ga pustio, on je bez riječi ustao i vratio se u pokret. Više nije trebao ni pomoć noćnih vlakova jer stanje transa nije zahtijevalo san. Stoga sam odustao od nasilnih, fizičkih mjera i počeo ga mahnito fotografirati kako bih ga zaustavio. Paradoksalno, činilo mi se da mu fotografije vraćaju mir, život i dušu. Dok sam ih promatrao, u meni nisu budile nostalgiju za prošlim vremenima, kao u drugim ljudima niti su prizivale prošle, sad nestvarne trenutke. Ne, u meni su budile osjećaj stvarnosti i vjere u budućnost. Vjere da stvarnost može biti onakva kakva je na fotografiji. Nevjerojatno, no moj otac je za mene jedino na fotografijama bio stvaran. Mogao sam u miru razgovarati s njim.

Mogao sam ga promatrati u miru. Mogao sam strahovati za njega. Bio je kao svi ostali očevi... Od njegove vječne kretnje već se i meni vrtjelo u glavi, polako počeo sam i ja vjerovati da on nikad neće umrijeti. Moj me fotoaparat vraćao u stvarnost, a i bio je jedini s kojim sam mogao podijeliti istinu. Ljudskim bićima, u početku đacima iz škole, potom kolegama s posla, nisam mogao reći kako moj otac po čitave dane, već godinama cupka i kako se zajedno s pijancima i pijanim studentima donedavno noću valjao po autobusima i vlakovima. Ne mogu reći kolegama: „Znate, to je jedna od onih protuha koju znate s noćne ceste“. Ne zato jer mi je neugodno, nego zato što znam da još postoji šansa da je stari ipak u pravu! I dan danas gotovo da vjerujem u to. Tko sam ja da remetim njegovo životno djelo ili možda najveće otkriće na svijetu? Samo njegov sin, koji niti će postati vječan niti će imati život. Sin, koji će imati samo ludoga oca u životu ili možda oca genijalca? Činjenica jest da stari sad ima već devedeset godina i da je u iznimno dobroj formi, boljoj formi od mene, jer se i dalje neprestano kreće, a koji starčić od devedeset to može? Lice mu također ima minimalno bora, ponekad mi se čini da se bore kao na površini vode pojave pa nestanu, što sve zajedno potvrđuje teoriju da je stari postao čisto, prozirno vrijeme. Tijelo mu je i dalje ovdje, iako je toliko tanašno, da se jedva vidi dok se kreće. Već godinama uopće ne govori, jezik je davno zaboravio, a kad bi pokušao govoriti, taj bi govor vjerojatno zvučao nerazumljivo, ubrzano kao kad na video-rekorderu pritisneš forward dok film teče... Neobično, od trenutka kad je moj otac zbog mene odlučio postati besmrtnim, svakim glasom koji je ispuštio, svakom kretnjom koju je učinio, svakim kilometrom koji je na sve načine i u svim smjerovima napravio, nalazio se sve dalje od mene. Ne strahujući da ću izgubiti oca, ja sam ga prvi od svih izgubio. I kad su mnogi moji prijatelji izgubili očeve ili majke, zavidio sam im – želio sam da stari napokon zauvijek stane kako bih ga napokon mogao osjetiti, kako bih ga s njegovim potpunim nestankom s ove Zemlje u isto vrijeme izgubio i dobio... Tad bih se ja napokon rodio, mali sin velikog oca. Ovako ga nikad nisam imao, niti sam zbog njega (barem zasad) ikoga drugoga istinski imao. Jedini čovjek s kojim sam bio blizak postao je duh koji živi na razmeđu između života i smrti i nikad se neće opredijeliti ni za što od navedenog. Samo će nastaviti cupkati! I sad, dok ja ovo pišem, taj luđak cupka, cupka, cupka, cupka unedogled...! I ovaj tekst će nestati i ja ću uskoro nestati i smak Zemlje će nastati, a taj stari luđak negdje će u svemiru, izrezan iz svega postojanja, i dalje cupkati i možda će se iz njega izroditi neki novi svijet. Mislim da je to moguće, no nikad to neću saznati jer će me u tom slučaju stari nadživjeti i nadživjet će sve, jer nadam se da drugi neće biti toliko ludi da se u ime ljubavi odreknu života i zagrljaja. Postanu drugačija vrsta duhova od onih u koje su vjerovali... S druge strane, možda će ipak i stari vrag, baš kao i sama Zemlja, naposljetku nestati, jer u početku bijaše riječ, a sama riječ „nestajanje“ sastoji se od

„ne stajanja“, tako da je ona možda ipak dokaz neminovnog kraja – apsolutno svih i svega.

GENEZA

Jednom davno postojalo je amorfno biće koje je sama sebe toliko poticalo da je na kraju, koji se može nazvati i početkom, doista i poteklo. Prvih godina bivalo je statično unutar gustoga tkanja kamena jer nije bilo nikoga da ga na nešto potakne. Samo je postojalo, sveobuhvatno, bez udova koji bi ga nekamo povukli. No, bilo kako bilo, ako je doista tako bilo, već i tad, u najranijim vremenima pokazala se istinitom indicija kako dva potpuno različita puta često rezultiraju istom radnjom. Sve dođe na isto pa je i to biće došlo na isto: nije ga imao tko taknuti te je nakon nekoga vremena ono odlučilo potaknuti samoga sebe, samo da poteče u nekom smjeru kako bi napokon od nekud poteklo. Cjelovito i jedinstveno malo se s obje strane izduljilo, i poput jednoga jedinstvenog uda krenulo. Taj praiskonski stvor bio je snažan i samostalan, a njegova ambicija za tečenjem postojanija od vrtnje same zemaljske kugle. Još prije pojave Mojsijevih Deset zapovijedi i pojave epitafa, ovo je biće bilo *zapisano u kamenu* i da mu to nije dosadilo, tko zna kako bi se povijest razvijala. Možda bi sve ostalo na toj *biće-riječi* koja se zbog inercije tvrde tvari u koju je bila utisnuta nikada ne bi ostvarila na ničijim usnama. Početni razvojni stupanj toga stvorenja, kako se može pročitati u knjigama, bio je neobičan – neki znanstvenici tvrde da se sastojalo od spoja riječi i genetskog materijala neizmjereno sličnog čovjekovu, a cijeli taj dah i materija bili su uglavljeni duboko u hridi.

U trenutku bijega biće je metamorfiralo u tok. Moralo je poteći kako bi moglo potjeći, a naposljetku nešto i steći. Iz želje za tečenjem, a ono još od najranijih vremena podrazumijeva bijeg ili odlazak, nastao je fluks koji je poželio od samoga sebe uteći jer ga više nije zadovoljavalo stalno biti sa samim sobom ovdje i nikada ni s kim drugim negdje drugdje. Neki znanstvenici tvrde da je to novo, naprednije biće bilo duguljasta voda s nekom vrstom živčanoga sustava gdje je tekućina predstavljala veliko tijelo na kojemu su plutali živci. Koliko je ta prva voda bila čista, mi koji imamo utrobe pune plinova i nečistih tvari, danas ne možemo ni zamisliti (možda je čak i mirisala ta voda, mirisala na oleandre, kažu ovi znanstvenici). Drugi tvrde da je biće izašlo iz kamena u obliku mesnatoga crva koji se vrlo elegantno kretao, tijelom mekim poput sipine kosti, a treći, pak, da je bilo svojevrsan hibrid svega spomenutoga – riječi, vode i crva, a od toga je najveći postotak otpadao na kisik i vodik.

Biće je počelo kapati po kamenu iz kojega je nastalo, a koji se tada možda Zemljom nazivao, prvo plaho, a potom sve snažnije, išlo je sve dalje i dalje od samoga sebe... I kad god bi se

okrenulo da vidi je li se napustilo, vidjelo bi da je rep još tu, sve veći i veći, jer cijelo to biće je i bilo veliki crv, odnosno, rep. Nikako nije moglo prekinuti svoj tijek i početi ispočetka! Uskoro je postalo ljuto na čitav postojeći svijet, odnosno na sebe sama te je počelo orkanski vijugati svojim sve većim i većim tijelom. Ono što filmski junaci čine automobilima u akcijskim filmovima bježeći od nekoga, to je to biće radilo sa samim sobom. Spirale, osmice, elipse, krugove i polukrugove čije su se putanje međusobno sudarale izvodilo je biće svojim sve bujnijim i bujnijim tijelom. Njegov tlocrt koji je sada bio veći i od same Zemlje bio je apsolutno zamršen i nečitljiv. Sve vrste neobičnih čvorova i slijepih ulica nalazile su se unutar toga tijela. Uskoro se biće umorilo od kontinuiranog izbijanja na nova mjesta te je odlučilo na svoj način malo *stati* (u njegovom slučaju to je značilo prestati biti u toku te pustiti stvari da idu svojim tijekom). Shvatilo je da mu je struktura tako kompliciranoga nacrtu da većinu svojih dijelova, razbacanih po naprosto neobujmljivoj (ne)površini prostora, nikada više neće vidjeti ni uspjeti pronaći. Izgubilo je samoga sebe po cijelome svijetu, a cijeli je svijet ionako predstavljao njega sama... U tom trenutku nastao je prvi labirint, velikim dijelom sastavljen od vode. Biće, koje nikako nije moglo sagledati sama sebe sastojalo se od isprepletenih meandara, zapetljanih žniranaca i zlatnih lančića! I ponovno je shvatilo da sve dođe na isto – stvaralo je svijet dok je teklo a kao da ništa nije steklo. Sad je imalo još manje, a u najboljem slučaju jednako kao na samome početku, kad je samo postojalo kao biće-riječ. Čitav teret već izgubljenih a nikad istinski stvorenih sjećanja svalio mu se na protočna leđa te se biću učinilo kako mu je voda ustajala iako teče. U tom trenutku došlo je vrijeme za novu metamorfozu. Biće je shvatilo da ono ima izvor (korijen) iako teče i to mu se učinilo kontradikcijom. Bit će slobodno kad izgubi izvor, kad postane čista, slobodna voda, rijeka bez oslonca! Svu je snagu uložilo u potpuno istjecanje iz kamena, čvrsto odlučivši da će napokon sasvim napustiti svoje porijeklo. U tom trenutku voda je postala crvenkasta i dobila je tanki oklop od mesa. Taj labirint je, tvrde znanstvenici koji zastupaju vječno uzmičuću *Teoriju bijega*, napokon dobio ime pod kakvim ga danas poznajemo – čovjek.

PRIČA NAPISANA BUKOM

Tišina je bila na papiru prije no što će biti napisana riječ. T je polako kuckalo u njoj, kao ptić što izlazi iz bijele ljuske nekadašnju puninu čineći joj prazninom. Tako je i s tišinom koja se nalazila iza riječi, u bešumnoj gestikulaciji ruku koje oblikuju nešto samo od zraka. Nalazila se negdje u vlasi papira, skvrčena i tanka skrivala mu se u plošnosti, balansirajući na granici iz koje se može, ali nikako ne smije, izroditi konveksnost i konkavnost. Potom je ipak došao netko, jer uvijek dođe netko, i zgužvao papir... Bio je to njezin posljednji izdisaj, u ovome slučaju grč. Tišina umire bolno, uvijek je se čuje, čak i kad šapće, šapat joj je rezak. Ljudi su mnogo tiši kad umiru jer oni odlaze u bezrječnost, dok za tišinu riječ znači smrt. U početku bijaše riječ, govor je održan na sprovodu tišine... Svemir, voda, usna šupljina, utočišta su koja je za samu sebe ostvarila tišina... No ljudi su poslali rakete u svemir i poslali su podmornice pod vodu i počeli su nešto strasno govoriti jedni drugima pa se ona proširi nekamo još dalje što joj oni priđu bliže, a oni ne naslućuju da se svemir stalno širi zbog buke koju oni stvaraju. Da utihnu, da ušute, možda bi se svemir počeo smanjivati. Bio bi sve manji i manji dok se na kraju ne bi sveo na jednu jedinu riječ, riječ „riječ“ koja bi odjeknula šutnjom, jer to je riječ tišine, dok je riječ „tišina“ previše svjetleća riječ. Potom bi sve krenulo ispočetka, jer tako je već bilo i tako će biti...

Tišina vječito bježi od riječi, a opet je tako sama. Uvijek nezadovoljna i nemirna. Sizifova najbolja prijateljica, koja voli biti pometena lepetom ptićjih krila. To je tako ugodna, ekstatična smrt za nju... Uz nju voli umirati još samo od jedne smrti, a to je disanje spavača, jer između uzdisaja i izdisaja postoji trenutak u kojem se ona ponovno rađa, trenutak malen i ugniježđen poput one rupice među ključnim kostima žene... Ostale smrti nisu joj toliko drage, a beskonačan je broj načina na koje tišina može umrijeti. Može izgorjeti dok ogrjev gori, može ishlapiti dok mačka pije mlijeko i može je netko zajedno s biljkom ubrati...! Je li itko ikada pobrojao sve zvukove na svijetu i sve one melodije koje upravo nastaju a koje za tišinu predstavljaju neku vrst čistilišta? Niti je u raju niti na zemlji i glazba je trenutak u kojem se tišina razumije s čovjekom, trenutak kad je Tišina poput osobe, a čovjek poput Tišine. Oni su srodni, njih dvoje jesu srodni, nema mnogo pojava ni bića na svijetu koja mogu nestati na toliko raznolikih načina kao čovjek i tišina. Voda samo hlapi, vatru se može ugasiti na nekoliko načina, životinje nikad ne počine samoubojstvo. Biljke umiru skoro pa u tišini, kao što su živjele u tišini; zato ih tišina voli, žive i prirodne u njoj. Ostala se živa bića uvijek moraju susprezati da ne proizvedu zvuk kako bi napokon mogla čuti svoje uši kako

pričaju zujanjem. Stoga tišina mnogo više voli automobile pune snažnih mašina od slabašnih ljudi koji stalno nešto šušćaju u njoj. Automobil u njoj protutnji poput meteora i razreže je napola, a ljudi je mrcvare dok otvaraju prozore i vrata i dok im cipele odzvanjaju tvrdim ulicama. Tišina je doista prokleta, jer čim poželi nekoga, ona više ne želi nekoga, jer čim se poželi izraziti, ona nestaje. Stoga se ona vrlo često, ponovno srodna čovjeku, zajedno s njim nastanjuje na još jednom mjestu na svijetu. Zajedno s njim ona parazitira u majčinoj utrobi i tamo se u tišini bez prozora – doista smiju njih dvoje, dok na sivoj, pješćanoj obali niču beskrajni, bešumni potplati ljudskih stopala.

TLO

Tlo je Zemlje u početku bilo ravno i spljošteno. Zamalo ni dah nije stao u njega, tek je tinjao uklješten unutar tanke strune toga tijela. Zemlja je bila ravna linija, iako okrugla tek staza unutar svemira. Prostirala se svijetom unedogled, sve do mjesta gdje se križalo nekoliko horizonata. Nitko i ništa nije ju ometalo na tom putu, put bio je tek njezin i sve je bilo tek put. Sasvim poliran, bez rupa i ureza, odražavao je tek Sunce, a ono se odražava tako da ti je sve bliže i bliže, u grlu i kostima, u umu i mislima, tone njegov odraz u tvoje tijelo. Zrake sunca, komadi stijena što se urušavaju, nevidljivo a teško lomili su se na besprijeckorno glatkoj površini. Linija, zamalo da se zrcalila koliko je bila postojana i ničim prekinuta, okaljana. Zamalo je postala ujedinjeni odraz svih mogućih, tad još nepostojećih refleksija. Tlo se prostiralo, jurišalo samim sobom do neviđenih područja. Kamera ga je snimala iz zraka, kako ide sve dalje i dalje, a uvijek je sve isto. Tek je njezin pogled što se kretao dokazivao da se nešto mijenja, da je mjesto neko drugo. Tlo je pomislilo: „Naravno da je na meni sve isto, stoga se i nazivam jednim imenom. Inače bih imalo preko stotinu imena. Ovako sam ‘Tlo’, i to je to.“ Pa je nastavilo istim putem, istodobno u svim smjerovima. Na ovome mjestu priča bi meditativno završila, da se uskoro po tlu istodobno nije počelo događati tisuću čuda koje Tlo uopće nije moglo upiti i da je imalo glavu, sigurno mu ne bi ostala čista. Istodobno, u tlu su počele rasti biljke, njime trčati životinje i na njemu, svojim malenim stopalima stajati ljudi. Tlu nije bilo jasno zašto svi ti sićušni stvorovi hodaju po njemu ili stoje u njemu i zašto ono nije jedno od njih. Poželjelo im se obratiti, ali dah ostao je suspregnut među stabljikama i deblima različitih biljaka. Jedva je stiglo nešto pomisliti, a već bi iz neke njegove pore niknulo novo stablo! Granalo se korijenje kroz uglancanu ravnicu tla, agresivno je probijalo van, i koliko god da je Tlo osjećalo bol, ipak mu je osjećaj bio ugodan. A najugodnije, baš po njegovoj mjeri, bilo je nicanje cvijeća. To je bila prava akupunktura, no nije prošao ni tren, a već su tlom počele trčati životinje i koračati ljudi i Tlo se više nije moglo koncentrirati od nenadanih bombardiranja isključivo živućim informacijama! Toliko toga se Tlu događalo, toliko toga je tlo živjelo, a ništa nije moglo uhvatiti, o ničemu promisliti, ništa spoznati. Zamislite taj sraz beskrajna, neprestana kretanja koje se događalo po Tlu i same (dotadašnje) postojanosti, meditativnosti samog tla! Ono je bilo povezano s centrom sama sebe i onda je njime počeo jurišati svijet, svijet, svijet, svijet kojim je ono i sama sebe nazivalo. Jer Tlo i jest bilo svijet. Samo što je do sada imalo vremena za misli, stiglo je, stiglo je pomišljati, a sad kad se toliko toga dogodilo, kretanje ga je naprosto gazilo i gazilo, kao da želi uništiti njegovu postojanost, stabilnost svojega vlastita

postamenta. Toliko toga se dogodilo: životinje, ljudi, stabla, biljke, kućice i puževe kućice, i uskoro stolice i stolice, i prozori i krovovi, i golubovi u Veneciji pa neboderi, da, Tlo se začudilo: „Na meni je sada sve različito, a ja se i dalje nazivam jednim imenom. I dalje sam ‘Tlo’, kao da se ništa nije dogodilo.“ Postojanošću svojega imena Tlo se malo utješilo i povratilo dio svoje nekadašnje stabilnosti. No, to mu nije bilo dovoljno jer je na njemu stalno nešto nicalo; pčele, košnice i maleni čajnici i lančići za tanke zglobove i ptice koje su se uzdizale u zrak, djelomično bliske Tlu, njegovi komplementarni parovi; sve ga je to činilo zbunjenim i nesigurnim, ništa na sebi razumjelo nije, a ipak se osjećalo odgovornim za sva ta njemu nerazumljiva i neobična bića – ono je zadnja stepenica, njemu nema što izmaknuti (tlo) pod nogama! Njegovim, sad već debljim tijelom, prolazili su srsi od te pomisli. Ono je posljednji stupanj, zadnja stepenica netom prije dna... U tom je trenu Tlo primijetilo sve te različite ali od iste tvari sastavljene oblike kako švrljaju njime; sve te obrise koji su svojom plošnošću odražavali sve druge uspravne i popunjene oblike. Tlo je pronašlo izvanjsko jedinstvo i sklad, u svom neredu informacija živoga i neživoga na sebi. Ugledalo je ono u čemu je sve bilo ujedinjeno, tako da se Tlo više nije moralo baviti shizofreničnom različitosti, a i dalje je moglo sanjati o svojoj postojanoj plošnosti neuznemiravanoj različitom vertikalnosti. Tlo je osjetilo sjene, sjene svega različitoga kako ga golicaju, kako ga čiste poput velikih metli ili kako na njemu postojano bivaju pod Suncem, kao što ribe bivaju u vodi! Napokon je pronašlo svijet koji je istinski pripadao njemu. Tlo pomislilo je: „Sjene su također sve različite, a nazivaju se jednim imenom. Sve su to sjene.“ Pao mu je kamen sa srca, odnosno pala su mu sva pulsirajuća srca različitih bića s kamena; Tlo je pronašlo jedinstvo u eklektičnoj stvarnosti na sebi i oko sebe. Umjesto da promatra ljude i ratove, bolničke sobe i rađanje ili možda geparde kako kandžama grebu drveće, ono je promatralo sjene u kojima je rađanje bilo izjednačeno s ubijanjem, sjene u kojima se neživo stapalo sa živim, a čak i kad je cijeli svijet zajedno počivao „u jednoj jedinstvenoj sjeni“, Tlu ne bi zasmetalo. Sjene su ga poštovale, sasvim mu pripadale, u potpunosti se uz njega sljubljivale, osim kad se fasada neke zgrade na trenutak ne bi lažno predstavila kao Tlo... no taj izlet trajao bi kratko i sjena bi opet pripala njemu. I koliko god su neke od njih bile nemirne, švrljajuće, kao da zauvijek žele pobjeći od Tla, dostići otkrivenje negdje u tami svemira, nikada nisu mogle otići. Tlo bi uvijek zaustavilo njihova leteća tijela svojom postojanošću. Negdje u toj sljubljenosti Tla i sjena događalo se izjednačenje vremena, pokreta i mirovanja. Sve ostalo, živo i mesnato, pritiskalo je Tlo svojim teretom i baš ta težina svojom je vertikalnošću uvijek stremila nekamo dalje od Tla, a zbog ograničenosti vlastita tijela uvijek mu se pokisnuto vraćala, dok se naposljetku ne bi raspala u njemu, izgubivši zauvijek sjenu. Sa sjenama je to bilo drugačije. One su se neprestano pojavljivale i nestajale, umirale, rađale

se i svakoga dana, kad bi neko tijelo ponovno bacilo sjenu, to bi bila nova sjena, nikada ona od jučer. Tako da je svakodnevno umirao bezbroj sjena, neovisno o tome je li tijelo koje ih je bacalo još uvijek bilo živo ili ne. Za sjene to je bilo nevažno. One su uvijek bile nove, razigrani jednobojni vilenjaci, ptice koje su na fasadama vječno prikazivale Big Bang, eksploziju svega, stapanje svega, stvaranje svijeta. Bijeg koji je ujedno ostanak. Ostanak koji je ujedno bijeg. Ostanak-bijeg, to su bile sjene. A sve ostalo na Zemlji, sve te različite boje bile su naklonjenije odlasku i potom bi ih vlastita sjena povlačila k Zemlji, činilo se, ravnici Tla. U tom trenu Tlo je nenadano shvatilo zašto sjene toliko uz njega prijanjaju, zašto mu na tako istinski način pripadaju. Ono samo, Tlo, nema sjenu! Posljednji stupanj, zadnja stepenica! Kamera je i dalje prolazila tom ravnom linijom i sve je sad bilo puno sjena, no nigdje nije bilo sjene Tla. Tlo je pomislilo: „Na meni su sada sve sjene, a ja se i dalje nazivam istim imenom, iako bez sjene. Ne bi li zato moje ime trebalo pripadati svijetu sjena, a ne svijetu dahova kao druga imena.“ Ništa se nije promijenilo, samo što je Tlo ponovno postalo nesretno. Kako da u ovakvoj situaciji ostane stabilno. Tako usamljeno. Iz koje god perspektive bi svijet pogledalo, svijet koji je sačinjavao njega koje bilo je taj svijet, razlikovalo se od svega na njemu. Jer ono nije bilo NA, ono je jednostavno bilo. U tom je trenu Tlo osjetilo nenadnu potrebu da i ono postane NA. Uložilo je svu energiju iz svoje dubine, sve te preminule ljude, životinje i njihove nikad više postojeće sjene te ispuknulo nekoliko velikih grbi u svoju ravnici. Tako je nastao prvi vulkan NA svijetu, i prva planina koja je odmah na tlo bacila oštru i visoku sjenu, sjenu od njegove vlastite tvari koja je kao i sve ostale sjene nalikovala svim ostalim sjenama. Napokon je Tlo pripalo svijetu i ne sluteći da se u tom trenu odreklo vlastite besmrtnosti. Naime, da je ostalo samo ravna linija, pusta polirana staza, posljednja stepenica bez sjene, linija nikad ne bi nestala. Ovako se Zemlja priključila ostalim smrtnicima NA njoj. Planine i vulkani ukinuli su posljednje stepenice. Sve postade prah.

PRIČA U KOJOJ NEMA KRVI

Pripremila sam pribor unaprijed, kao nekad kad smo još pisali zadaće.

Ono što sam namjeravala preoblikovati bilo je kompaktno poput švicarskog noža, a pravi švicarski zamijenjen je običnim kuhinjskim nožem, oštrom perajom morskoga psa.

Kao da namjeravam uživati u opuštenosti koju mi omogućuje vlastiti prostor, ispružila sam noge na stol. Stopala su se tresla lijevo-desno u brzom ritmu. Zujeće, neumorne muhe.

Odluka je sazrela u zbilju. Uspavat ću ih!

Meko kao da režem krišku kruha, otpilila sam lijevo, a potom desno stopalo.

Jednako sam ih pažljivo rezala, kao što bih se trudila da ih ne porežem.

Odlučna da se prebacim u sjedeći položaj, pomaknula sam noge (sada srodnije štapovima) sa stola. Na nj položila sam dlan, raskrilivši prste kao da namjeravam lakirati nokte.

I cap!

Putuj kažiprste, pametni prste! Što ćeš mi? Većinu vremena ionako te odašiljem od sebe, nešto tobom stalno objašnjavajući.

Nakon uspješno obavljena posla pogled mi se zaustavio na palcu, prstu tako primamljivu za smaknuće...

„Samo još njega...“, pomislila sam kao da si želim priuštiti kockicu čokolade više.

Hladnokrvno, odrubila sam mu zategnutu glavu i naborano tijelo, zadovoljna što je dodirivanje tipkovnice mobitela prošlost. Evo mu sad njegova vječita optimizma!

Nakon što sam se elegantno riješila te dvojice, odlučila sam smaknuti i ostale.

„Ili sve ili ništa“, pomislila sam. „Držim palčeve!“ ironično promrmrljala sam.

Cap, priključi se i srednjak gozbi od prstaca. Cigarete sada daleka su prošlost.

Ovaj se prst nalazio u sredini tako da se nikad nije dobio priliku osamostaliti, razviti osobnost. Zbijen sa svih strana osjećao je vječit pritisak. Doista srednja žalost, kakva zlatna

sredina...!

Stižem i do prstenjaka.

Što da činim s njim? Ionako mu je glavni cilj života obilježiti se.

Cap, bolje mu je na ovakav način izgubiti glavu.

Stigavši do posljednjega „malog prsta“, kojemu ime nije „malprst“, promatram ga pažljivo. Drag mi je, sitniš neodoljivi! Nikada mi nije bio previše potreban i zato sam uz njega posebno vezana.

Iz čistog larpurlartizma ostavljam ga na životu!

Sada napokon mogu malo odahnuti.

Zamalo svi udovi smireni su poput zubi, tih nepomičnih kostiju što cijeli život šute u ustima, nikada ne kvrkajući poput ostalih kalcijevih tvorevina. Možda im zato toliko rade živci! Nije lako biti smiren čekajući da jednoga dana samo „plomp“ ispadneš, kao kamenčić u vodu. Zubi, čvrsta tvorevina na čovjeku koja ispada van primjetljivo.

To me uzrujava, baš mi ide na živce! Fućkaš kosu, nokte, dlake.

To je bez veze.

Ustajem od stola na svojim štulama i odlazim u kupaonicu.

Doista nisam raspoložena čekati da mi jednoga dana zubi počnu ispadati. Nestrpljiva sam. Najbolje da to odmah riješim!

Počinjem čupkati svoje zube kao travke. Nevjerojatno kako idu lagano...

Usta se pretvaraju u bezazlenu, meku rupu poput vagine. Sve više i više ubojitih klinova gomila se na polici. Hrana postaje prošlost, osim što mogu lizati sladoled. Mogu se i ljubiti jer jezik odlučila sam poštediti. On je stopljen i s mesom i s riječima. Prianja mi uz unutrašnjost kao mala crna haljina uz tijelo Marilyn Monroe.

Na vlastitim štapovima vraćam se za stol.

Što da učinim s rukom koja me je vjerno pratila u misiji?

Promatram je sa žaljenjem. Najradije bih je sačuvala jer je napokon bila uljudna prema meni... ali ne mogu. Dogovor je dogovor. Ili sve ili ništa!

Uostalom, ta ruka vrlo često čini ono što joj se ne čini.

Ne može.

Promatram svijeću koju sam proračunato ostavila gorjeti na stolu.

Primičem joj izdužene, ženske prste i vatra ih počinje oblizivati.

Guta linije života i srca, ali još uvijek sam ovdje.

Nokti se polagano pretvaraju u spaljene papire.

Uskoro uranjam batrljke u zdjelu s vodom.

Jer ručni zglobovi su granica do koje sam odlučila postati zrak.

U prostoriji osjeća se miris zagorjetine, pomiješan s mirisom cvijeća što dopire izvana.

Odlazem noge na stol i namjeravam uživati u opuštenosti koju mi dopušta vlastiti prostor.

Osjećam se poput drveta kojemu jedino je kosa divlja.

Uz mene su oči, uši, nos, vagina... organi kojima primam a da ništa ne činim. Samo otvorim kapke i slika je tu. Daje mi se, poda mnom podastire prozor i nebo kroz njega.

Hranim se zvukovima parka, a uši ne moraju trčati krug oko kuće ni žvakati note.

Ovi organi čeznu jedino za snovima i to kad postanu vrlo, vrlo teški.

Napokon sam izokrenuta na unutra.

Ovako drvena, počinjem teći.

Telefon, moj dodatni, produljeni ud zvoni u daljini. Ma, evo mu na figu frišku!

EPILOG

UNUTARNJI SVIJET

U ustima prvim, u nepreglednim Adamovim ustima, dogodilo se nešto što je promijenilo daljnji tijek rajskih događanja. Zamislimo tu pozornicu na kojoj se sve zbivalo, kao što i danas svijet biva u našim usnim šupljinama...

Pozornica, vlažna i strma spilja, počinje mekim srcolikim usnama, a u daljini završava malenim otvorom što klizi u nepoznato, usred kojega strši resica – „trrrrnng!“ Usta su ponekad, najčešće kad Adam govori, otvorena, a kad misli i sanja, zatvorena. Odmah pri ulazu u spilju strši bedem zubi, s donje i gornje strane čeljusti... Preostaje samo meso kojim je jama sa svih strana obložena i različiti likovi što se šeću crvenim tepihom jezika... Naročito dok Adam spava, oni se počinju izražavati...

„Mi smo međa, neborivi bedem ove tvrđave...!“ započinu zubi svoju litaniju. „Kad bi u rajskome vrtu postojali ratovi, mi bismo se prvi u ime usne šupljine u ponor vanjskoga svijeta strmoglavili! Mi granica smo na kojoj bi se misao preobukla u odoru riječi vičući glasno: ‘U boj!’, a ovako samo Evi cijele dane na uho šapće ‘Volim te, volim te’, kao da u rajskome vrtu ne postoji ništa drugo o čemu se može šaputati... Kao da su jedino rajčice predodređene za našim oštrim kopljem mljevenje! Zar mi služimo samo za prehranjivanje!?”

Oh, kako zavidimo prstima, tim prokletim Adamovim prstima koje ponekad kroz usne ugledamo kako oblikuju, za razliku od nas ispunjaju prazninu, kaosom stvaraju red! Prsti, naš suprotni pol, kako bismo voljeli biti prsti, zamijeniti se za mjesto s prstima! Prsti u ustima, zubi na rukama!“ složno ispjeva zbor očnjaka, kutnjaka i sjekutića u bijelim haljinama.

U tom trenu na meki tepih jezika doskoči veselo, golo biće kojemu je lijevi dio tijela crvene, a desni crne boje. Lice bića zamagljeno je, kao da je preko njega prevučeno mrazom ushuktalo staklo.

„Ho, ho, *Zubi!* Opet filozofirate, jel’ te! Dok Adam spava, ostvarujete svoju individualnost u punome svjetlu!“ reče biće i pritom sklizne vrhovima svih zubi, kao da se spušta rubom jedinstvenoga zida.

„Ah, gospođica *Misao-Riječ* probudila se iz zimskoga sna... Nego, reci, zašto uvijek moraš izazivati, nije li možda razlog tomu tvoja bipolarnost? Ovisnost o svima nama, jeziku i

zubima, tako da se jedino dok Adam spava možeš u potpunosti ostvariti... Biti *Misao-Riječ*... Dok je Adam budan ili si *Misao* ili *Riječ*, a mi smo stroj koji te vječno preobražava. Jedino što ti je zajedničko u oba spomenuta slučaja jest to da si nevidljiva.“

„Miju...“, drhtavo cikne biće i sakrije se iza jednog kutnjaka.

„Što je sad, problemi s identitetom, ha?“ zagrmiše zubi. „Onda već jednom nauči staviti jezik za zube! Previše si blebetava kad stekneš slobodu. Kad se Adam probudi izbacit ćemo te van uz pomoć jezika, pa postani riječ upućena Evi, ili možda želiš ostati tek nježna misao o Evi!“

„Stresno mi je neprestano unutra-van, unutra-van! Stalno preobražaji, ovo sad jest moje istinsko ja! Možda je nedefinirano i ne zna što bi sa sobom, ali to sam ja. Sve bih dala da me se malo pusti na miru!“ počinje toptati stopalima. „Ne mogu neprestano misliti o drugim bićima i stvarima. Malo bih mislila na sebe... Eva? Kakve veze ja imam s njom!“ biće počne plakati, a onaj veo magle što nosi preko lica ispuni se vodom, postane malo jezero što kapa suzama.

„Draga...“, ponovno zagrme zubi. „Kakve mi, pak, veze imamo s Evom!? A neprestano joj moramo grickati vrat ili ušnu resicu! Kao zadnji papci tako daleko od ruku! Ponekad nam dođe da iskoristimo svu svoju snagu i slasno joj pregrizemo grkljan! U zadnji tren nekako se suzdržimo i nastavimo grickati kao da smo mliječni zubići... Nama u ovome raju nije dozvoljeno niti da svijet stvaramo niti da život oduzimamo. Oduzet nam je sav izričaj, kako ovo može biti raj!“ zavrtjeli bi zubi glavama da su ih imali. „Adam zaboravlja da smo mi i ti bogat unutarnji svijet i ne bi nas se trebalo ovako okrutno instrumentalizirati...“

„Nemojte okrutno govoriti! Vaše se misli kose s mojim misli-riječima i s Adamovim mislima, riječima i djelima. Kad bih imala takvih moći, oduzela bih vam moć misli!“ krikne *Misao-riječ* sakrivši se u maleni prolaz između jedinice i dvojke te nastavi plakati.

„Svatko od nas ima svoju prirodu, *Misao-riječ*, koja bi u idealnom svijetu raja morala moći doći do izražaja... No, čini se da je raj moguć jedino ako ga čine beskičmenjaci“, pomirljivo i bez energije izreknu zubi.

Misao-riječ se malo pokoleba i ponovno izađe na meku površinu uspavana jezika-tepiha.

„Ali, ubijanje, to se u raju ne smije!“ izgovori pomalo u nedoumici ali odmah zatim povede razgovor u drugome smjeru kako bi navrnula vodu na svoj mlin.

„Misao-riječ, iako se prestano keckamo, imamo više zajedničkoga no što mislimo. Možda su nam čak i ciljevi zajednički...“, basom odgovori umnjak u ime cijelog zubnog zbora. „Ti ne znaš tko si jer se nemaš vremena razviti, uvijek te netko ili nešto prekine... Mi, zubi, znamo tko smo, no budući da je ovaj unutarnji svijet krivo postavljen, uvjereni smo da zaslužujemo mnogo više no što dobivamo! Umjesto da nas štiju kao svete idole što balansiraju na tajnovitim granicama svjetova, oni nas koriste za grizenje i žvakanje! Nas, što prevučeni glazurom sjajimo od važnosti, pretvaraju u obične radnike!“ uz pomoć zubnoga mesa nabubre zubi kako bi djelovali većima i snažnijima.

„Ali, ali, ali, ali, ali, ali, ali...“, počne mucati. „Zzzzzzzzznam koliko ste važni, zzzzzzzzzzzzznam da ste č č č č č č čarobna granica mmmmmmojega svakodnevnoga, bolnoga preobražaja. Jedina njome prolazim vašim zubljava neoskrvrnuta i nesamljevena... Tek me nježnim dodirima preobražavate u suglasnike, u T, D, S, Z, C... Mene, izgovorenu riječ, mene neku drugu, neku vanjsku, vi stvarate...“

Na te riječi *Misao-riječ* ponovno počne gorko plakati te joj maleno jezerce presahne. Iza njega na trenutak se ukaza lice; mala, zgužvana, tanka krpa nad koju se odmah, brže bolje nadvije oblačić magle.

Na te riječi *Misao-Riječ* uspravi se kao vojnik i sa zanimanjem počne slušati.

„Bravo, eto, vidiš kako možeš. Čvrsto treba s neobičnim bićima! Nego, budući da se svi ovdje prisutni želimo osloboditi ropstva i postići slobodu vlastite volje, vrijeme je da počnemo djelovati. Zna se koga prvoga treba srediti! Taj tulavi jezik, sluzavi lovački pas pod tvojim nogama uvijek čini ono što mu Adam kaže! Sad spava jer Adam spava, kad se ovaj probudi on će se probuditi i Evu poljubiti! Mekušac obični! Ne znamo uopće kako smo ga do sada trpjeli... Ah, ova vječna tamnica, puna likova koji nikad nikamo ne odlaze, već se samo zatrpavaju uvijek novim mrvicama...“, očajnički zavape zubi. „*Misao-riječ*, mi smo smislili cijeli plan, ti samo moraš biti 'kuš' i raditi ono što ti mi kažemo“, nastave pribranije.

„Pobrinut ćemo se i za tebe, obećajemo ti, nećeš ostati kratkih rukava.“

„Dobro, onda se prepuštam u vaše zube! Što ću jedna sama, nemam izbora, moram se prikloniti nekoj većini... Samo, molim vas nemojte mijenjati svijet! Nikada nemojmo mijenjati svijet...“, skrušeno i tužno slegne ramenima *Misao-riječ*, sitna i dronjkava na hrapavom crvenom tepihu uspavana jezika.

„Ohladi, *Misao-riječ*... Ostavi se moljenja da te ne bismo ponovno preobrazili u tek (Adamovu) misao! A sad poslušaj. Naš je plan vrlo jednostavan. Dok Adam spava mi ćemo lagano priklještit jezik koji nas ne može pobijediti! Tako je važan, a nemoćan, baš poput samoga jezika kojemu vjerno služi... U trenutku kad ga ščepamo, ti ćeš dobiti priliku iskrasti se van neovisno od Adamovih zapovijedi i biti slobodna. Nećeš ostati unutra, već ćeš pobjeći van gdje ćeš napokon moći biti *Misao-riječ*! Vidiš kako mi mislimo na tebe, ha, ha, ha, ha, ha!, pomalo zlokobno zazvučase zubi, učini se čak i *Misli-riječi*.

No, ona ništa o zlobi ne prokomentira, već zbunjeno izleti sama pred sebe te zapita zube što će oni imati od toga.

„Vidjet ćeš... Strpljenja malo. A sad na posao“, svečano odgovoriše zubi.

Misao-riječ pomisli kako su zastrašujuće monumentalni, visoki i ozbiljni poput planina. Kako bi se itko ikad mogao smijati planinama? Brrrrr, trnci prođu kroz tijelce *Misli-riječi* i učini se njoj da je sve više prožimaju zapažanja i da je sve samosvojnija.

* * *

U tom trenutku iznenada nestane ove situacije, baš kao što svih situacija na svijetu iznenada može nestati. I individualci-zubi i *Misao-riječ* odjednom bivaju izbrisani s lica pozornice...

Sve što su izgovorili i izmijenili nestane. Nije pao zastor kao u klasičnom kazalištu, već je Adam u snu iznenada progovorio, otvorio usta pa se i jezik poslušno probudio. No, gdje je *Misao-riječ* sad, gdje su zubi-individualci sad? Postoje li oni uopće, budući da je ona preobražena u *Riječ*, a zubi su postali samo sredstvo suglasnika T, D, S, Z, C...

„PuSTite me, puSTite me, ZašTo me naganjaTe!? Mačeva ću se laTiTi!“ izbije iz Adamovih usta u vanjski svijet. Tijelo mu se počne batrgati, a šakama se prijeteci okomi na Evu.

Nju udarci probude iz sna, te ga ona zabrinuto počne tresti.

„Hej, Adame, probudi se. Odakle noćne more? Nisam znala da u raju one postoje... Dođi k meni, čuvat ću te“, Eva uzdahne.

U tom trenutku Adam naglo krikne. U šoku širom otvori oči, kao da bi očnim dupljama najradije prerastao sama sebe, čitav postao staklasto tijelo i zjenica. Samo da dokaže kako je stvarnost ovo što sad vidi, a iluzija sve ono što je sanjao.

Kao da je dugo bio pod vodom te jedva došao do zraka, istovremeno malaksalo i snažno zagrlj Evu.

„Tu sam dok me ima...“, Eva mu uzvratila zagrljaj. „Što si sanjao?“

„Da me proganjaju i da više nemam kamo bježati. Dolazim do ruba litice i ne usudim se skočiti. Vidim samo njihove zube i ruke. Ne vidim im lica.“

„Neobično.“

„Da.“

„U raju se noćne more doimaju stvarnim problemom. Kao da je ovdje san bliže stvarnosti, jer u stvarnosti nas nitko ne proganja. Što znači da te možda netko doista proganja.“

„Moguće.“

„A možda to samo tvoja podsvijest progovara. Možda nije ništa. Sve je dobro dok su samo snovi crni. I u raju mora biti crnih snova.“

„Mora...“, odsutno odvrati Adam.

„Dođi, bliže k meni, odmori se na meni. Pokušaj zaspati.“

U tom trenutku iznenada ova situacija nestane, baš kao što sve situacije na svijetu iznenada mogu nestati. Iščezne sve što su govorili i razmijenili. Adam je zaspao pa ga je i meki jezik poslušno slijedio tim putem. Gdje je Adam sada, gdje je Eva sada?

* * *

„*Misao-riječ!*? Hajdemo odmah na posao! Nema više vremena. Vidiš da je sve nesigurno... iako se uvijek probudimo usred naše rajske besmrtnosti, razjapljenih žvala ili očiju... Jesi li spremna!?” zagrmiše zubi.

„*Misao riječ!*? Gdje si, ne čujemo te. Nije valjda da negdje opet plačeš? Oh ne, na kraju ćemo i mi zaplakati zbog stresa koji nam pričinjaš...!”

„*Misao! Riječ!*?” na sve strane kakofonično su zvali zubi.

A *Misao-riječ* je mislila da više ne želi plakati. Stisnula je zube i u tišini čekala da je zubi izbace kako još nikad nije bila izbačena. Malo se bojala novih iskustava, no nije željela jadikovati, već je opustila malo tijelce i nevidljiva poput kameleona čekala na tijelu jezika...

„*Misao-riječ*, bila spremna ili ne, mi ćemo jezik pritijesniti!”

U tom trenu, zubi složno priklješte jezikovo sluzavo tijelce tako da se nije moglo ni pomaknuti. *Misao-riječ* u tišini provuče se kroz zube izmiješane s mesom jezika, jedva pronašavši malenu rupicu zraka za sebe. Nevidljiv trup zadrhti joj od straha, jer je inače bila naviknuta da na ovoj granici postane zvuk, melodija. Doživjela bi snažnu preobrazbu, osjetila kako postaje tek naborana struja zraka. Porastao bi joj adrenalin, kao da se vozi petsto kilometara na sat! Stoga bi uvijek bila neobično vesela kad bi njezina preobrazba počela s riječju avion...! No, sad joj je tijelce zadrhtalo od straha jer se ama baš ništa nije dogodilo. *Misao-riječ* mogla je osjetiti glatki, nazubljeni prolaz kroz koji je prošla i dodirnuti caklinu zuba s vanjske strane... Potom je bosim, nevidljivim nožicama prešla u krug preko mekih usana... Iako se ništa nije dogodilo, maleno se tijelce *Misli-riječi* zamalo uzbudilo... Cijelim bićem prošli su joj ugodni srsi kakve nikad dosad iskusila nije.

Vođena tim osjećajem, ona skoči s toplih usana na tvrdi, drveni stol. Osvrne se oko sebe i spazi Adama kako zamišljen sjedi i puši. Ugleda mu ruku kako uzima ugljen i po stolu počinje šarati znakove koje nije razumjela, ali po prvi put poistovjeti se s Adamom, baš kao ona koja je željela biti, kao *Misao-Riječ*. Znakovi koje je on ugljenom proizvodio po zidu i

stolu, mogli su biti njeno razgranato tijelo... Prsti su tek bilježili, ništa opipljivo nisu oblikovali, na potpuno zadovoljstvo zuba... Nastavio je črčkati. Evini glasovi do njega više nisu dopirali... Potpuno unesen u unutarnji svijet Adam je zaboravio jesti... Zubi su samo postojali. Ništa nisu samljeli ili prerezali. Ali, koža na tijelu i prstima svejedno je uskoro nestala. Resica, „trrrrrng“, zajedno s jezikom ishlapila je. Madeži su otpali s lica i ukazala se lubanja.

Zubi se ponovno oglase, zvučali su daleki, sad više ne s licem, nego s lubanjom stopljeni. Glasovi su im bili gotovo kristalni.

„Mi smo međa, neoporivi bedem ove tvrđave. Mi, jedina kost koja iz smrti proviruje van u život i iz života u smrt. Bijela i ogoljena.“

„Gdje je Adam sad? Gdje je Eva sad?“ ponovno odjeknuše glasovi zuba.

U tom trenutku, ova se situacija nastavi, baš kao što se sve situacije na svijetu mogu nastaviti. Pozornica se izrazito proširi ispred bedema zuba. U prazno gledalište, na tamnu stranu podzemna svijeta... Ondje Kain prstima uskoro do smrti brata izudara pa oni kao i zubi postadoše tek oruđe... *Misao-riječ*, pak, čvrsto uhvati se za papir i ondje do danas ostade. Njezino crveno-crno tijelo, u crveno-crnim svjetovima na čijoj granici stoje zubi... *Pisana riječ* i smrtnost rodiše se istovremeno.

Neva Lukić

Rođena 1982. u Zagrebu. Magistrirala je povijest umjetnosti i arheologiju u Zagrebu i Teoriju moderne i suvremene umjetnosti na sveučilištu Leiden u Nizozemskoj. Djeluje kao književnica, likovna kritičarka, kustosica i voditeljica književno-izvedbenih radionica (s Josipom Bubaš). Suraduje s drugim umjetnicima – koautorica je kratkog eksperimentalnog filma *The Motel in the Well* (2016, sa Sarom Rajaei) te dramskog teksta *P(j)eščanik* (2021, s Viktorom Radonjićem).

Pjesme i priče objavljene su joj u raznim časopisima i zbornicima te na radioteleviziji, a prevedene su na makedonski, bugarski, slovenski i engleski jezik. Knjiga *More i zaustavljene priče* objavljena je u Beogradu 2018. godine, a iste godine u Leidenu pod naslovom *Endless Endings*. Sudjelovala je i na različitim čitanjima i festivalima poezije, proze ili filma.

Članica je HDP-a, AICA-e te HZSU-a.

Objavila: *Ljudi bez parka* (priče, 2009), *Haljina Obscura* (poezija, 2011; nagrada za mlade pjesnike Zdravko Pucak), *Sjene sjemenki* (poezija, 2015), *More i zaustavljene priče* (priče, 2016), *Travka preko oblaka* (slikovnica, ilustracije Ivan Tudek, 2018), *Ježenja* (poezija, 2020), *Jež i Ruža* (radio drama, 2021).

nevalukic.org

Biblioteka Mali rakun

knjiga 64

Neva Lukić

MORE I ZAUSTAVLJENE PRIČE

© 2022 Neva Lukić

© za elektroničko izdanje: Društvo za promicanje književnosti
na novim medijima, 2022

Izdavač

Društvo za promicanje književnosti
na novim medijima, Zagreb

Za izdavača

Krešimir Pintarić

Urednik

Tihomir Dunderović

Fotografija

MDARIFLIMAT / Pixabay.com

Objavljeno

21. kolovoza 2022.

ISBN 978-953-374-013-3 (HTML)

ISBN 978-953-374-014-0 (EPUB bez DRM)

ISBN 978-953-374-015-7 (PDF)

ISBN 978-953-374-016-4 (MOBI)

Prvo izdanje

Hrvatsko društvo pisaca, Zagreb, 2016.

**Knjiga je objavljena uz financijsku potporu
Grada Zagreba i Ministarstva kulture i medija
Republike Hrvatske.**